

***Sprawozdanie
na temat informacji niefinansowych
PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A.
oraz Grupy Kapitałowej PGE
za rok 2018***

zakończony 31 grudnia 2018 roku

SPIS TREŚCI

1.	Wstęp	3
2.	Dialog z interesariuszami	3
3.	Grupa Kapitałowa PGE	5
3.1	<i>Model biznesowy Grupy Kapitałowej PGE</i>	5
3.2	<i>Model biznesowy PGE S.A.</i>	7
4.	Zarządzanie społeczną odpowiedzialnością biznesu i zrównoważonym rozwojem w GK PGE i PGE S.A.	10
4.1	<i>Zaangażowanie w inicjatywy CSR</i>	10
4.2	<i>Współpraca z organizacjami branżowymi</i>	11
5.	Zarządzanie ryzykiem w GK PGE i PGE S.A.	13
6.	Środowisko	14
6.1	<i>Polityki dotyczące zagadnień związanych ze środowiskiem naturalnym</i>	14
6.2	<i>Inwestycje w ochronę środowiska</i>	15
6.3	<i>Kogeneracja</i>	18
6.4	<i>Innowacje w PGE</i>	19
6.5	<i>Bioróżnorodność</i>	22
6.6	<i>Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze kwestii środowiskowych w GK PGE i PGE S.A.</i>	23
6.7	<i>Wybrane wskaźniki w obszarze kwestii środowiskowych w GK PGE</i>	25
6.8	<i>Wybrane wskaźniki w obszarze kwestii środowiskowych w PGE S.A.</i>	31
7.	Spółeczeństwo	33
7.1	<i>Polityki dotyczące zagadnień społecznych</i>	33
7.2	<i>Dobre sąsiedztwo</i>	33
7.3	<i>Wrażliwość społeczna</i>	36
7.4	<i>Aktywna edukacja</i>	38
7.5	<i>Sponsoring sportu i mecenat kultury</i>	40
7.6	<i>Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze kwestii społecznych w GK PGE i PGE S.A.</i>	42
8.	Klienci	44
8.1	<i>Polityki i nasze podejście do zarządzania relacjami z klientami</i>	44
8.2	<i>Komunikacja z klientami</i>	48
9.	Pracownicy	50
9.1	<i>Polityki i nasze podejście do zarządzania w obszarze kwestii pracowniczych w GK PGE i PGE S.A.</i>	50
9.2	<i>Bezpieczeństwo i higiena pracy</i>	55
9.3	<i>Dialog społeczny i wolność stowarzyszania się</i>	56
9.4	<i>Zarządzanie luką pokoleniową</i>	57
9.5	<i>Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze kwestii pracowniczych w GK PGE i PGE S.A.</i>	60
9.6	<i>Wybrane wskaźniki w obszarze kwestii pracowniczych w GK PGE i PGE S.A.</i>	62
10.	Prawa człowieka	66
10.1	<i>Compliance</i>	67
10.2	<i>Szkolenia i edukacja</i>	68
10.3	<i>Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze kwestii praw człowieka w GK PGE i PGE S.A.</i>	69
11.	Przeciwdziałanie korupcji	70
11.1	<i>Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze przeciwdziałania korupcji w GK PGE i PGE S.A.</i>	72
12.	Zatwierdzenie sprawozdania zarządu	74
13.	Słowniczek pojęć branżowych	75
14.	Projekty badawczo-rozwojowe z zakresu ochrony środowiska w PGE GiEK i PGE EC	77
15.	Przydatne linki	80
16.	Wykaz wskaźników GRI Standards i Global Compact	81

1. Wstęp

Składamy na Państwa ręce sprawozdanie na temat informacji niefinansowych, sporządzone zgodnie z wymogami ustawy o rachunkowości, zobowiązującej nas do ujawniania danych pozafinansowych. Nasze sprawozdanie obejmuje informacje niefinansowe za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2018 roku. Zawiera dane skonsolidowane dla [Grupy Kapitałowej PGE](#) („Grupa Kapitałowa”, „Grupa PGE”, „GK PGE”, „Grupa”) oraz dla jednostki dominującej – PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A. („PGE S.A.”). Schemat bezpośredniego i pośredniego zaangażowania kapitałowego PGE S.A. znajdują Państwo na stronie 6.

W celu jak najlepszego i najbardziej przejrzystego przedstawienia działalności Grupy PGE, skoncentrowaliśmy się na dobraniu najistotniejszych tematów z punktu widzenia zarówno firmy, jak i jej otoczenia. Na podstawie wniosków z panelu interesariuszy oraz wewnętrznej analizy, która była efektem współpracy zespołu roboczego z kadrą zarządzającą, określiliśmy matrycę istotności prezentowanych tematów.

2. Dialog z interesariuszami

Grupa Kapitałowa PGE utrzymuje trwałe relacje z otoczeniem oparte na zaufaniu, otwartości i dialogu. Dlatego też w 2014 roku zapoczątkowaliśmy cykl sesji dialogowych – Panele Interesariuszy. Spotkania owocują precyzowaniem oczekiwań interesariuszy wobec Grupy PGE, ale także formułowaniem opinii na temat kluczowych zagadnień, jakie Grupa powinna poruszyć w swoich raportach rocznych.

Ostatni Panel Interesariuszy odbył się 26 października 2017 roku w siedzibie PGE S.A. Spotkanie zostało przeprowadzone zgodnie z międzynarodowym standardem angażowania interesariuszy AA1000 SES (Stakeholder Engagement Standard). O jego prawidłowość i transparentność zadbała organizacja pozarządowa – Forum Odpowiedzialnego Biznesu.

Na spotkanie zaproszono przedstawicieli kluczowych grup interesariuszy Grupy Kapitałowej PGE z następujących obszarów:

- administracja rządowa
- media
- organizacje branżowe
- organizacje pozarządowe
- partnerzy biznesowi/dostawcy
- środowisko naukowe
- akcjonariusze/ inwestorzy
- konkurencja
- klienci
- społeczności lokalne
- regulator
- pracownicy.

Dyskusje prowadzone były w czterech grupach tematycznych odnoszących się do procedury ogólnej zarządzania działaniami w zakresie zaangażowania społecznego (CCI) w Grupie PGE, powiązanych ze strategią biznesową:

- społeczeństwo/społeczności lokalne
- miejsce pracy
- środowisko
- rynek.

Przedstawiciele interesariuszy GK PGE dokonali wyboru priorytetowych zagadnień, które według nich powinny być dla firmy kluczowe, a także tematów, które powinny zostać ujęte w raporcie zintegrowanym Grupy PGE za 2017 rok.

Praca nad wyborem tematów kluczowych dla interesariuszy przebiegała w trzech etapach: etap indywidualny, etap pracy w grupach, a następnie pracy na forum.

Podczas etapu podsumowującego efekty pracy poszczególnych grup wyłoniono następujące tematy:

Obszar zaangażowania społecznego PGE	Najważniejsze tematy wskazane przez interesariuszy
SPOŁECZEŃSTWO	<ul style="list-style-type: none"> ■ Działania edukacyjne w zakresie funkcjonowania rynku energii elektrycznej, efektywności energetycznej oraz bezpiecznego korzystania z energii i jej infrastruktury (w tym również edukacja dzieci i młodzieży) ■ Wspieranie lokalnej społeczności, aktywne realizowanie polityki dobrego sąsiedztwa; działania na poziomie poszczególnych spółek.
ŚRODOWISKO	<ul style="list-style-type: none"> ■ Inwestowanie w projekty ze sfery ochrony środowiska, finansowanie projektów badawczych w zakresie możliwości ograniczania negatywnego wpływu na środowisko, inwestycje na rzecz zwiększenia udziału energii ze źródeł odnawialnych ■ Ograniczanie wpływu działalności na środowisko ■ Emisje do atmosfery (rodzaje i ilość emitowanych substancji – pomiary, cele)
MIEJSCE PRACY	<ul style="list-style-type: none"> ■ Etyczne prowadzenie biznesu, zarządzanie etyką w organizacji (w tym także przeciwdziałanie korupcji) ■ Promowanie zasad bezpieczeństwa i higieny pracy (BHP) ■ Zarządzanie luką pokoleniową
RYNEK	<ul style="list-style-type: none"> ■ Inwestycje na rzecz rozwoju produkcji energii ze źródeł odnawialnych ■ Zapewnianie bezpieczeństwa energetycznego – efektywne zapewnianie dostępu do energii elektrycznej i ciepła.

Kluczowe kwestie wybrane przez interesariuszy GK PGE zostały omówione w [raporcie zintegrowanym GK PGE za 2017 rok](#).

Grupa PGE w 2018 roku kontynuowała prace nad realizacją priorytetowych zagadnień wybranych przez interesariuszy podczas ostatniej sesji dialogowej, czego dowodem jest niniejszy dokument.

Oświadczenie uwzględnia wybrane wskaźniki standardu raportowania Global Reporting Initiative (GRI) w wersji Standards oraz wskaźniki własne Grupy PGE. W tabeli wskaźników GRI odwołujemy się także do informacji zawartych w Sprawozdaniu Zarządu z działalności PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A. oraz Grupy Kapitałowej PGE za rok 2018.

3. Grupa Kapitałowa PGE

Grupa Kapitałowa PGE („GK PGE”, „Grupa Kapitałowa PGE”, „Grupa Kapitałowa”, „Grupa PGE”, „Grupa”) jest największym zintegrowanym pionowo producentem energii elektrycznej oraz ciepła w Polsce. Dzięki połączeniu własnej bazy surowcowej, wytwarzania energii elektrycznej oraz sieci dystrybucyjnej, Grupa PGE gwarantuje bezpieczne i niezawodne dostawy energii elektrycznej do ponad 5 milionów gospodarstw domowych, przedsiębiorstw i instytucji.

3.1 Model biznesowy Grupy Kapitałowej PGE

Działalność Grupy Kapitałowej PGE koncentruje się w pięciu segmentach:

ENERGETYKA KONWENCJONALNA

Zakres działalności: wydobywanie węgla brunatnego, wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła w źródłach konwencjonalnych oraz przesyłanie i dystrybucja ciepła.

ENERGETYKA ODNAWIALNA

Zakres działalności: wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł odnawialnych oraz w elektrowniach szczytowo-pompowych.

OBRÓT

Zakres działalności: obrót energią elektryczną na terenie całego kraju, hurtowy obrót energią elektryczną na rynku krajowym i zagranicznym, obrót pozwoleniami do emisji CO₂, prawami majątkowymi i paliwami oraz świadczenie usług Centrum Korporacyjnego na rzecz spółek z Grupy PGE.

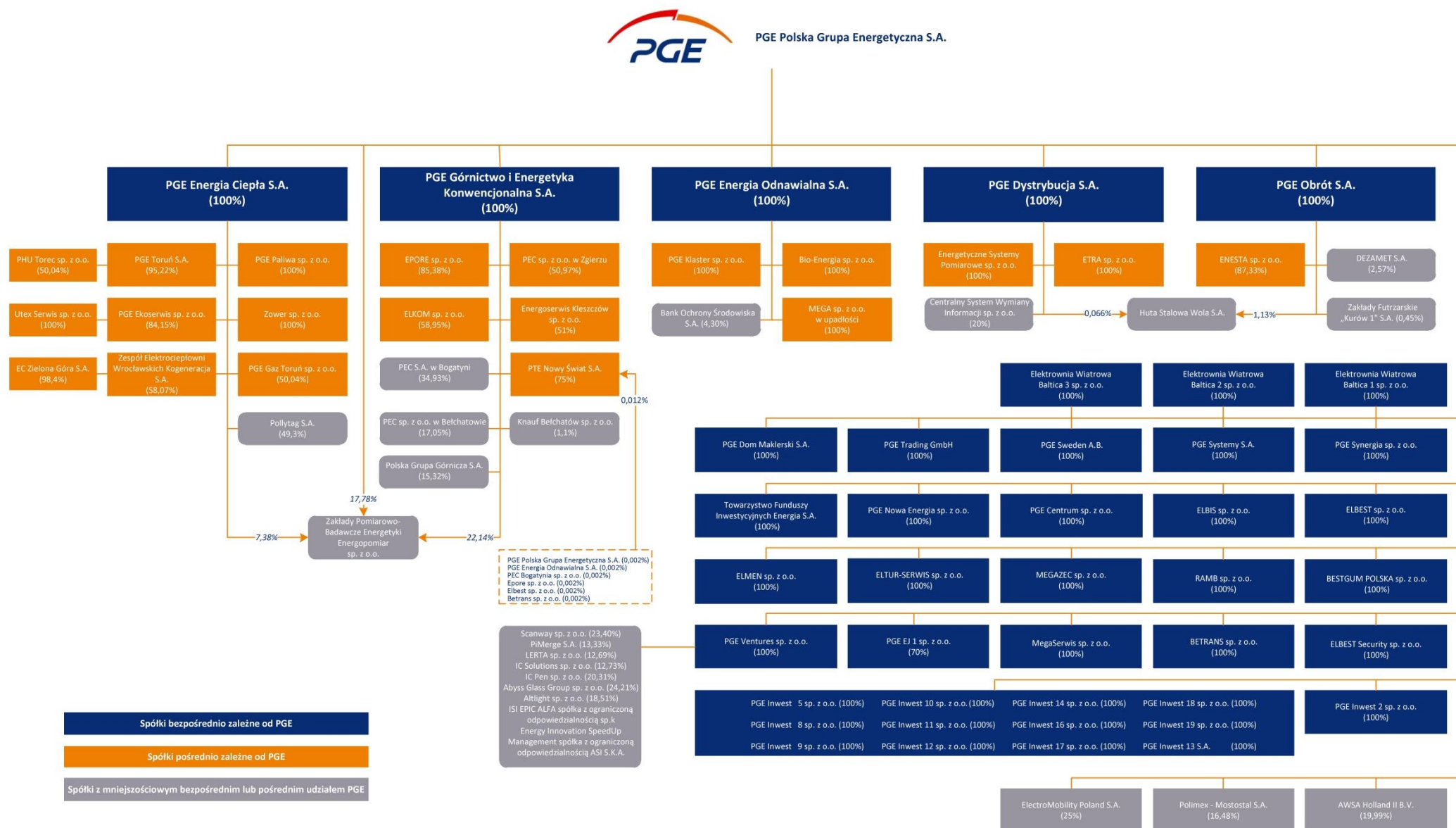
DYSTRYBUCJA

Zakres działalności: świadczenie usług dostaw energii elektrycznej do odbiorców końcowych za pomocą sieci i urządzeń elektroenergetycznych wysokich, średnich i niskich napięć.

POZOSTAŁA DZIAŁALNOŚĆ

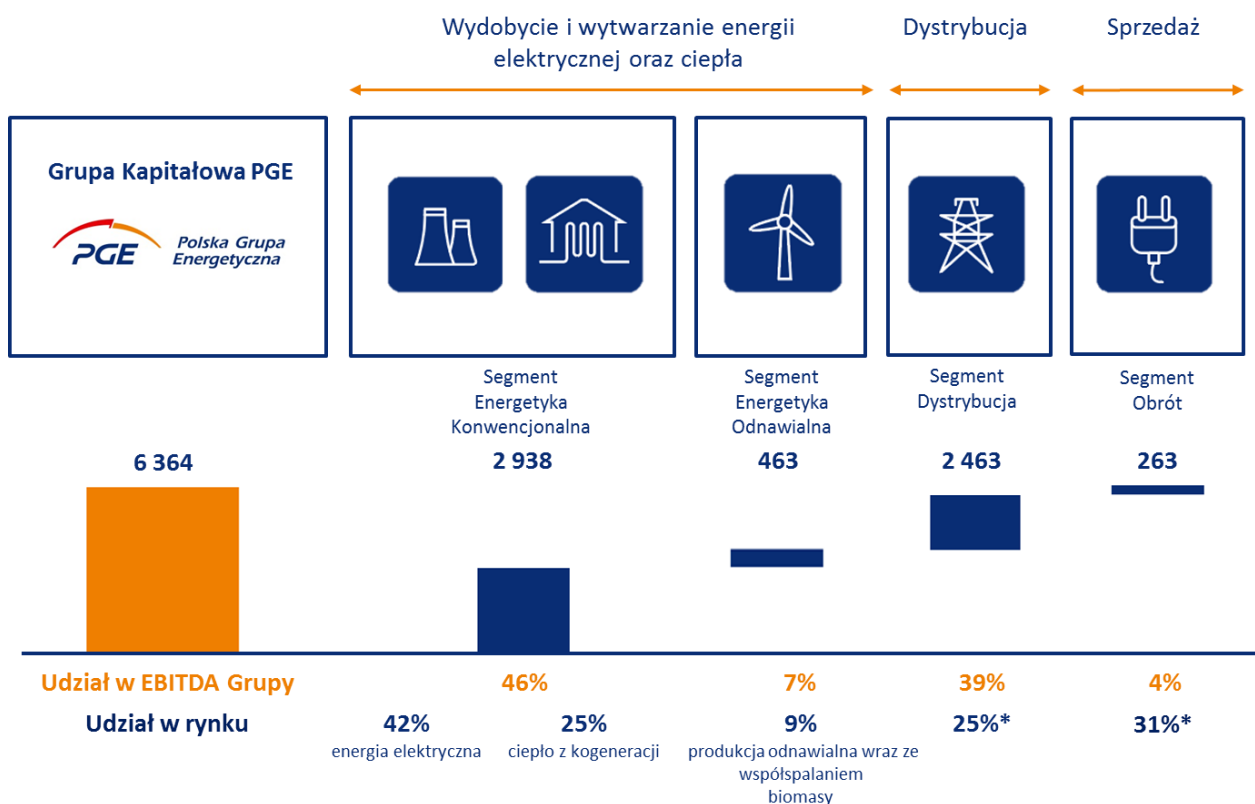
Zakres: świadczenie usług przez spółki zależne na rzecz Grupy Kapitałowej PGE, m.in. organizacja pozyskiwania finansowania w formie euroobligacji, świadczenie usług informatycznych, telekomunikacyjnych, księgowo-kadrowych i transportowych. To także działalność spółek zależnych powołanych do przygotowania i realizacji projektu budowy elektrowni jądrowej, zarządzanie funduszami inwestycyjnymi oraz inwestycje w start-upy.

Rysunek: Schemat bezpośredniego i pośredniego zaangażowania kapitałowego PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A. Stan na 31 grudnia 2018 roku

MODEL DZIAŁALNOŚCI BIZNESOWEJ GRUPY KAPITAŁOWEJ PGE

Grupa Kapitałowa PGE jest największym zintegrowanym pionowo producentem i dostawcą energii elektrycznej oraz największym producentem ciepła systemowego w Polsce. Działalność Grupy obejmuje cały łańcuch wartości: od wydobycia węgla brunatnego z własnych kopalń, przez wytwarzanie energii elektrycznej i ciepła, po dystrybucję i sprzedaż.

*Szacunkowe dane dotyczące sprzedaży do klientów końcowych i dystrybucji.

Jednostki wytwórcze Grupy Kapitałowej PGE wytwarzają ok. 43% energii elektrycznej (w tym segment Energetyki Konwencjonalnej ok. 42%) w Polsce wykorzystując różne technologie. Instalacje konwencjonalne wykorzystują węgiel brunatny z własnych kopalń oraz węgiel kamienny, gaz i biomasę od dostawców zewnętrznych. Do produkcji energii elektrycznej wykorzystywane są również źródła odnawialne: energia wiatru, energia wody oraz energia słoneczna.

Za pomocą linii dystrybucyjnych o długości ponad 290 tys. km Grupa PGE dostarcza energię elektryczną do klientów na terenie obejmującym ok. 40% powierzchni Polski.

Dzięki połączeniu własnych zasobów węgla brunatnego, aktywów wytwórczych oraz sieci dystrybucyjnej, PGE zapewnia bezpieczne i niezawodne dostawy energii elektrycznej do ponad 5 milionów klientów w całej Polsce, zarówno gospodarstw domowych, przedsiębiorstw, jak i instytucji. W praktyce oznacza to, że obsługuje niemal co trzeciego konsumenta energii elektrycznej w Polsce. PGE jest również liderem w produkcji ciepła sieciowego.

3.2 Model biznesowy PGE S.A.

PGE Polska Grupa Energetyczna S.A. („PGE S.A.”, „PGE”) jest jednostką dominującą Grupy Kapitałowej PGE.

Podstawowym przedmiotem działania spółki jest prowadzenie działalności obejmującej przede wszystkim:

- hurtowy obrót energią elektryczną oraz obrót produktami powiązаныmi i paliwami,
- nadzór nad działalnością firm centralnych i holdingów,
- świadczenie usług finansowych dla spółek Grupy Kapitałowej PGE.

HURTOWY OBRÓT ENERGIĄ ELEKTRYCZNĄ I INNYMI PRODUKTAMI RYNKU ENERGETYCZNEGO

PGE S.A. prowadzi sprzedaż energii elektrycznej na rynku i w Grupie Kapitałowej głównie na rzecz spółki PGE Obrót S.A. („PGE Obrót”), realizującej sprzedaż do klientów biznesowych i gospodarstw domowych, oraz na rzecz spółki PGE Dystrybucja na pokrycie strat sieciowych związanych z dystrybucją energii elektrycznej.

Zakup energii elektrycznej przez PGE S.A. jest realizowany w ramach umów bilateralnych zawieranych ze spółkami z Grupy Kapitałowej PGE: PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. („PGE GiEK”) oraz PGE Energia Odnawialna S.A. („PGE Energia Odnawialna”, „PGE EO”) oraz w ramach rynków prowadzonych przez Towarową Giełdę Energii, czyli na rynku terminowym oraz na rynku spot.

PGE S.A. w oparciu o Umowę o Zarządzaniu Handlowym Zdolnościami Wytwórczymi („ZHZW”) odpowiada za zabezpieczenie mocy wytwórczych segmentu Energetyka Konwencjonalna i Energetyka Odnawialna. PGE S.A. odpowiada również za zakup uprawnień do emisji CO₂ na rzecz spółek segmentu Energetyka Konwencjonalna oraz zabezpiecza dostawy węgla kamiennego, gazu ziemnego i biomasy do oddziałów segmentu Energetyka Konwencjonalna.

PGE S.A. oprócz hurtowego obrotu energią elektryczną, aktywnie działa na rynku hurtowym gazu, głównie w celu zabezpieczenia sprzedaży detalicznej PGE Obrót.

W 2018 GK PGE uczestniczyła w procesach rynku mocy. W PGE S.A., w strukturze Departamentu Strategii utworzono Wydział Rynku Mocy, który koordynował operacyjne procesy przygotowania i udziału jednostek GK PGE w certyfikacjach i aukcjach.

W listopadzie i grudniu 2018 odbyły się aukcje główne rynku mocy na lata dostaw 2021, 2022 oraz 2023.

W aukcji na rok dostaw 2021 GK PGE zakontraktowała po cenie 240,32 PLN/kW/rok łącznie 11 652 MW obowiązków mocowych dla swoich jednostek, w tym:

- 1 944 MW dla jednostek nowych (z umową mocową na 15 lat),
- 2 698 MW dla jednostek modernizowanych (2 419 MW z umową mocową na 5 lat oraz 280 MW z umową mocową na 7 lat),
- 7 009 MW dla jednostek istniejących (z umową mocową na 1 rok).

W aukcji na rok dostaw 2022 jednostki GK PGE uzyskały kontrakty jednoroczne na 7 397 MW obowiązków mocowych po cenie 198 PLN/kW/rok. W sumie, obowiązki mocowe GK PGE w 2022 wynoszą 12 040 MW, uwzględniając kontrakty wieloletnie z 2021.

W aukcji na 2023, zakontraktowano 6 850 MW obowiązków mocowych jednorocznych po cenie 202,99 PLN/kW/rok (w sumie obowiązki mocowe w 2023 wyniosą 11 493 MW).

NADZÓR NAD DZIAŁALNOŚCIĄ FIRM CENTRALNYCH I HOLDINGÓW

PGE S.A. realizuje zadania jednostki dominującej Grupy Kapitałowej, do których zalicza się między innymi opracowywanie strategii rozwoju i strategiczne zarządzanie Grupą Kapitałową, koncentrując się na efektywnym zarządzaniu portfelem wytwórczym Grupy PGE.

ŚWIADCZENIE USŁUG FINANSOWYCH DLA SPÓŁEK GRUPY KAPITAŁOWEJ PGE

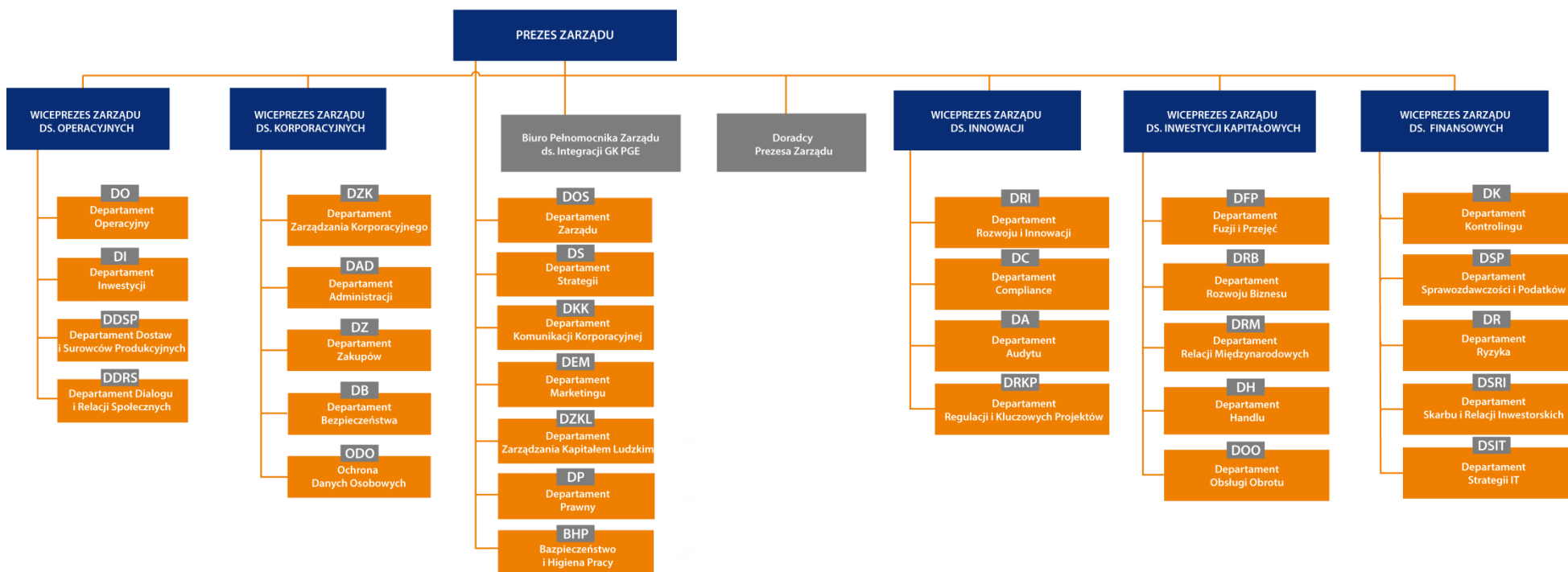
PGE S.A. pozyskuje średnio- i długoterminowe finansowanie zewnętrzne na projekty inwestycyjne związane z działalnością poszczególnych linii biznesowych Grupy Kapitałowej PGE.

PGE S.A., w ramach modelu finansowego funkcjonującego w Grupie Kapitałowej PGE, dokonuje realokacji środków finansowych pomiędzy spółkami zależnymi w Grupie. Środki te są pozyskiwane w ramach pożyczek od PGE Sweden AB – emitenta euroobligacji będącego spółką specjalnego przeznaczenia w ramach Grupy Kapitałowej PGE.

PGE S.A. świadczy także inne usługi związane z realizacją powyższych zadań.

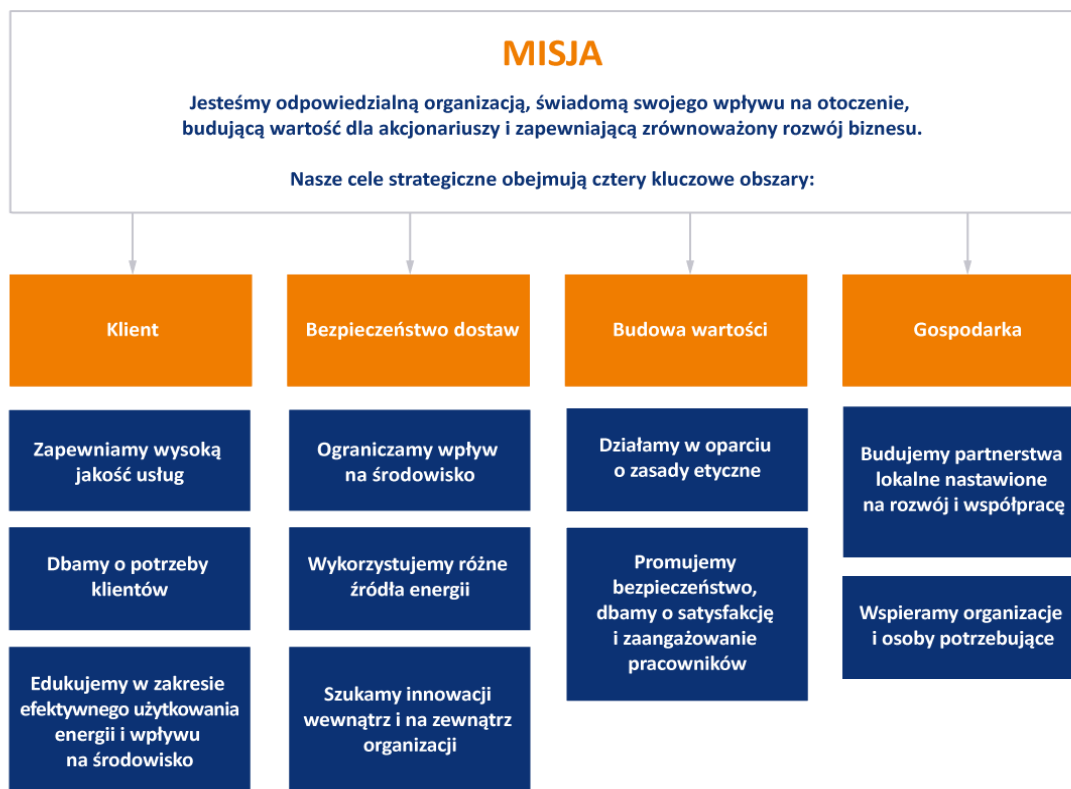

Rysunek: Struktura organizacyjna PGE S.A. Stan na 31 grudnia 2018 roku.

4. Zarządzanie społeczną odpowiedzialnością biznesu i zrównoważonym rozwojem w GK PGE i PGE S.A.

Grupa Kapitałowa PGE w sposób odpowiedzialny podchodzi do zadań i oczekiwań rynku, interesariuszy oraz pracowników. Organizacja jest świadoma swojego wpływu na otoczenie dlatego realizując swoją misję, buduje wartość dla akcjonariuszy poprzez zrównoważony rozwój biznesu. Ma to odzwierciedlenie w decyzjach biznesowych podejmowanych z uwzględnieniem środowiska naturalnego, społeczności lokalnych i ich potrzeb, gospodarki kraju oraz klientów.

Realizujemy działania na rzecz zrównoważonego rozwoju w całym łańcuchu wartości – od wydobycia i wytwarzania, po odbiór końcowego energii elektrycznej. Dbamy o zapewnienie bezpieczeństwa energetycznego kraju, o pracowników, których zatrudniamy, o jakość usług i satysfakcję klientów, o rozwój lokalnych społeczności, a także o zapewnianie rozwoju gospodarczego obszarów, na których jesteśmy aktywni.

Społeczna odpowiedzialność biznesu w Grupie PGE jest więc nie tylko odpowiedzią na oczekiwania interesariuszy, jest przede wszystkim sposobem operacyjnego działania. Z tego właśnie powodu, odpowiedzialne prowadzenie działalności jest częścią [strategii biznesowej Grupy](#), zaktualizowanej w 2016 roku, w której CSR jest definiowana jako jeden z czynników sukcesu.

Wieloletnie starania PGE w zakresie odpowiedzialnego działania zostały docenione przez rynek. W Rankingu Odpowiedzialnych Firm w 2018 roku, Grupa PGE została liderem w branży paliwa, energetyka i wydobycie oraz zajęła 3 miejsce w klasyfikacji generalnej. Osiągnięty rezultat jest wynikiem realizacji zaplanowanych działań i strategicznego podejścia do zarządzania społeczną odpowiedzialnością biznesu i zrównoważonym rozwojem.

4.1 Zaangażowanie w inicjatywy CSR

Grupa PGE bierze udział w wielu inicjatywach o zasięgu zarówno krajowym, jak i światowym. Od 2008 roku uczestniczymy w inicjatywie Sekretarza Generalnego ONZ – Global Compact. Jest to jeden z przejawów naszego poparcia dla przestrzegania praw człowieka.

GRI

102-12

GC

GC-1
GC-2

Giełdowy Index RESPECT, obliczany od listopada 2009 roku tworzą spółki spełniające wysokie standardy środowiskowe i społeczne oraz cechują się szeroko rozumianym łańcem korporacyjnym i informacyjnym. 12 grudnia 2018 roku Giełda Papierów Wartościowych (GPW) ogłosiła skład dwunastej edycji indeksu. PGE S.A. jest obecna w składzie [RESPECT Index](#) od 2011 roku, a Zespół Elektrociepłowni Wrocławskich KOGENERACJA S.A. od roku 2009. Obie spółki nieprzerwanie utrzymują w nim swoją pozycję. Od pierwszej publikacji w 2009 roku RESPECT Index zwiększył swoją wartość o 70 proc.

Grupa PGE od 2015 roku jest Partnerem Strategicznym Forum Odpowiedzialnego Biznesu. Jako jedno z 99 polskich przedsiębiorstw jest sygnatariuszem „Deklaracji polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju”. Jest to wyraz zaangażowania na rzecz zrównoważonego rozwoju i dążenia do realizacji celów wyznaczonych w Wizji Zrównoważonego Rozwoju dla Polskiego Biznesu 2050.

W 2016 roku Grupa PGE uczestniczyła w pracach nad stworzeniem standardu dla firm w zakresie etyki w ramach Grupy Roboczej Koalicji Rzeczników Etyki przy Global Compact Poland Network. A rok później, w 2017 roku, aktywnie włączyła się w realizację wybranych Celów Zrównoważonego Rozwoju Organizacji Narodów Zjednoczonych.

Podejmujemy działania w każdym z 17 celów SDG's, natomiast wyznacziliśmy siedem kluczowych celów, których realizację wspieramy w sposób szczególny. Są to dla nas:

- Cel 4. Dobra jakość edukacji
- Cel 7. Czysta i dostępna energia
- Cel 9. Innowacyjność, przemysł, infrastruktura
- Cel 11. Zrównoważone miasta i społeczności
- Cel 12. Odpowiedzialna konsumpcja i produkcja
- Cel 13. Działania w dziedzinie klimatu
- Cel 17. Partnerstwa na rzecz celów

4.2 Współpraca z organizacjami branżowymi

Jako Grupa Kapitałowa PGE bierzemy udział w pracach wielu organizacji i stowarzyszeń krajowych i międzynarodowych. Zasady przystępowania do międzynarodowych organizacji i stowarzyszeń branżowych zostały ujęte w Procedurze Ogólnej Działań Grupy Kapitałowej PGE w Obszarze Międzynarodowym, regulującej m.in.:

- inicjowanie i koordynowanie działań międzynarodowych z branżowymi organizacjami międzynarodowymi,
- współpracę Linii Biznesowych oraz spółek GK PGE bezpośrednio zależnych od PGE z organizacjami i instytucjami międzynarodowymi.

Zgodnie z tą procedurą uzyskanie akceptacji ze strony PGE S.A., wyrażonej w postaci pozytywnej opinii, jest niezbędne do uczestnictwa w organizacji międzynarodowej przez Spółki Zarządzające Liniami Biznesowymi oraz Spółki bezpośrednio zależne od PGE S.A. Przystąpienie do określonej organizacji, wystąpienie z niej lub prowadzenie z nią współpracy objęte są koordynacją i obowiązkiem monitorowania.

W grudniu 2018 roku w Grupie Kapitałowej PGE wdrożony został dokument „Dobre praktyki we współpracy z krajowymi i międzynarodowymi organizacjami branżowymi”, zawierający szczegółowe wytyczne w zakresie współpracy spółek Grupy z branżowymi organizacjami krajowymi i międzynarodowymi.

W 2018 roku spółki GK PGE kontynuowały prace w organizacjach i stowarzyszeniach branżowych, krajowych i zagranicznych. Uczestnictwo w strukturach eksperckich tych organizacji pozwala przede wszystkim na reprezentowanie interesów Grupy na arenie krajowej i międzynarodowej oraz wpływanie na decyzje dotyczące funkcjonowania sektora elektroenergetycznego. Jest również elementem promocji całej Grupy i sposobem na podnoszenie jej wartości. Udział w krajowych i międzynarodowych organizacjach branżowych umożliwia aktywne kształtowanie otoczenia biznesowego Grupy i stanowi ważny element budowania jej wizerunku.

PGE S.A. jako członek krajowego stowarzyszenia Polskiego Komitetu Energii Elektrycznej (PKEE) należy do Unii Przemysłu Elektroenergetycznego EURELECTRIC. Stowarzyszenie to reprezentuje interesy europejskich przedsiębiorstw elektroenergetycznych zajmujących się wytwarzaniem, dystrybucją i dostawami energii elektrycznej. Jest najsilniejszą organizacją branżową w obszarze elektroenergetyki uczestniczącą w dialogu z instytucjami europejskimi.

PGE S.A. należy także do Central Europe Energy Partners (CEEP), organizacji międzynarodowej, która w swoich pracach interesuje się m.in. zagadnieniami takich nośników energii, jak węgiel, gaz czy ropa naftowa, a także paliwa odnawialne i energia jądrowa.

CEEP odgrywa istotną rolę w opiniowaniu regulacji unijnych i kształtowaniu otoczenia regulacyjnego zgodnie z interesami sektorów energetycznych państw regionu Europy Środkowo-Wschodniej.

PGE należy również branżowych organizacji krajowych:

- Izba Gospodarcza Energetyki i Ochrony Środowiska,
- Towarzystwo Obrotu Energią,
- Polski Komitet Światowej Rady Energetycznej,
- Stowarzyszenie Elektryków Polskich,
- Stowarzyszenie Emitentów Giełdowych,
- Pracodawcy RP.

Spośród organizacji i stowarzyszeń międzynarodowych, do których należą spółki GK PGE można wymienić m.in.:

- EDSO for Smart Grids,
- World Nuclear Association (Światowe Stowarzyszenie Energetyki Jądrowej),
- FORATOM,
- European Association for Storage of Energy (EASE),
- WindEurope.

Ponadto, spółki GK PGE należą m.in. do następujących organizacji i stowarzyszeń krajowych:

- Izba Gospodarcza Energetyki i Ochrony Środowiska,
- Towarzystwo Gospodarcze Polskie Elektrownie,
- Polskie Towarzystwo Nukleoniczne,
- Polskie Towarzystwo Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej,
- Związek Pracodawców Dystrybucji Energii,
- Towarzystwo Obrotu Energią,
- Związek Pracodawców Porozumienie Producentów Węgla Brunatnego (ZPPPWB) – poprzez tę organizację GK PGE jest też reprezentowana w międzynarodowej organizacji Euracoal,
- Izba Gospodarcza Ciepłownictwo Polskie,
- Towarzystwo Elektrowni Wodnych,
- Polskie Towarzystwo Elektrociepłowni Zawodowych,
- Pracodawcy RP,
- Stowarzyszenie Elektryków Polskich,
- Polskie Stowarzyszenie Energetyki Wiatrowej,
- Stowarzyszenie Energii Odnawialnej.

5. Zarządzanie ryzykiem w GK PGE i PGE S.A.

W ramach funkcjonującej w GK PGE infrastruktury zarządzania ryzykiem korporacyjnym, każde ze zidentyfikowanych ryzyk ma przypisanego właściciela ryzyka, który w danej spółce ma wpływ na poziom ryzyka poprzez podejmowanie działań zabezpieczających przed wystąpieniem ryzyka bądź redukujących skutki materializacji ryzyka w ramach pożądanej reakcji na ryzyko i ustalonych poziomów ryzyk.

Zgodnie z Procedurą Ogólną Korporacyjnego Zarządzania Ryzykiem, w Grupie Kapitałowej PGE jednym z obowiązków właścicieli ryzyk jest zgłaszanie przypadków materializacji ryzyk do Centrum Korporacyjnego (CK) za pomocą dedykowanych raportów. Informacje na temat zdarzeń mających miejsce w spółkach są również przedmiotem odrębnej analizy i raportu kierowanego do Komitetu Ryzyka, którego celem jest m.in. sprawowanie nadzoru nad efektywnością procesu zarządzania ryzykiem w GK PGE. Ponadto dla wybranych ryzyk określone są wskaźniki KRI (Kluczowe Wskaźniki Ryzyk), których celem jest bieżący monitoring ryzyk oraz danych, które mogą mieć wpływ na poziom oceny częstotliwości lub skutków ryzyk i konieczność opracowania planów działań mitygujących.

Oprócz wyżej wymienionej procedury dla ryzyk związanych z działalnością handlową dedykowane są odrębne regulacje dotyczące kwestii związanych z ich zarządzaniem, monitorowaniem i mitygacją. Są to: Procedura Ogólna Zarządzania Ryzykiem Rynkowym w Działalności Handlowej, Polityka Zarządzania Ryzykiem Kredytowym oraz Procedura Ogólna Określania Ratingu Wewnętrznego.

W 2018 roku spójne podejście do sposobu zarządzania ryzykami zostało wypracowane dla dziewięciu kluczowych spółek z GK PGE: PGE S.A., PGE GiEK, PGE Dystrybucja, PGE Obrót, PGE EO, PGE EJ 1, PGE Systemy, PGE Synergia, PGE Dom Maklerski.

PGE S.A., jako Centrum Korporacyjne zarządzające Grupą, kreuje i wdraża rozwiązania w zakresie architektury zintegrowanego zarządzania ryzykiem w GK PGE. W szczególności kształtuje polityki, standardy i praktyki zarządzania ryzykiem w GK PGE, opracowuje i rozwija wewnętrzne narzędzia IT wspomagające proces, określa globalny apetyt na ryzyko oraz adekwatne limity, a także monitoruje ich poziomy.

Działalność pozostałych spółek z GK PGE jest nadzorowana z poziomu Linii Biznesowych (LB) bądź jednostek w Grupie PGE, które mają w swoich podstawowych zadaniach zarządzanie korporacyjne. Z tego tytułu system zarządzania ryzykiem ustanowiony w LB uwzględnia działalność prowadzoną w ramach pozostałych spółek z GK PGE.

6. Środowisko

Jako organizacja świadoma swojego wpływu na otoczenie, nieustannie staramy się zapobiegać lub łagodzić niekorzystny wpływ naszej działalności na środowisko naturalne. Podczas podejmowania decyzji o modernizacjach i nowych inwestycjach zawsze ważnym kryterium jest dla nas efekt środowiskowy.

Cele strategii biznesowej	Kierunki CSR oraz zasady Kodeksu Etyki	Działalność operacyjna
<p>Wspieranie bezpieczeństwa energetycznego kraju</p>	<p>Bezpieczeństwo dostaw</p>	<p>Ograniczamy wpływ na środowisko poprzez:</p> <ul style="list-style-type: none"> realizację inwestycji modernizacyjnych na rzecz ograniczania emisji gazów i pyłów do atmosfery współpracę na rzecz ograniczania wpływu na środowisko
<p>Umiejętność wdrażania nowych produktów i technologii</p>	<p>Zarządzamy naszym wpływem na otoczenie</p>	<p>Wykorzystujemy różne źródła energii poprzez poszukiwanie nowych rozwiązań</p>
<p>Proaktywne reagowanie na trendy</p>	<p>Dbamy o zrównoważony i bezpieczny rozwój GK PGE</p>	<p>Szukamy innowacji wewnątrz i na zewnątrz organizacji poprzez stwarzanie warunków do rozwoju innowacyjnych pomysłów oraz ich realizację</p>

6.1 Polityki dotyczące zagadnień związanych ze środowiskiem naturalnym

Dbając o poprawę jakości środowiska naturalnego inicjujemy, wspieramy i uczestniczymy w przedsięwzięciach zmierzających do zachowania bioróżnorodności i poprawy stanu środowiska, którego jakość monitorujemy.

Dokumentem definiującym nasze nastawienie do ochrony środowiska jest Polityka Ochrony Środowiska w GK PGE. Obowiązuje ona w kluczowych spółkach Grupy: PGE S.A., PGE GIEK, PGE Energia Ciepła, PGE Dystrybucja, PGE EJ 1 i PGE Energia Odnawialna, a jej celami są:

- określenie ogólnych zasad, uprawnień i odpowiedzialności w ramach obszaru ochrona środowiska GK PGE,
- określenie procesów i działań realizowanych w GK PGE mających kluczowe znaczenie dla ochrony środowiska,
- przypisanie kluczowych ról zdefiniowanych w procesie zarządzania ochroną środowiska do odpowiednich szczebli struktury organizacyjnej zarządzania GK PGE,
- identyfikacja procesów środowiskowych w poszczególnych liniach biznesowych z uwzględnieniem specyfiki każdej z nich,
- stałe podnoszenie świadomości pracowników GK PGE w zakresie ochrony środowiska.

Do racjonalnego korzystania z zasobów naturalnych zobowiązani są wszyscy pracownicy. Kwestia zarządzania wpływem na środowisko naturalne została ujęta w Kodeksie etyki Grupy PGE. Zasada „Dbamy o środowisko naturalne” opisuje postawę firmy m.in. wobec norm emisji zanieczyszczeń do atmosfery, wody oraz gleby. Zgodnie z tą zasadą podejmujemy następujące działania:

- Regularnie monitorujemy i zmniejszamy negatywny wpływ naszej działalności na środowisko. Stale dążymy do zmniejszenia wpływu na środowisko zarówno w obszarze technologii stosowanych podczas wykonywania naszej działalności operacyjnej, jak i podczas codziennych obowiązków służbowych.
- Efektywnie korzystamy z zasobów naturalnych. Zmniejszamy wpływ naszej działalności na środowisko i promujemy zrównoważone wykorzystywanie niezbędnych nam zasobów naturalnych. Wyznaczamy sobie cele w zakresie zmniejszenia

zanieczyszczenia środowiska w naszym łańcuchu dostaw. Nasze inicjatywy obejmują działania, mające na celu zrównoważony rozwój technologii wytwarzania i przesyłu energii, zalesianie, redukcję zużycia wody i energii oraz recykling. Co roku publikujemy informacje o postępach w tej dziedzinie.

- Stawiamy na innowacje. Wspieramy innowacyjne rozwiązania, które przyczyniają się do zmniejszenia uciążliwości środowiskowej naszych produktów i usług.

W 2016 roku została przyjęta [Deklaracja Zarządu Spółki PGE S.A. w sprawie polityki środowiskowej](#), w której władze spółki zobowiązały się do ciągłego doskonalenia działań na rzecz ochrony i poprawy stanu środowiska oraz do zapobiegania zanieczyszczeniom – wdrażania wysokich, ekonomicznie uzasadnionych standardów technologicznych.

SYSTEM ZARZĄDZANIA ŚRODOWISKIEM

Obok Polityki Ochrony Środowiska, we wszystkich oddziałach spółki PGE GiEK i PGE EC funkcjonuje Zintegrowany System Zarządzania. Obejmuje on m.in. ustanowiony i wdrożony System Zarządzania Środowiskowego zgodny z wymaganiami normy PN-EN ISO 14001. Zadaniem nadrzędnym tej normy jest wspomaganie ochrony środowiska i zapobieganie zanieczyszczeniom z uwzględnieniem potrzeb społeczno-ekonomicznych, w myśl idei zrównoważonego rozwoju.

W 2018 roku został powołany interdyscyplinarny zespół projektowy złożony z pracowników spółki PGE S.A. oraz PGE GiEK, PGE EO oraz PGE Dystrybucja, którego zadaniem będzie zbudowanie Systemu Zarządzania Środowiskiem w spółce PGE S.A. w oparciu o normę PN-EN ISO 14001. System będzie uwzględniał rolę właścicielską PGE S.A. w stosunku do spółek z Grupy, wymagania w stosunku do dostawców oraz wzmocni rolę jednostki organizacyjnej właściwej dla nadzoru nad obszarem ochrony środowiska. Zakończenie prac planowane jest do końca III kwartału 2019 roku.

EMAS

W 2005 roku, Elektrownia Opole, jako pierwsza w Polsce, wdrożyła system EMAS i została wpisana do krajowego rejestru pod numerem PL.2.16-001-01. EMAS (ang. EcoManagement and Audit Scheme) to unijny system certyfikacji środowiskowej, który funkcjonuje w oparciu o Rozporządzenie Parlamentu Europejskiego i Rady (WE) nr 1221/2009 z 25 listopada 2009 roku w sprawie dobrowolnego udziału organizacji w systemie ekzarządzania i audytu we Wspólnocie. Rejestracja w systemie EMAS oznacza pełną transparentność w obszarze oddziaływania na środowisko, która ułatwia prowadzenie otwartego dialogu z zainteresowanymi stronami. Jednym z wymagań EMAS jest publikacja Deklaracji Środowiskowej – dokumentu, który w sposób transparentny i wiarygodny przedstawia oddziaływanie naszej organizacji na środowisko. Każdego roku dokument ten jest weryfikowany przez jednostkę akredytowaną (DNV GL), a następnie powszechnie udostępniany.

W grudniu 2018 roku, podczas konferencji COP24 w Katowicach, Oddział Wybrzeże PGE Energia Ciepła S.A. został uhonorowany przez Ministra Środowiska Henryka Kowalczyka oraz Generalnego Dyrektora Ochrony Środowiska Andrzeja Szwedzi-Lewandowskiego, jubileuszowym certyfikatem EMAS. Wyróżnienie to otrzymało zaledwie 10 organizacji, które w Polsce zarejestrowane są w systemie EMAS najdłużej.

6.2 Inwestycje w ochronę środowiska

Realizujemy inwestycje w oparciu o najlepsze dostępne rozwiązania na rynku by zapewnić bezpieczeństwo dostaw energii. Przed rozpoczęciem każdej inwestycji badamy skalę jej oddziaływania na otoczenie i staramy się minimalizować jej wpływ na środowisko naturalne. W tym celu prowadzimy dialog z lokalnymi społecznościami, władzami gmin i organizacjami pozarządowymi, konsultujemy nasze plany i inwestycje. Informujemy o naszym wpływie na środowisko, działaniach mających zmniejszać ten wpływ oraz o możliwościach rozwoju regionu i powstających nowych miejscach pracy.

Na badania i rozwój w zakresie ochrony środowiska w spółkach PGE GiEK i PGE EC przeznaczaliśmy w 2018 roku łącznie 12,3 mln PLN. Wykaz projektów dostępny jest na stronie 77.

BADANIA I ROZWÓJ

Wytwarzanie energii elektrycznej ze źródeł konwencjonalnych wiąże się m.in. z emisją do atmosfery pyłów oraz takich związków jak dwutlenek siarki (SO₂), tlenki azotu (NO_x) i dwutlenek węgla (CO₂).

GC

GC-9

GC

GC-7

Elektrownia Bełchatów nieustannie analizuje wpływ swojej działalności na środowisko oraz realizuje szeroko zakrojone działania służące jego ochronie, inicjując także liczne działania związane z badaniami i rozwojem. Efektem tych intensywnych prac jest redukcja emisji wymienionych substancji do atmosfery. Od lat 90-tych do chwili obecnej, w Elektrowni Bełchatów emisja SO₂ zredukowana została o 88 proc., emisja NO_x o 45 proc., a pyłów o 97 proc. Taki efekt mógł zostać osiągnięty wyłącznie dzięki wdrożeniu innowacyjnych technologii.

W przypadku emisji rtęci, PGE GiEK od kilku lat przygotowuje się i bada różne metody odręciowania spalin tak, aby ostatecznie wybrać najbardziej skuteczne i tym samym przyjazne dla środowiska, sposoby redukcji tej substancji. Z tego względu, w 2011 roku został opracowany, przyjęty i wdrożony „Program rtęciowy dla PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A.”, którego celem było m.in. identyfikacja ryzyk i zagrożeń związanych z emisją rtęci, przygotowanie rekomendacji związanych z możliwością zastosowania różnych metod redukcji rtęci z instalacji wytwórczych spółki, przetestowanie tych metod i określenie ich skuteczności.

Wyliczenia emisji rtęci w latach 2013-2015 dokonywane były na podstawie przyjętych wskaźników, opracowanych przez jedną z polskich uczelni technicznych. Wartości szacowane były na podstawie ogólnie przyjętych założeń, wynikających z funkcjonującego wówczas poradnika Generalnego Inspektora Ochrony Środowiska oraz wytycznych opracowanych na potrzeby spółki PGE GiEK. Regulacje prawne przed 2016 roku nie nakładały obowiązku pomiaru emisji. Od 2016 roku stosowane są pomiary emisji rtęci, zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Środowiska z 7.11.2014 roku z późniejszymi zmianami, w sprawie wymagań w zakresie prowadzenia pomiarów wielkości emisji oraz pomiarów ilości pobieranej wody.

Pomiary rtęci w Elektrowni Bełchatów dokonuje akredytowana firma – Zakłady Pomiarowo-Badawcze Energetyki „Energopomiar” raz w roku dla każdego przewodu w kominie, a uzyskane dwa wyniki pomiarów (z każdej godziny) są uśredniane i na podstawie tej wartości zostaje wyliczona roczna wielkość emisji. Metodyka wyliczania wielkości rocznej opiera się więc na dwugodzinnym pomiarze, co oznacza, że z uwagi na różną zawartość rtęci w próbkach węgla, wyniki te nie odzwierciedlają rzeczywistych rocznych wielkości emisji. Niemniej jednak, średnioroczna wartość emisji z 2016 roku, przyjęta na podstawie jednorazowego pomiaru, dała PGE GiEK przybliżony obraz tego, jak duże wyzwanie stoi przed polską energetyką w kontekście dostosowania się do zastrzonych wymagań środowiskowych wynikających z Konkluzji BAT.

Praktyka pomiarowa wskazuje, że w sesjach pomiarowych ze spalania węgla brunatnego trudno uzyskać stabilną emisję rtęci, a przedstawione wyniki średniogodzinowe w czasie 8 godzin lub jednej doby w różnych terminach pomiarowych mogą znacznie się różnić. Właśnie dlatego wartość otrzymanych wyników jest uśredniana. Dokładny wynik uzyskany będzie wyłącznie przy pomiarach ciągłych, do których elektrownia się przygotowuje. Rozpoczęcie pierwszego ciągłego pomiaru w Elektrowni Bełchatów ma nastąpić w 2020 roku, a więc na rok przed wejściem w życie konkluzji BAT, które wprowadzają obowiązek monitoringu ciągłego dla rtęci od 21.08.2021 roku. Wszystko po to, aby realnie zmierzyć się z wyzwaniem, jakim jest redukcja emisji rtęci, i dostosować instalacje do przyszłych wymagań środowiskowych.

Wielkość tonażowa emisji rtęci w Elektrowni Bełchatów wynika bezpośrednio z wielkości jednostki wytwórczej i ilości wyprodukowanej energii elektrycznej. Według wiedzy PGE GiEK, w żadnej elektrowni na węgiel brunatny w Europie nie są jeszcze stosowane wtórne techniki redukcji rtęci. Pojawiają się dopiero wraz z wejściem w życie Konkluzji BAT. We wszystkich jednostkach skuteczność usuwania rtęci jest podobna – na poziomie ok. 44 proc. Dlatego ilość emitowanej rtęci zależy wprost od jej zawartości w paliwie, mocy kotłów i czasu ich pracy.

Wielkości emisji powinny być prezentowane w ujęciu wskaźnikowym (np. na MWh) umożliwiającym porównanie różnych obiektów energetycznego spalania. W Elektrowni Bełchatów emisja rtęci w przeliczeniu na MWh wyniosła w 2016 roku - 0,000086 kg/MWh, a w 2018 – 0,000063 kg/MWh.

NOWOCZESNE BLOKI

Nowoczesne bloki powstają w Opolu i Turowie. Na koniec 2018 roku dwa bloki w Opolu o łącznej mocy 1800 MW zrealizowane zostały w ok. 95 proc., a blok w Turowie w 90 proc. Na blokach nr 1-3 w Elektrowni Turów PGE realizuje kompleksową modernizację, której efektem końcowym jest dostosowanie do wymagań Konkluzji BAT, zwiększenie mocy elektrycznej bloków o 15 MWe, średniego wskaźnika dyspozycyjności do 90 % oraz sprawności powyżej 41%. Dodatkowo Komitet Inwestycyjny PGE S.A. wskazał gaz jako najkorzystniejsze paliwo dla planowanych dwóch nowych bloków energetycznych w Elektrowni Dolna Odra.

Konkluzje BAT, które zaczną obowiązywać od 2021 roku, zastrzegają parametry emisyjne w zakresie SO₂, NO_x i pyłów. Wprowadzają także wymogi emisyjne w zakresie innych substancji, a także nowe obowiązki dotyczące prowadzenia pomiarów emisji, jak również nowe standardy dla ścieków np. z instalacji oczyszczania spalin. Dlatego też, aby umożliwić dalszą pracę

jednostek w PGE EC Oddział Elektrociepłownia w Bydgoszczy, konieczne jest zrealizowanie programu inwestycyjnego, dostosowującego aktywa wytwórcze do przyszłych rygorystycznych wymogów. Realizacja programu inwestycyjnego, dostosowującego aktywa wytwórcze do przyszłych rygorystycznych wymogów, pozwoli na blisko dziewięciokrotne obniżenie emisji tlenków siarki (SO₂) oraz czterokrotną redukcję tlenków azotu (NO_x).

Dzięki rozbudowanej instalacji odsiarczania spalin oraz przebudowie instalacji odazotowania spalin oddział będzie spełniał rygorystyczne wymagania środowiskowe, co znacząco zmniejszy wpływ jednostek wytwórczych na środowisko.

INSTALACJA TERMICZNEGO PRZETWARZANIA ODPADÓW Z ODZYSKIEM ENERGII

Grupa zrealizowała również projekt Instalacji Termicznego Przetwarzania Odpadów z Odzyskiem Energii (ITPOE) w elektrociepłowni PGE w Rzeszowie. W działającej już ITPOE można przetwarzać do 100 tys. ton rocznie zmieszanych odpadów komunalnych oraz odpadów innych niż odpady niebezpieczne, których wykaz został ujęty w wydanej dla instalacji decyzji o uwarunkowaniach środowiskowych. Funkcjonowanie instalacji ma na celu:

- uzupełnienie funkcjonującego systemu gospodarowania odpadami komunalnymi poprzez odzyskanie energii z odpadów,
- zmniejszenie ilości odpadów trafiających na składowisko,
- ograniczenie produkcji ciepła zimą i wyeliminowanie w całości produkcji ciepła latem w istniejących kotłach węglowych i ograniczenie wpływu użytkowania tych kotłów na środowisko,
- dywersyfikacja paliw używanych w Elektrociepłowni (odpady komunalne, gaz ziemny i węgiel kamienny).

OBIEG ZAMKNIĘTY

Idea ponownego wykorzystania ubocznych produktów spalania (UPS) towarzyszy sektorowi energetycznemu od ponad 20 lat. Ograniczanie emisji do atmosfery powoduje wzrost ilości substancji wychwytywanych w instalacjach ochrony powietrza, a tym samym zwiększenie możliwości zagospodarowania ubocznych produktów spalania. Grupa PGE kładzie duży nacisk na gospodarcze wykorzystanie UPS, wdrażając w praktyce ideę zmniejszania swojego wpływu na środowisko naturalne. Ponowne wykorzystanie odpadów paleniskowych w różnych sektorach przemysłu przynosi wymierne korzyści dla środowiska:

- nie występuje konieczność przeznaczania nowych terenów pod budowę instalacji składowisk odpadów i infrastruktury towarzyszącej,
- ogranicza wykorzystanie surowców naturalnych (np. gipsu naturalnego, kruszyw), a tym samym zmniejsza powierzchnie terenów zdegradowanych związanych z ich wydobywaniem,
- prowadzi do zmniejszenia uciążliwości składowisk odpadów, zarówno dla ludzi jak środowiska naturalnego.

Projekt promuje wykorzystywanie surowców ze źródeł wtórnych, a także efektywność materiałową. Zasada secondary first pozwala na odwracanie kierunku biegu przenośników z UPS do gospodarki zamiast na składowiska. Rozwija i daje alternatywę dla zabezpieczania potrzeb gospodarki w zakresie surowców naturalnych w budownictwie infrastrukturalnym i przemyśle cementowym. W okresie ostatnich 10 lat spółka ulokowała na rynku ponad 10 mln ton gipsu syntetycznego ograniczając tym samym wykorzystanie surowców naturalnych.

Bardzo dobre wskaźniki ponownego wykorzystania odpadów ze spalania osiągnęte są również w obszarze zagospodarowania popiołów i żużli ze spalania węgla, w tym szczególnie węgla kamiennego. UPS-y, jako wartościowe minerały antropogeniczne, surowce i produkty, charakteryzują się pożądanymi właściwościami rynkowymi. Nie powodują niekorzystnego oddziaływania na środowisko oraz życie i zdrowie ludzi, co potwierdziły badania wykonane na potrzeby rejestracji substancji zgodnie z systemem REACH.

ZIELONE BIURA PGE

W 2017 roku PGE S.A. ponownie przeszła audyt certyfikujący i uzyskała certyfikat Zielonego Biura przyznawany przez Fundację Partnerstwo dla Środowiska. Certyfikat obowiązuje do końca grudnia 2019 roku.

Wdrożyliśmy koncepcję zielonego biura w centralach czterech kluczowych spółek Grupy PGE: PGE S.A., PGE EO, PGE Dystrybucja oraz PGE GiEK. W 2018 roku rozpoczęły się prace przygotowawcze, polegające na wdrożeniu podobnej, proekologicznej certyfikacji dla biur - Green Office - przyznawanej przez Fundację Partnerstwo dla Edukacji Ekologicznej. Wdrożenie Green Office jest planowane w centrali spółki PGE Obrót w Rzeszowie oraz jej wszystkich oddziałach w kraju, tj. w Łodzi, Warszawie, Zamościu, Białymstoku, Lublinie i Skarżysku.

Certyfikacja Zielone Biuro to deklaracja zarządzania zasobami oraz materiałami w siedzibie spółki w taki sposób, aby minimalizować wpływ na środowisko w związku z prowadzoną działalnością biurową. Segregacja odpadów, monitorowanie zużycia energii elektrycznej i ciepłej, wody, papieru, energooszczędne oświetlenie, promowanie ekologicznych postaw wśród pracowników – to tylko kilka z praktyk, które wyróżniają Zielone Biura. Proste działania przynoszą wymierne rezultaty dla ochrony środowiska naturalnego, np. rezygnację z plastikowych słomek, plastikowych pojemników na jedzenie kubków, itp.

6.3 Kogeneracja

Rok 2018, podobnie jak rok 2017, upłynął pod znakiem przygotowań i realizacji inwestycji Grupy PGE w sektor ciepłowniczy, w szczególności w urządzenia wytwórcze ciepła sieciowego oparte o technologie kogeneracji – jednoczesnego wytwarzanie ciepła i energii elektrycznej. Rozwój tego sektora ma pozytywny wpływ na poprawę jakości powietrza i środowisko. Ciepło wytworzone w kogeneracji i wprowadzone do miejskich sieci ciepłowniczych jest jednym z najbardziej skutecznych sposobów na poprawę jakości powietrza w miastach, zwłaszcza w sezonie jesienno-zimowym.

Strategia Ciepłownictwa Grupy PGE stawia w centrum zainteresowania klienta i środowisko. Wdrożeniem strategii zajmuje się PGE Energia Ciepła. Do roku 2030 PGE Energia Ciepła ma osiągnąć – zgodnie z zapisami Strategii Ciepłownictwa – poziom 50-proc. wykorzystania niskoemisyjnych źródeł energii w miksie paliwowym spółki. Już kilka dni po ogłoszeniu Strategii Ciepłownictwa, PGE Energia Ciepła podpisała z władzami Rybnika porozumienie prowadzące do ograniczenia tzw. niskiej emisji w regionie. Planowana inwestycja polega na przebudowie elektrowni PGE w Rybniku w sposób umożliwiający produkcję ciepła w skojarzeniu z produkcją energii elektrycznej, czyli w kogeneracji.

W ramach Strategii Ciepłownictwa przygotowany jest do realizacji projekt budowy Nowej Elektrociepłowni Czechnica, opartej o źródło kogeneracyjne gazowe, która zastąpi w roku 2023 istniejącą elektrociepłownię węglową. W fazie przygotowania do realizacji jest także projekt budowy źródła kogeneracyjnego gazowego w EC Zielona Góra, EC Gdynia, EC Bydgoszcz, EC Kielce i EC Zgierz.

W marcu 2018 roku Zarząd PGE EC przyjął strategię dostosowania aktywów 8 elektrociepłowni i elektrowni Rybnik do wymagań konkluzji BAT w perspektywie do sierpnia 2021 roku, co oznacza dalsze ograniczenie emisji dwutlenku siarki, tlenków azotu, pyłów a także rtęci HCL i HF. W lipcu 2018 roku powołanych zostało 10 projektów technologicznych. Ruszyły także przygotowania dla wyboru wykonawców dla tych projektów.

Do realizacji wymogów konkluzji BAT przygotowuje się także 6 elektrociepłowni: Bydgoszcz, Rzeszów, Gorzów Wielkopolski, Lublin Wrotków, Zgierz i Kielce. Program dostosowawczy, który realizowany jest w tych instalacjach, obejmuje w szczególności budowę nowych i modernizację istniejących instalacji odsiarczania i odazotowania spalin oraz odpylania. Realizacja programu inwestycyjnego zapewni spełnianie wymagań konkluzji BAT gdy zaczną obowiązywać w 2021 roku lub po zakończeniu okresu derogacji wybranych jednostek. Ponadto w przypadku wyeksploatowanych źródeł planowane jest ich zastąpienie nowymi źródłami opartymi o paliwa gazowe, a także wymiana węglowych źródeł szczytowych na kotłownie gazowo-olejowe dla zwiększenia udziału paliw niskoemisyjnych.

W Strategię Ciepłownictwa Grupy PGE wpisuje się także program małych lokalnych źródeł kogeneracyjnych prowadzony przez PGE EC. W ramach tego programu w roku 2018 uruchomiono przygotowania kilku projektów. Są one na etapie uzgodnień z właścicielami sieci ciepłowniczych i opracowywania studiów wykonalności nowych źródeł kogeneracyjnych.

Na uwagę zasługują także programy badawcze prowadzone przez Departament Badań i Rozwoju w PGE EC, związane z zagadnieniami środowiskowymi ograniczeniem wpływu na środowisko. Ważniejsze z nich, prowadzone w roku 2018 i kontynuowane w roku 2019 to:

- projekt „Pomiar i kontrola zawartości amoniaku w popiele lotnym” - zakończony w 2018 roku,
- projekt „Rozwój elastycznych elektrowni węglowych z wychwytem CO₂ w technologii Calcium Looping”,
- projekt „Usuwanie różnych form azotu ze ścieków - działania doradcze, instalacja pilotażowa usuwania azotanów w EC Gdańsk”,
- projekt „Usuwanie metali ciężkich ze ścieków z IMOS - rozwój technologii opartej na Polimerowych Membranach Inkluzyjnych (PIM)”,
- projekt „Usuwanie metali ciężkich ze ścieków z IMOS - wdrożenie technologii INNUPS w Gdyni”,
- projekt „Optymalizacja zużycia wody na cele energetyczne”.

Wykaz projektów badawczo-rozwojowych z zakresu ochrony środowiska w PGE EC oraz w PGE GiEK znajduje się na stronie 77.

TARYFA ANTYSMOGOWA

Jednym z rozwiązań, wynikających z wprowadzonej w grudniu 2017 roku Strategii Ciepłownictwa Grupy Kapitałowej PGE, jest taryfa antysmogowa. W ramach taryfy, dla zwiększonego zużycia energii w godzinach nocnych został zastosowany upust cenowy w wysokości 50 proc. stawki za energię elektryczną taryfy podstawowej (G11). W efekcie połączenia zarówno preferencyjnych cen energii w produkcji, jak i stawek dystrybucyjnych, objęta nimi dodatkowo zużyta w nocy kilowatogodzina będzie o ponad 65 proc. tańsza niż w ciągu dnia. W ramach taryfy zastosowany został specjalny model cenowy:

- strefa pierwsza (6:00-22:00): równa cenie taryfy G11.
- strefa druga (22:00-6:00): równa 1/2 ceny taryfy G11.

Obniżona stawka obowiązuje w odniesieniu do ilości energii elektrycznej przewyższającej ilość energii zużytej w danym punkcie poboru w analogicznym okresie rozliczeniowym w roku poprzednim.

6.4 Innowacje w PGE

Innowacyjność jest jednym z filarów strategii biznesowej Grupy PGE. Na obszar badań, rozwoju i innowacji do 2020 roku Grupa przeznaczy łącznie ok. 400 mln PLN, z czego połowa to środki własne, a połowa to środki pozyskane w ramach finansowania zewnętrznego. 50 mln rocznie, które Grupa zamierza zainwestować ze środków własnych, zostanie przeznaczone na rozwój nowych technologii, produktów i linii biznesowych.

Inwestycjami kapitałowymi w startupy zajmuje się spółka PGE Ventures, będąca specjalistycznym korporacyjnym funduszem inwestycyjnym, a inkubacją i akceleracją projektów na najwcześniejszym etapie rozwoju spółka PGE Nowa Energia.

Spółka PGE Ventures zrealizowała w 2018 roku 6 inwestycji kapitałowych obejmując udziały w najbardziej innowacyjnych i strategicznych dla Grupy PGE startupach technologicznych. Korzystając z dofinansowania dostępnego w programach Polskiego Funduszu Rozwoju (PFR) oraz Narodowego Centrum Badań i Rozwoju (NCBiR), PGE Ventures utworzyło w 2018 roku dwa fundusze satelickie o łącznej kapitalizacji 140 milionów PLN. Celem inwestycyjnym obu funduszy zewnętrznych są startupy szeroko powiązane z łańcuchem wartości Grupy PGE lub charakteryzujące się wysoką innowacyjnością i potencjałem do wzrostu.

Ponadto, spółka PGE Ventures jest aktywna w szerokim środowisku akademickim. Uczelnie wyższe są dla spółki zarówno źródłem interesujących projektów inwestycyjnych, jak i bazą do nawiązania przyszłych relacji biznesowych. PGE Ventures kieruje do uczelni wyższych w Polsce bezpłatną ofertę prowadzenia warsztatów z wiedzy o rynku Venture Capital i szeroko pojętej przedsiębiorczości. Celem tych działań jest biznesowa aktywizacja młodzieży szkół wyższych w Polsce, w tym podniesienie świadomości młodych ludzi w zakresie budowy własnych przedsiębiorstw opartych o innowacje i kreatywne myślenie o biznesie. Warsztaty przeprowadzone przez zespół PGE Ventures w 2018 roku zostały zrealizowane na Politechnice Warszawskiej w ramach konferencji BEST Engineering Meeting oraz w Szkole Głównej Handlowej w Warszawie w ramach edukacyjnego cyklu „Zbuduj dobry startup z PGE Ventures”.

W 2018 roku PGE Ventures podpisała list intencyjny z Collegium Mazovia Innowacyjna Szkoła Wyższa w Siedlcach, którego przedmiotem jest m.in. zaangażowanie spółki w aktywne wsparcie II edycji konkursu „II Forum Młodych – Przedsiębiorca Polska Wschodnia” adresowanego do szkół ponadpodstawowych. Forum odbędzie się w 2019 roku, a jego celem będzie popularyzacja wiedzy na temat przedsiębiorczości oraz upowszechnianie idei tworzenia i prowadzenia własnej działalności gospodarczej wśród młodych ludzi.

AKCELERATOR PGE

PGE Nowa Energia w 2018 roku uruchomiła program AkceleratorPGE umożliwiający współpracę z innowacyjnymi projektami technologicznymi startupami. AkceleratorPGE jest partnerem dla twórców innowacji, poszukuje ich aktywnie i buduje relacje. Projekt służy otwarciu PGE na rozwiązania z zewnątrz, a jego celem jest biznesowa współpraca ze startupami, która prowadzi do powstawania innowacyjnych produktów i usług. Na stronie www.akceleratorpge.pl firma umieszcza opis potrzeb poszczególnych linii biznesowych na nowe technologie, a startupy w odpowiedzi zgłaszają swoje projekty.

W 2018 roku, AkceleratorPGE, we współpracy z Agencją Rozwoju Przemysłu SA, zorganizował i przeprowadził konkurs dla startupów z obszaru obsługi klienta, rozliczeń i sprzedaży dla PGE Obrót SA. Wyłoniono kilka pomysłów, które będą sukcesywnie wdrażane w PGE Obrót, początkowo w postaci pilotażu, a docelowo w pełnym zakresie.

Współpraca z liniami biznesowymi umożliwiła uzyskanie dofinansowania z Polskiej Agencji Rozwoju Przedsiębiorczości na przeprowadzanie pilotaży startupów w ramach programu ScaleUp. Program polega na wdrożeniu i testowaniu nowatorskich rozwiązań technologicznych m.in. dla branży energetycznej, zgłoszonych przez startupy wspierane przez duże przedsiębiorstwa, także spółki z Grupy PGE. Dziesięć startupów, które zostaną wyłonione dla PGE na podstawie zgłoszeń do programu, otrzyma łącznie ponad 2 mln PLN zewnętrznego finansowania na indywidualne projekty pilotażowe, które będą przeprowadzane w spółkach PGE Energia Odnawialna, PGE GiEK, PGE EC i PGE Systemy.

Do poszukiwania innowacji firma wykorzystuje również mniej konwencjonalne narzędzia. AkceleratorPGE we współpracy z Interdyscyplinarnym Centrum Modelowania Matematycznego i Komputerowego Uniwersytetu Warszawskiego (ICM UW) zorganizował konkurs „Switch to Smart” – trzeci hackathon w cyklu Wielkie Wyzwania Programistyczne. Konkurs ten był częścią prowadzonego przez PGE programu „Włącz się na przyszłość” promującego rozwiązania z dziedziny smart energy. Celem hackathonu było stworzenie prototypów narzędzi, które pozwolą odbiorcom efektywnie zarządzać energią elektryczną w gospodarstwach domowych.

AkceleratorPGE poszukuje również interesujących pomysłów technologicznych wśród zagranicznych startupów. Służy temu udział w międzynarodowym projekcie SmartUp Accelerator. Projekt adresowany jest dla kilku krajów basenu Morza Bałtyckiego, finansowany przez fundusze europejskie. Umożliwia pozyskanie know-how, narzędzi akceleracji oraz startupów z obszaru czystych technologii konsumenckich (consumer cleantech). W projekcie szczególną uwagę zajmują innowacje z obszaru smart home, smart mobility oraz smart citizen.

POPRAWA JAKOŚCI POWIETRZA

PGE Energia Ciepła nawiązała współpracę na rzecz ochrony środowiska, zmniejszenia zużycia paliw oraz poprawy jakości życia mieszkańców z samorządami Gorzowa Wielkopolskiego i Kielc. Realizacja przedsięwzięcia polega na likwidacji wysokoemisyjnych źródeł ciepła i zastąpienie ich indywidualnymi węzłami cieplnymi zasilanymi z systemu ciepłowniczego, czyli z wysokosprawnego źródła kogeneracyjnego. Likwidacji podlega 13 lokalnych kotłowni, co przyczyni się do zmniejszenia ilości spalanych paliw i emisji zanieczyszczeń, zmniejszenia ilości awarii oraz poprawy jakości powietrza w Gorzowie Wielkopolskim i całym regionie. Budowane są nowe sieci ciepłownicze o łącznej długości 3,9 km. Realizacja projektu wpłynie także na zmniejszenie skali niskiej efektywności wytwarzania ciepła, a także na ograniczenie niskiej emisji z palenisk domowych.

PGE EC Kielce we współpracy z samorządem oferuje mieszkańcom możliwość przyłączenia się do centralnego systemu podgrzewania wody użytkowej. „Ciepła woda użytkowa” to projekt, który eliminuje ryzyko zatrucia czadem w wyniku niewłaściwej eksploatacji piecyków gazowych w mieszkaniach. Elektrociepłownia Kielce we współpracy z MPEC, opracowali projekt przyłączenia mieszkań do centralnego systemu podgrzewania wody użytkowej. W ramach programu PGE dofinansowuje część wydatków poniesionych przez odbiorców ciepła na wykonanie instalacji ciepłej wody użytkowej w budynkach mieszkalnych. Z kolei MPEC dostosuje sieć ciepłowniczą i wyposaży węzeł cieplny na potrzeby przygotowania centralnej ciepłej wody użytkowej. Ciepło produkowane przez EC Kielce przyczyni się do poprawy bezpieczeństwa mieszkańców Kielc, przy zachowaniu poziomu kosztów ponoszonych obecnie przez mieszkańców wykorzystujących piece gazowe do podgrzewania wody.

Likwidacja niskiej emisji, wspieranie ekologii i efektywności energetycznej to cele porozumień o zrównoważonym rozwoju, które Oddział Wybrzeże kilka lat temu zawarł z samorządami w Gdańsku i Gdyni, a w 2018 roku z Gminą Kosakowo. Partnerem Porozumienia w Gdyni i Kosakowie jest także dystrybutor ciepła. Współpraca z samorządami pomaga w lepszym zrozumieniu potrzeb lokalnych społeczności oraz w skoordynowaniu i podniesieniu skuteczności wspólnych działań. PGE Energia Ciepła współpracuje w ramach porozumień z samorządami w Krakowie, Wrocławiu, Zielonej Górze i Toruniu.

PGE Toruń od kilku lat wspiera rozwój terenów zielonych w Toruniu (m.in. na Bulwarze Filadelfijskim, na Rynku Nowomiejskim, w Dolinie Marzeń, na Placu ToMiTo). Wsparcie to jest częścią działań służących ograniczeniu niskiej emisji poprzez przyłączenie obiektów do sieci ciepłowniczej, programy dofinansowania do likwidacji kotłowni węglowych na Starówce i Bydgoskim Przedmieściu oraz na poprawę jakości powietrza w mieście.

PGE Energia Ciepła angażuje się w lokalne przedsięwzięcia związane z ekologią i ochroną środowiska. Elektrociepłownia gdyńska wraz z Urzędem Miasta Gdyni współorganizuje konkurs „Pokonaj smoga”, który odbywa się w ramach projektu Czyste Powietrze Pomorza dofinansowanego przez Wojewódzki Fundusz Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej w Gdańsku. Celem konkursu jest zainteresowanie uczniów problemem czystości powietrza i kształtowanie postaw proekologicznych. W 2018 roku zorganizowano także w Gdyni konkurs fotograficzny dla młodzieży pt. „Smog jest straszny. Pokaż jak go pokonać”. Elektrownia w Rybniku organizuje zaś akcję sprzątnięcia rzeki Rudy, która w 2018 roku odbyła się już po raz dziewiąty. Na terenie Elektrociepłowni

Kraków powstała ścieżka ekologiczna, która umożliwiła zwiedzającym elektrociepłownię zapoznanie się z bogactwem flory i fauny występującym na terenie zakładu, a także z działaniami realizowanymi na rzecz ochrony bioróżnorodności.

KLASTRY ENERGII

Formuła klastra opartego na synergii źródeł rozproszonych i konwencjonalnych może być odpowiedzią na ambitne cele stawiane wszystkim Klastrom Energii, takie jak samowystarczalność pod względem zapewnienia potrzeb energetycznych regionu, lokalne bezpieczeństwo energetyczne, redukcję niskiej emisji i wykorzystanie lokalnych zasobów.

We wrześniu 2017 roku podpisane zostało porozumienie o ustanowieniu Południowo-Zachodniego Klastra Energii. Jego sygnatariuszami, Partnerami Założycielami są samorządy lokalne: Powiat Zgorzelecki, Gmina Bogatynia, Gmina Węgliniec, Gmina Pieńsk, Gmina Zawidów, spółki Grupy Kapitałowej PGE: PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna (Elektrownia Turów i Kopalnia Węgla Brunatnego Turów) oraz PGE Energia Odnawialna, a także lokalni przedsiębiorcy: Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjne ELTUR-SERWIS sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Usługowo-Produkcyjne TOP SERWIS sp. z o.o., MegaSerwis sp. z o.o., EPORE sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Transportowo-Sprzętowe „Betrans” sp. z o.o., ELBEST sp. z o.o., Polskie Pomidory S.A., Citronex I Sp. z o.o., Przedsiębiorstwo Energetyki Ciepłej S.A. oraz Wielospecjalistyczny Szpital – Samodzielny Publiczny Zespół Opieki Zdrowotnej w Zgorzelcu. Listy intencyjne w zakresie współpracy w ramach Południowo-Zachodniego Klastra Energii podpisały również Tauron Dystrybucja SA, Towarzystwo Gospodarcze Polskie Elektrownie oraz Politechniki Wrocławskiej i Warszawskiej, a także Narodowa Agencja Poszanowania Energii.

Zadaniem klastra jest zapewnienie bilansowania i współdziałania źródeł OZE z łatwiej sterowanymi źródłami konwencjonalnymi to jedna z kluczowych przewag Południowo-Zachodniego Klastra Energii. Dla zapewnienia stabilności dostaw energii użytkownikom końcowym klastra, spółka PGE Energia Odnawialna przewiduje budowę m.in. magazynu energii. Energia elektryczna produkowana w ramach Południowo-Zachodniego Klastra Energii ma trafiać do jego Partnerów.

Pod koniec lutego 2018 roku przedstawiciele powiatu leskiego, gmina Solina oraz spółki Elbest zawarły z PGE Energia Odnawialna porozumienie o ustanowieniu Solińskiego Klastra Energii. Celem tego przedsięwzięcia jest poprawa jakości powietrza w regionie, podniesienie lokalnego bezpieczeństwa energetycznego, a także wsparcie rozwoju tego obszaru. Wpisuje się to też w prowadzone w całej grupie kapitałowej działania na rzecz energetyki rozproszonej. Celem PGE EO jest rozwijanie farm fotowoltaicznych, a województwo podkarpackie, obok lubelskiego, ma najlepsze warunki słoneczne, by tego typu instalacje realizować.

ELEKTROMOBILNOŚĆ

Od grudnia 2017 roku, kiedy PGE uruchomiła pierwszą stację ładowania samochodów elektrycznych, zespół specjalistów z PGE Nowa Energia pracuje nad rozwinięciem infrastruktury stacji ładowania w Polsce oraz wykreowaniem usług związanych z elektromobilnością. PGE Nowa Energia jest największym partnerem samorządów w zakresie budowania infrastruktury, zna specyfikę wymagań samorządów i ma opracowany proces inwestycyjny odpowiadający tej specyfice. Obecnie, szybkie stacje ładowania PGE znajdują się w Łodzi, Warszawie, Rzeszowie, Zakopanem, Bełchatowie, Nowym Sączu, Krynicy Zdroju i w Siedlcach. W tym ostatnim z wymienionych miast, oprócz uruchomienia pięciu stacji ładowania, udostępniono komercyjnie usługę ecarsharingu czyli krótkoterminowego wynajmu samochodów elektrycznych. Projekt o kontrolowanej skali pomaga przygotować test rozwiązania, które w przyszłości zapewni konkurencyjną pozycję Grupy PGE na rynku elektromobilności. Ten projekt w 2018 roku, zyskał nową rynkową nazwę PGEmobility.pl

NATURALNIE, ŻE ENERGIA

PGE Obrót wprowadziła ofertę sprzedaży energii z OZE dla obecnych i przyszłych klientów biznesowych, którzy w swojej strategii mają wpisane działania proekologiczne. Oferta „Naturalnie, że energia”, daje klientom gwarancję (zgodnie z Ustawą o odnawialnych źródłach energii z dn. 20.02.2015 roku) pochodzenia energii elektrycznej z odnawialnych źródeł, w szczególności z wiatru. Dokument poświadczający odbiorcy końcowemu, że określona w nim ilość energii elektrycznej wprowadzonej do sieci dystrybucyjnej lub sieci przesyłowej została wytworzona z odnawialnych źródeł energii. Klienci otrzymują od PGE Obrót certyfikat potwierdzający korzystanie z oferty „Naturalnie, że energia”, wskazujący jaki procent zakupionej energii w danym roku pochodzi ze źródeł odnawialnych. Dodatkowo prezes URE wydaje gwarancję pochodzenia energii, która przekazywana jest do Rejestru Gwarancji Pochodzenia prowadzonego na Towarowej Giełdzie Energii przez spółkę PGE Obrót na rzecz odbiorcy końcowego.

6.5 Bioróżnorodność

Realizujemy wiele projektów proekologicznych, aby minimalizować nasz wpływ środowiskowy. Przeprowadzone dotychczas rekultywacje przyczyniły się do powstania nowych kompleksów leśnych i wodnych, w których żyje wiele gatunków zwierząt i roślin.

REKULTYWACJA

Po zakończonej eksploatacji na danym obszarze przywracamy wartości użytkowe oraz przyrodnicze tak, aby były one jak najbardziej zbliżone do naturalnych. Przykładem rekultywacji terenów poeksploatacyjnych jest Góra Kamieński, usypana z 1,354 mld m³ nadkładu zebranego z wyrobiska Pola Bełchatów (nadkładem są piaski, żwiry, ility i ich mieszaniny oraz glina). Wzniesienie zostało najpierw właściwie ukształtowane, połączone z terenami przyległymi poprzez budowę systemu dróg i pochylni oraz budowę systemu odwodnienia powierzchniowego. Potem nastąpiła faza jego rekultywacji, która polegała na odtworzeniu gleby oraz wprowadzeniu roślinności zielonej, wprowadzeniu gatunków drzewiastych i pielęgnacji nasadzeń. Obecnie zwałowisko przekazane zostało Lasom Państwowym do dalszego zagospodarowania.

W 2018 roku, tylko w ramach autorskiego projektu „Lasy pełne energii”, pracownicy Grupy PGE wraz z rodzinami i we współpracy z Regionalnymi Dyrekcjami Lasów Państwowych, szkołami oraz lokalnymi społecznościami, posadzili 108 950 młodych drzew na terenie 14 województw. Akcją „Lasy pełne energii” obchodzimy co roku Światowy Dzień Ziemi.

Oprócz korzyści środowiskowych, zagospodarowanie terenu przemysłowego przyniosło firmie korzyści wizerunkowe w zakresie dbałości o przywrócenie terenów wykorzystywanych w działalności produkcyjnej na potrzeby gospodarki leśnej. W ramach rekultywacji terenów poeksploatacyjnych w KWB Bełchatów i KWB Turów, posadziliśmy łącznie (do końca 2018 roku) ok. 46,5 mln drzew.

EKOLOGICZNE TRANSFORMATORY

PGE Dystrybucja od wielu lat, systematycznie dostosowuje stacje elektroenergetyczne WN/SN do wymogów w zakresie zabezpieczenia środowiska wodno-gruntowego przed niekontrolowanymi wyciekami oleju. W tym celu buduje ekologiczne stanowiska transformatorów mocy, tzw. misy olejowe, urządzenia separujące olej elektroizolacyjny wraz z instalacją kanalizacyjną, odprowadzającą oczyszczone wody opadowe i roztopowe do środowiska lub kanalizacji deszczowej. W spółce stosuje się również transformatory wypełnione biodegradowalnym elektroizolacyjnym płynem zastępującym ropopochodny olej. Podejmujemy również działania zabezpieczające powierzchnię ziemi przed zanieczyszczeniem olejem elektroizolacyjnym w pobliżu transformatorów.

OCHRONA PTAKÓW

PGE Energia Ciepła wspiera Stowarzyszenie „Sokół” przy projekcie reintrodukcji sokoła wędrownego w Polsce. W 2006 roku po raz pierwszy zaobserwowano stale przebywającą na kominie w Gdyni samicę sokoła. Pierwsze gniazdo zamontowano rok później. W lutym 2016 roku gdyńskie sokoły otrzymały całkiem nowe gniazdo wraz z kamerami, dzięki którym można na żywo obserwować życie lokatorów komina - [sokołów wędrownych](#). W 2018 roku wykluły się w Gdyni 3 młode sokoły. Nowe lęgi zaobserwowano także na kominie elektrociepłowni w Toruniu. W Polsce żyje ich zaledwie ok. 30 par. Są one objęte ochroną gatunkową ścisłą. PGE EC, wspierając reintrodukcję tych ptaków, promuje i pomaga budować społeczną postawę szacunku dla bioróżnorodności.

PGE Dystrybucja na co dzień troszczy się o środowisko naturalne, podejmując liczne działania, których celem jest ochrona ptaków. Szczególną troską energetycy otaczają bociany białe, dla których od lat na słupach linii niskiego napięcia montowane są platformy, wynoszące gniazda ponad linie elektroenergetyczne. Taka metalowa konstrukcja to bezpieczeństwo dla bocianów oraz zmniejszenie awaryjności sieci, a tym samym ograniczenie przerw w dostawie energii. Konstrukcja znakomicie odgradza ptaki od sieci energetycznej i broni przed porażeniem. Do tej pory na terenie działania spółki zamontowano ponad 24,2 tys. platform, zapewniających bezpieczne gniazdowanie ptaków na słupach energetycznych w okresie ich pobytu w Polsce. Energetycy nie tylko budują nowe siedliska, lecz stale, w okresie gdy bociany przebywają w cieplejszych stronach, remontują istniejące platformy. Dodatkowo, na liniach wysokiego i średniego napięcia montowane są kule ostrzegające ptaki oraz specjalne konstrukcje i osprzęt zapobiegający zderzeniu się ptaków z przewodami linii energetycznych. W 2018 spółka zamontowała osłony ochronne na słupach średniego lub niskiego napięcia w miejscach wskazanych przez ornitologów z Lubelskiego Towarzystwa Ornitologicznego. Dzięki temu śmiertelność ptaków na wybranym obszarze spadła do zera.

Warszawski oddział PGE Dystrybucja wspólnie z Grupą EkoLogiczną prowadzi obrączkowanie młodych bocianów białych na terenie powiatu siedleckiego. Znakowanie ptaków pozwala śledzić trasy wędrówek, identyfikować miejsca stanowiące dla ptaków zagrożenie, jak również ułatwia ochronę najcenniejszych żerowisk. Zgromadzone informacje są wykorzystywane przez spółkę podczas prac związanych z instalowaniem platform bocianich i ich naprawą, a niekiedy przeniesieniem w inne miejsca. Badania i obserwacje pomagają wybrać lokalizacje dla wszelkich urządzeń „odstraszających” duże ptaki. W 2018 roku zaobrączkowano 605 bocianów białych.

OCHRONA RYB

Zgodnie z wymogami ochrony środowiska naturalnego, PGE Energia Odnawialna buduje przy swoich obiektach hydrotechnicznych przepławki. W 2018 roku powstała kolejna, tym razem na Stopniu Wodnym Krzywaniac.

Przepławki to budowle stawiane na stopniach wodnych czyli przy elektrowniach wodnych, jazach i zaporach. Ich zadaniem jest umożliwienie rybnom i organizmom bezkręgowym bezpieczną i komfortową migrację.

PGE Energia Odnawialna stosuje w swoich obiektach oleje i smary podlegające biodegradacji i niemające wpływu na środowisko naturalne.

SELEKTYWNE ZBIÓRKI SUROWCÓW WTÓRNYCH

W GK PGE prowadzone są działania służące budowaniu postaw proekologicznych wśród pracowników. W większości spółek rozpowszechniona jest akcja zbierania nakrętek od butelek typu PET.

Natomiast w łódzkim oddziale PGE Dystrybucja od lat prowadzona jest wiosenna zbiórka baterii. Pracownicy przez cały rok zbierają baterie do oznakowanych pudełek, a podczas finału akcji, w pierwszym dniu wiosny – 21 marca intensyfikują swoją zbiórkę i do 22 kwietnia, rywalizują pomiędzy lokalizacjami w konkursie o nagrodę dyrektora generalnego oddziału. W 2018 roku ubierano 756 kg małych elektrośmieci, a w najlepszej lokalizacji było to ponad 2 kg baterii na jednego pracownika. Pracownicy zwycięskiej lokalizacji otrzymują „ekologiczną” nagrodę – drzewo bądź krzew do zasadzenia i pielęgnacji na dziedzińcu budynku oraz słodką niespodziankę np. tort. Do akcji włączają się również klienci PGE. Akcja prowadzona jest od kilku lat, a w jej rezultacie blisko 3 tony baterii zostało właściwie zgromadzonych i zutilizowanych.

6.6 Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze kwestii środowiskowych w GK PGE i PGE S.A.

KWESTIE ŚRODOWISKOWE GK PGE

Ryzyko ochrony środowiska

wynikające z konsekwencji niewłaściwie prowadzonych działań w zakresie ochrony środowiska lub możliwości wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych

Ryzyko koncesji

związane z możliwością niespełnienia warunków otrzymania bądź przedłużenia wymaganych koncesji

Narzędzia mitygujące

<p>Szkolenie pracowników w zakresie ochrony środowiska</p> <p>Monitorowanie stanu technicznego urządzeń i instalacji</p> <p>Monitorowanie przepisów i regulacji prawnych dotyczących ochrony środowiska</p> <p>Współpraca z firmą świadczącą usługi pogotowia ekologicznego</p> <p>Planowo i regularnie prowadzenie prac utrzymaniowych i remontowych, zgodnie z zaleceniami producentów oraz regulacjami (normy, przepisy)</p> <p>Standardy wewnętrzne zarządzania poborem wody</p> <p>System zarządzania środowiskiem - kontrola wielkości emisji i procesu technologicznego</p> <p>Monitorowanie środowiska w rejonie oddziaływania urządzeń i instalacji energetycznych</p> <p>Unowocześnianie i modernizowanie instalacji do oczyszczania odpadów</p> <p>Aktualny certyfikat Systemu Zarządzania Środowiskowego ISO 14001:2015</p>	<p>Monitorowanie podstawowych obszarów działalności Spółki pod względem zgodności z wymaganiami określonymi w koncesjach</p> <p>Monitorowanie terminu i wysokości wnoszenia opłat koncesyjnych</p> <p>Monitorowanie regulacji prawnych dotyczących koncesjonowania</p> <p>Aktywny udział w tworzeniu i opiniowaniu przepisów</p> <p>Szkolenie pracowników w zakresie Prawa Energetycznego i rozporządzeń wykonawczych, a także obowiązków wynikających z koncesji</p> <p>Stały nadzór nad procesem przygotowania wniosku w spółce</p>
---	---

KWESTIE ŚRODOWISKOWE PGE S.A.

Ryzyko ochrony środowiska

wynikające z konsekwencji niewłaściwie prowadzonych działań w zakresie ochrony środowiska lub możliwości wystąpienia zdarzeń nadzwyczajnych

Narzędzia mitygujące

Szkolenie pracowników w zakresie ochrony środowiska

Monitorowanie stanu technicznego i modernizacja urządzeń i instalacji

Monitorowanie przepisów i regulacji prawnych dotyczących ochrony środowiska

Dostosowanie przepisów wewnętrznych spółki i prowadzonych działań
w zakresie ochrony środowiska naturalnego do zmieniających się regulacji prawnych

Raportowanie do właściwych organów i instytucji odpowiedzialnych za zarządzanie środowiskiem naturalnym

Środki ochronne ograniczające zagrożenie dla środowiska naturalnego

6.7 Wybrane wskaźniki w obszarze kwestii środowiskowych w GK PGE

Wspólna Polityka Środowiskowa zobowiązuje wszystkie spółki Grupy do dbałości o środowisko naturalne. Ze względu na specyfikę działalności naszych najważniejszych spółek z Grupy, prezentujemy te wskaźniki, które w największym stopniu dotyczą naszego wpływu na środowisko.

Tabela: Emisja CO₂ z głównych instalacji Grupy w 2018 roku w porównaniu do przydziału uprawnień do emisji CO₂ na 2018 (w Mg).

	Emisja CO ₂ w 2018 roku*	Emisja CO ₂ w 2017 roku	Przydział uprawnień do emisji CO ₂ na 2018 rok**
Elektrownia Bełchatów	38 348 298	37 646 220	6 211 022
Elektrownia Turów	6 892 852	7 108 058	2 500 954
Elektrownia Opole	7 458 645	6 278 862	1 437 267
Zespół Elektrowni Dolna Odra	3 898 992	4 250 126	1 187 286
Zespół Elektrociepłowni Bydgoszcz	743 779	766 247	290 951
Elektrociepłownia Lublin Wrotków	453 102	507 729	166 164
Elektrociepłownia Gorzów	477 730	433 258	129 987
Elektrociepłownia Rzeszów	283 082	317 164	78 433
Elektrociepłownia Kielce	185 187	197 402	52 905
Elektrociepłownia Zgierz	174 579	192 520	22 210
RAZEM PGE GiEK	58 916 246	57 697 586	12 077 179
Elektrownia Rybnik	5 249 573	6 484 111	335 237
Elektrociepłownie Wybrzeże	1 907 109	1 905 110	583 064
Elektrociepłownia Kraków	1 721 648	1 775 841	497 470
Zespół Elektrociepłowni Wrocławskich Kogeneracja	1 591 047	1 535 621	477 859
Elektrociepłownia Zielona Góra	562 785	570 888	47 491
Elektrociepłownia Toruń	237 721	218 956	52 056
RAZEM NABYTE aktywa	11 269 883	12 490 527***	1 993 177
W tym Nabyte aktywa od 14 listopada 2017 roku	-	1 755 106	-
RAZEM segment Energetyka Konwencjonalna	70 186 130	59 452 692***	14 070 356

*dane szacunkowe, emisja niezwyfikowana - emisja zostanie rozliczona oraz poświadczona przez uprawnionego weryfikatora emisji CO₂ na podstawie raportów rocznych z wielkości emisji CO₂

**ilości przydzielonych uprawnień do emisji CO₂ zostaną potwierdzone w rozporządzeniu Rady Ministrów w I kwartale 2019 roku

***Wolumeny jednostek mają charakter pro-forma i zostały zaprezentowane w celu ilustracyjnym, aby adekwatnie pokazać skalę działalności Nowych aktywów na tle jednostek wytwórczych PGE GiEK (to jest bez zniekształcenia związanego z proporcjonalnym uwzględnieniem w wynikach

GRI

305-1

GRI

EU5

GC

GC-7

rocznych). Nowe aktywa: Elektrownia Rybnik, EC Gdańsk, EC Gdynia, EC Kraków, EC Wrocław, EC Czechnica, EC Zawidawie, EC Zielona Góra, EC Toruń

****suma emisji CO₂ odnosi się do emisji za cały rok 2017 dla PGE GiEK oraz Aktywa Nabyte od 14 listopada 2017.

Począwszy od 2013 roku rozpoczął się III okres rozliczeniowy w ramach wspólnotowego systemu handlu uprawnieniami do emisji gazów cieplarnianych (EU ETS), obejmujący lata 2013-2020. W tym okresie zmieniły się zasady przydziału bezpłatnych uprawnień do emisji CO₂ dla wszystkich uczestników systemu EU ETS, w tym w szczególności dla wytwórców energii elektrycznej i ciepła. Co do zasady, począwszy od 2013 roku każdy kolejny rok III okresu rozliczeniowego to liniowy spadek ilości darmowych uprawnień do emisji CO₂ przyznawanych instalacjom. Szacuje się, że ww. instalacje PGE GiEK otrzymają na okres 2013-2020 łącznie 145 296 727 uprawnień, w tym:

- 7 301 373 uprawnienia na produkcję ciepła;
- 137 995 354 uprawnienia na produkcję energii elektrycznej (bez uprawnień dla nowych mocy).

Wolumen bezpłatnych uprawnień stanowić będzie ok. 30 proc. potrzeb PGE GiEK szacowanych na ponad 480 mln Mg CO₂. Wielkość emisji CO₂ za rok 2018 (niezweryfikowana) wynosi 58 916 246 Mg. Z bilansu uprawnień i rzeczywistej emisji CO₂ (niezweryfikowanej) wynika niedobór uprawnień w ilości 46 839 067 jednostek. Niedobór ten zostanie zbilansowany uprawnieniami zakupionymi na rynku zewnętrznym.

Tabela: Emisja związków NO_x, SO₂ i innych istotnych związków emitowanych do powietrza przez PGE GiEK i PGE EC w 2018 roku.

Waga istotnych emisji do powietrza [tony]	PGE GiEK		PGE EC	
	2018	2017	2018	2017
NO _x	47 966	47 014	9453	14 667
SO ₂	63 130	55 631	7330	7 710
Pył zawieszony	2 492	2 145	509	628
Emisja dla wygenerowanej energii netto ze wszystkich mocy produkcyjnych [kg/MWh]:				
NO _x	0,89	0,89	0,48	0,72
SO ₂	1,18	1,05	0,38	0,38
Pył zawieszony	0,05	0,04	0,03	0,03

Standardy emisyjne oraz warunki uznawania ich za dotrzymane określa Rozporządzenie Ministra Środowiska z dnia 1 marca 2018 roku w sprawie standardów emisyjnych z instalacji oraz pozwolenia zintegrowane wydane dla poszczególnych instalacji. Od 1 stycznia 2016 roku instalacje/źródła PGE GiEK pracują zgodnie ze standardami emisyjnymi określonymi w Dyrektywie IED lub korzystają z mechanizmów derogacyjnych w niej przewidzianych. Celem derogacji jest zapewnienie istniejącym instalacjom dodatkowego czasu na techniczne dostosowanie się do zaostrzonych wymogów emisyjnych określonych w IED lub zwolnienie z ich przestrzegania, gdy modernizacja takiego obiektu byłaby nieuzasadniona ze względu na przewidywany ograniczony czas eksploatacji.

Wyraźnie niższe emisje NO_x w PGE EC w roku 2018 w stosunku do roku 2017 są głównie efektem zakończonych w roku 2017 procesów inwestycyjnych w instalacje SNCR w El. Rybnik, EC Kraków, EC Gdańsk, a także mniejszej produkcji energii, co przełożyło się na niższe emisje SO₂ i pyłu.

Na wzrost wskaźnika emisji pyłu zawieszonyego w PGE GiEK miała wpływ pogarszająca się od lat jakość węgla w Elektrowni Bełchatów. Podobne wzrosty i spadki wskaźnika występowały w poprzednich latach.

Tabela: Całkowity pobór wody na cele produkcyjne według źródła [m³] w roku 2018

	PGE GiEK		PGE EC		PGE EO	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Całkowita objętość wody pobranej na	1 042 814 300,00	1 176 371 367,61	528 781 595,50	731 062 150,32	12 431 666 681,90	17 721 590 022,50
wody powierzchniowe, w tym wody	1 040 611 060,00	1 174 331 817,81	524 456 463,31	726 729 661,00	12 431 621 230,90	17 721 580 761,50
wody gruntowe	1 713 527,00	1 365 176,50	2 901 559,60	2 892 267,00	37 415,00	3 381,00
woda deszczowa bezpośrednio zebrana	-	-	-	-	-	-
ścieki z innej organizacji	3 824,00	13 495,00	-	-	-	-
dostawy wody miejskiej i dostawy	485 889,00	660 878,30	1 423 572,576	1 440 222,32	8 036,00	5 880,00

W ramach PGE GiEK, warunki prowadzenia gospodarki wodno-ściekowej określone są w odpowiednich pozwoleniach, w tym głównie w pozwoleniach zintegrowanych i pozwoleniach wodnoprawnych. W oddziałach spółki na bieżąco prowadzony jest monitoring w zakresie ilości i jakości pobieranych wód oraz odprowadzanych ścieków. Na potrzeby technologiczne wykorzystywana jest woda z ujęć wód powierzchniowych, która jest następnie poddawana procesom oczyszczania i uzdatniania. W celu ograniczenia ilości zużycia wody surowej stosowane są obiegi zamknięte, a wykorzystaną wodę technologiczną oraz ścieki wprowadza się do innych procesów.

Pomiary ilości pobranej wody w PGE EO prowadzone są na podstawie zamontowanych liczników lub w oparciu o pracę rzeczywistą elektrowni. W 2018 roku nastąpiła zmiana metodologii obliczeń w EW Porąbka – Żar w stosunku do danych z roku 2017. Do obliczeń wykorzystano całkowity czas pracy elektrowni, a nie okres całego roku zawarty w pozwoleniu. Wzrost ilości pobranych wód gruntowych za rok 2018 wynika z dodania do sprawozdania wód gruntowych pobranych ze studni wierconej po przejściu przez układ chłodzenia zrzucanych do rzeki Odry w EW Krapkowice (32 100 m³ w 2018 roku), które nie zostały uwzględnione w sprawozdaniu za 2017 rok.

Tabela: Całkowita objętość ścieków według jakości i docelowego miejsca przeznaczenia [m³] w 2018 roku.

	PGE GiEK		PGE EC		PGE EO		PGE Dystrybucja	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Rzeczywista łączna ilość ścieków	16 409 934,90	20 188 191,85	9 052 856,94	10 442 419,04*	283 790,48	224 798,18	1 352	1 034**
Ilość ścieków w podziale na:								
do wód	16 226 412,40	19 681 160,98	4 925 721,13	7 349 567,79	279 028,48	220 607,18	1 352	1 034**
do ziemi	-	452,03	-	-	-	-	-	-
przedsiębiorstwa komunalne – do kanalizacji	183 522,50	506 578,84	598 577	2 153 594,25	4 762	4 191	-	-
Wody z odwodnienia zakładu górniczego/ wody kopalniane	211 854 878	214 919 799,50	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy	nie dotyczy
Wody chłodnicze z otwartego obiegu chłodzenia, które nie wymagają oczyszczenia	916 984 342,25	1 054 634 377,49	541 288 560,03	723 422 747,49	4 683	35 784	nie dotyczy	nie dotyczy

*w Sprawozdaniu na temat informacji niefinansowych za rok 2017 błędnie podano dane dotyczące rzeczywistej łącznej ilości ścieków w spółce PGE EC; było: 23 951 739,04, powinno być: 10 442 419,04

**w Sprawozdaniu na temat informacji niefinansowych za rok 2017 błędnie podano dane dotyczące rzeczywistej łącznej ilości ścieków w spółce PGE Dystrybucja; było: 2406, powinno być: 1034

Ścieki z elektrowni i elektrociepłowni PGE GiEK są oczyszczane, również wielostopniowemu i odprowadzane do wód powierzchniowych lub przekazywane do przedsiębiorstw komunalnych. Wody z wyrobisk odprowadzane są do osadników terenowych gdzie są oczyszczane w procesie naturalnej sedymentacji zawieszin wspomaganej filtrem roślinnym. Po oczyszczeniu mają co najmniej II klasę czystości.

Elektrownie należące do PGE EO wyposażone są w oczyszczalnie oraz separatory do oczyszczania ścieków. Badania próbek prowadzone są na bieżąco. Spadek ilości ścieków za rok 2018 w pozycji wody chłodnicze z otwartego obiegu chłodzenia wynika z nieuwzględnienia wód gruntowych pobranych ze studni wierconej. Ujęto je w tym roku w pozycji wody gruntowe, które po przejściu przez układ chłodzenia zrzucają się do rzeki Odry w EW Krapkowice (32 100 m³ w 2018 roku). Wzrost ilości ścieków związany jest z dużym wzrostem odprowadzanych ścieków w Oddziale Dychów. Spowodowany był zwiększeniem ilości wód drenażowych. Zbiornik główny był napełniony przez większość roku do maksymalnego poziomu.

Mniejsza ilość ścieków w spółce PGE EC w roku 2018 w stosunku do roku 2017 wiąże się z mniejszą produkcją energii, a zatem mniejszym poborem wód, mniejszą ilością ścieków z instalacji mokrego odsiarczania spalin.

Wzrost odprowadzanych ścieków w PGE Dystrybucja w 2018 roku w stosunku do roku 2017 wynika ze wzrostu zużycia wody na cele socjalno-bytowe pracowników oraz długiego i upalnego lata. Dodatkowo, do końca 2017 roku, wody opadowe odprowadzane z obiektów PGE Dystrybucja klasyfikowane były jako ścieki. Po wejściu w życie nowej ustawy Prawo wodne (1 stycznia 2018 roku) wody opadowe nie są klasyfikowane jako ścieki. Zgodnie z nowym prawem wodnym, wody opadowe lub roztopowe to wody będące skutkiem opadów atmosferycznych.

Tabela: Całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu oraz metody postępowania z odpadem w 2018 roku [t].

	PGE GiEK		PGE EC		PGE EO		PGE Dystrybucja	
	2018	2017	2018	2017	2018	2017	2018	2017
Ilość odpadów niebezpiecznych według	1606,04	1 058,35	79,96	67,46*	11,88	101,62	2 141,19	2 350,05
Odzyskiwanie (w tym odzysk energii)	601,97	521,06	11,63	4,17	-	6,49	-	-
Recycling	157,61	188,70	58,87	45,93**	-	-	-	-
Spalanie (mass burn)	-	-	-	-	-	-	-	-
Unieszkodliwianie	183,10	215,93	9,18	9,95	4,22	5,02	-	-
Składowanie na składowiskach odpadów	176,55	27,28	-	0,57	-	-	-	-
Przechowywanie na terenie zakładu oraz	820,97	105,39	-	-	4,49	65,97	-	-
Inne (np. przekazanie uprawnionym)	-	-	0,28	6,84	15,15	24,13	2141,19	2350,05
Ilość odpadów innych niż niebezpieczne wg metody utylizacji:	7 095 231,73	5 333 625,82	423673,86	571 048,38	78,67	193,39	3424,85	6 913,09
Odzyskiwanie (w tym odzysk energii)	2089246,11	1 994 904,72	143 774,90	271 535,89	-	-	-	-
Recycling	6314,08	9 322,60	261 792,03	282 192,32	-	0,28	-	-
Spalanie (mass burn)	-	7,40	-	-	-	-	-	-
Unieszkodliwianie	3 027,375	14 392,91	21,04	8,89	1,67	1,17	-	-
Składowanie na składowiskach odpadów	4 949 595,45	3 238 673,03	15 582,10	12 599,59	77	-	-	-
Przechowywanie na terenie zakładu oraz	53 362,80	76 325,17	65,52	69,48	-	73,76	-	-
Inne (np. przekazanie uprawnionym odbiorcom)	-	-	2 409,32	4 620,84	-	118,18	3424,85	6 913,09

*w Sprawozdaniu na temat informacji niefinansowych za rok 2017 błędnie podano dane dotyczące ilości odpadów niebezpiecznych wg. metody utylizacji w spółce PGE EC; było: 685,24, powinno być: 67,46.

**w Sprawozdaniu na temat informacji niefinansowych za rok 2017 błędnie podano dane dotyczące recyklingu odpadów niebezpiecznych w spółce PGE EC; było: 663,71, powinno być: 45,93.

W spółce PGE GiEK wytwarzane są głównie odpady inne niż niebezpieczne. W 2018 roku w instalacjach powstało ponad 7.095,23 tys. Mg tych odpadów (99,98 proc.) Odpady niebezpieczne, których powstało 1,61 tys. Mg, stanowią 0,02 proc. ogólnej masy odpadów. Wzrost ilości wytworzonych odpadów niebezpiecznych w porównaniu do roku 2017 wynika przede wszystkim z uruchomienia w roku 2017 Instalacji Termicznego Przetwarzania z Odzyskiem Energii w Elektrociepłowni Rzeszów. Odpady wytwarzane w 2018 roku poddane zostały procesom unieszkodliwiania poprzez składowanie na składowiskach (69,79 proc.) i procesom odzysku (29,45 proc.) Niewielka ilość odpadów (0,76 proc.) tymczasowo została zdeponowana w magazynach odpadów. Odpady inne niż niebezpieczne stanowią przede wszystkim odpady paleniskowe.

Znacząca część popiołów ze spalania węgla kamiennego i brunatnego oraz część gipsu syntetycznego wytwarzana jest jako produkt uboczny i nie jest klasyfikowana jako odpad. Uboczne produkty spalania (UPS) powstające w procesach produkcji energii i ciepła są cennym surowcem wykorzystywanym w różnych gałęziach przemysłu jako wartościowe minerały antropogeniczne, surowce i produkty. Charakteryzują się pożądanymi właściwościami rynkowymi i nie powodują niekorzystnego oddziaływania na środowisko oraz życie i zdrowie ludzi. Ograniczają także wykorzystanie surowców naturalnych.

W spółce PGE EO nastąpił w 2018 roku spadek ilości odpadów w 2018 roku w pozycji: Przechowywanie na terenie zakładu oraz magazynowanie, w porównaniu do 2017 roku. Wynika to z tego, że w 2017 roku w EW Porąbka były przechowywane odpady z 2016 roku oraz 2017 roku. W 2018 roku wytworzone odpady na bieżąco odbierały wyspecjalizowane firmy. Spadek ilości wytworzonych odpadów na obiektach EO związany jest z mniejszą liczbą koniecznych do przeprowadzenia serwisów, napraw itp.

Odpady wytwarzane wskutek działalności prowadzonej przez PGE Dystrybucja S.A. są przekazywane uprawnionym odbiorcom do zagospodarowania. Ilość wytworzonych odpadów jest uzależniona od zakresu prowadzonych prac eksploatacyjnych na sieci elektroenergetycznej oraz realizowanych inwestycji.

Tabela: Wartość pieniężna kar i całkowita liczba sankcji pozafinansowych za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska w spółkach wywierających największy wpływ na otoczenie.

PGE GiEK	2018	Informacje dodatkowe
Wartość kar pieniężnych nałożonych i zapłaconych w danym roku za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska	0 PLN	
Wartość kar pieniężnych jeszcze nie nałożonych, lecz oszacowanych za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska	862 261,72 PLN	1) 841 181,30 PLN - szacowana kara za przekroczenie standardów emisyjnych: pył - 729 PLN, SO _x - 279 148,5 PLN, NO _x - 561 303,8 PLN (EC Bydgoszcz) 2) 19 202,70 PLN - szacowana kara za przekroczenie emisji hałasu (KWB Bełchatów) 3) 1 877,72 PLN - szacowana kara za przekroczenie średnich stężeń 48-godzinnych emisji pyłu z kotłów wodnych (EC Lublin) Decyzje nakładające administracyjną karę pieniężną nie zostały jeszcze wydane

W 2018 roku na spółkę PGE GiEK nie zostały nałożone administracyjne kary pieniężne za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska. Za przekroczenia warunków emisji do środowiska (emisje hałasu i emisje do powietrza), które wystąpiły w roku 2018 odpowiednie decyzje nakładające kary administracyjne wydane zostaną w roku 2019. Po wydaniu decyzji nakładających administracyjną karę pieniężną, spółka podejmie działania mające na celu zmniejszenia kar o sumę środków własnych wydatkowanych na realizację przedsięwzięć, które usuną przyczyny naliczenia kar. Działania w zakresie usuwania przyczyn wymienionych kar administracyjnych podejmowane są na bieżąco.

Na żadną inną spółkę GK PGE nie zostały nałożone ani nie są szacowane kary za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska w 2018 roku.

6.8 Wybrane wskaźniki w obszarze kwestii środowiskowych w PGE S.A.

Poniższe wskaźniki prezentują nasze podejście do zarządzania wpływem na środowisko w zakresie zużycia energii, wody oraz papieru w siedzibie PGE S.A.

Tabela: Roczne zużycie energii elektrycznej w siedzibie PGE S.A.:

MWh	2018	2017
Energia na cele administracyjne	1 864,27	1 701,20
Energia ma cele administracyjno-techniczne (serwerownie)	1 083,51	1 191,58

Zużycie energii na cele administracyjne nieznacznie wzrosło rok do roku. Powodem było długie i upalne lato w 2018 roku oraz intensywne korzystanie z klimatyzacji. Wzrost średniorocznego zatrudnienia w PGE S.A. w 2018 roku (dane poniżej) również przyczynił się do wzrostu zapotrzebowania na energię elektryczną. Jednocześnie należy zauważyć, że spadło zapotrzebowanie na energię do celów administracyjno-technicznych.

Tabela: Roczne zużycie energii cieplnej w siedzibie PGE S.A.:

GJ	2018	2017
Roczne zużycie energii cieplnej (w GJ)	6 940,10	7 413,60
Roczne zużycie energii cieplnej (w GJ/m ³ *)	0,06	0,07

*Kubatura budynku PGE S.A., ul. Mysia 2, Warszawa: 111 599 m³

Roczne zużycie energii cieplnej nieznacznie spadło rok do roku. W 2018 roku sezon grzewczy rozpoczął się później niż w 2017 roku.

Tabela: Roczne zużycie arkuszy papieru w siedzibie PGE S.A.:

	2018	2017
Papier do Wydruku Biurowego (w przeliczeniu na format A4, w arkuszach)	1 019 889	1 100 964
Zużycie papieru do wydruku biurowego (format A4/osoba)	1 800*	2 126**

*Średnioroczne zatrudnienie w PGE S.A. w 2018 roku (w osobach): 566,70

**Średnioroczne zatrudnienie w PGE S.A. w 2017 roku (w osobach): 517,85

Zużycie papieru w przeliczeniu na jednego pracownika spółki PGE S.A. spadło o 326 szt. kartek formatu A4 rok do roku. Całkowita liczba kartek zużytych do wydruku biurowego spadła rok do roku o 7,36 proc.

Tabela: Roczne zużycie wody oraz odprowadzanie ścieków w siedzibie PGE S.A.:

	2018	2017
Roczne zużycie wody oraz odprowadzanie ścieków (m ³)	7 301	6 284
Roczne zużycie wody oraz odprowadzanie ścieków (m ³ /osoba)	12,88*	12,14**

Tabela: Roczne zużycie tonerów w siedzibie PGE S.A.:

	2018	2017
Roczne zużycie tonerów (w szt.)	135	173
Roczne zużycie tonerów (w szt./osoba)	0,24*	0,33**

Tabela: Oprawy energooszczędne typu LED siedzibie PGE S.A.:

	2018	2017
Oprawy oświetleniowe typu LED (w proc.)	60	40

7. Społeczeństwo

PGE buduje relacje ze społecznościami lokalnymi poprzez długofalowe, zaplanowane działania społeczne i biznesowe. Takie podejście zdefiniowaliśmy w strategii biznesowej. Budujemy lokalne partnerstwa nastawione na rozwój i współpracę. Dokładamy wszelkich starań, żeby być dobrym i odpowiedzialnym sąsiadem.

7.1 Polityki dotyczące zagadnień społecznych

Od 2014 roku w Grupie PGE obowiązuje procedura zarządzania zaangażowaniem społecznym, która wyznacza kierunki współpracy w tym obszarze. Standardy działania w tym zakresie zarówno dla firmy, jak i pracowników określa także Kodeks etyki GK PGE i zawarta w nim zasada: „Dbamy o relacje ze społecznościami lokalnymi”.

Ważnym aspektem społecznej odpowiedzialności firmy są działania na rzecz równego dostępu do energii elektrycznej i ciepła.

CSR – OBSZAR: GOSPODARKA

Cele strategii biznesowej	Kierunki CSR oraz zasady Kodeksu Etyki	Działalności operacyjna
<p>Aktywny udział w kształtowaniu otoczenia biznesowego</p>	<p>Gospodarka</p> <p>Wspieramy rozwój lokalnych społeczności</p> <p>Dbamy o dobre relacje ze społecznościami lokalnymi</p>	<p>Budujemy partnerstwa lokalne nastawione na rozwój i współpracę poprzez regularny dialog ze społecznością lokalną</p> <p>Realizujemy zaawansowany program wolontariatu pracowniczego</p> <p>Wspieramy organizacje i osoby potrzebujące poprzez działalność fundacji korporacyjnych PGE</p>

7.2 Dobre sąsiedztwo

Działalność na rzecz lokalnej społeczności to m.in. liczne inwestycje w sieć energetyczną, realizowane zgodnie z lokalnym zapotrzebowaniem.

Duża część prowadzonych przez PGE Dystrybucja inwestycji służy zwiększeniu możliwości przyłączania nowych mocy wytwórczych pochodzących z odnawialnych źródeł energii, a tym samym zwiększeniu udziału „zielonej energii” przyłączonej na teren kraju oraz zmniejszeniu emisji CO₂ do atmosfery.

W 2018 roku PGE Dystrybucja na modernizację sieci i budowę nowej infrastruktury energetycznej przeznaczyła blisko 1,6 mld PLN. Prace inwestycyjne i modernizacyjne objęły cały obszar działania spółki.

PGE Dystrybucja intensyfikuje działania w technologii prac pod napięciem, które pozwalają prowadzić prace inwestycyjne i modernizacyjne na liniach napowietrznych średniego napięcia bez uciążliwych dla odbiorców przerw w dostawach energii elektrycznej, a tym samym pozwalają obniżyć podstawowe wskaźniki jakościowe dostaw energii elektrycznej – SAIDI i SAIFI. W ramach tych działań stworzono system serwisowej linii kablowej, która jest oparta o przenośną linię kablową SN, z dodatkową osłoną zewnętrzną odporną na czynniki mechaniczne, przystosowaną do wielokrotnego rozwijania/zwijania kabla. Ponadto, spółka wprowadziła nowe technologie w zakresie prowadzenia prac pod napięciem z wykorzystaniem przewoźnej stacji transformatorowej 15/0,4kV. Podłączenie mobilnego źródła zasilania z wykorzystaniem elementów systemu serwisowej linii kablowej stwarza dodatkową możliwość zasilania odbiorców w różnych punktach rozległej sieci energetycznej SN bez konieczności stosowania źródeł wytwórczych, takich jak agregaty prądotwórcze zasilane silnikami spalinowymi.

Zmniejszeniu negatywnego wpływu na środowisko naturalne służy program przebudowy linii napowietrznych na linie kablowe, realizowany we wszystkich oddziałach spółki PGE Dystrybucja. Ochronie środowiska służy również wymiana napowietrznych linii „gołych” na izolowane, które stosowane są jako rozwiązanie standardowe podczas prowadzonych prac modernizacyjnych.

Dzięki realizacji wieloletniego planu inwestycji modernizacyjnych, PGE Dystrybucja uzyskała od Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki świadectwo efektywności energetycznej, tzw. Biały Certyfikat. To kolejny dowód na poprawę stanu sieci dystrybucyjnej, wzrastającą rolę energooszczędności oraz zwiększenie skali działań modernizacyjnych infrastruktury zarządzanej przez PGE Dystrybucja.

PGE DLA PROSUMENTÓW

Coraz częściej energię wytworzoną w przydomowych mikroinstalacjach, ich właściciele mogą zużytkować na potrzeby własne lub „zmagazynować” ją w sieci elektroenergetycznej, stając się w ten sposób prosumentami. W kwietniu 2018 roku rozpoczęło pracę konsorcjum realizujące projekt zwiększający rolę prosumentów w sieci elektroenergetycznej. Jego liderem jest Politechnika Łódzka, a członkami: PGE Dystrybucja S.A., Politechnika Lubelska oraz firma Aparator Elkomtech. Celem projektu jest integracja układów aktywnych prosumentów z siecią elektroenergetyczną i stworzenie systemu zarządzania pracą mikroinstalacji. Umożliwi to bezpieczną i efektywną pracę sieci elektroenergetycznej przy wsparciu urządzeń prosumenckich. Głównym założeniem projektu jest aktywny udział prosumenta w pracy sieci dystrybucyjnej niskiego napięcia. Konsorcjum opracowuje zintegrowany i zautomatyzowany system, który będzie wykorzystywał nowe, specjalnie zaprojektowane urządzenia oraz istniejące instalacje prosumentów. Szczególnie ważnym czynnikiem dla OSD jest zwiększenie niezawodności dostaw energii elektrycznej oraz zapewnienie stabilności pracy sieci w przypadku podłączenia wielu mikroinstalacji do jednej stacji transformatorowej. Projekt zaplanowany jest na kilka lat i obecnie zgodnie z planem trwają badania przemysłowe i rozwojowe. Projekt jest współfinansowany ze środków UE.

FORA ENERGETYCZNE

PGE Dystrybucja regularnie prowadzi spotkania partnerskie z przedstawicielami władz samorządowych. Co 2 lata każdy z oddziałów spółki organizuje Forum Energetyczne dla Samorządowców, na którym przedstawiciele PGE Dystrybucja rozmawiają o współpracy z prezydentami, burmistrzami miast oraz wójtami gmin. Podczas spotkań omawiane są tematy związane z kluczowymi inwestycjami na terenach poszczególnych oddziałów spółki. Dużo uwagi poświęca się sposobom regulacji stanu prawnego gruntów zajętych przez urządzenia elektroenergetyczne, podkreślając rolę aktywnego uczestnictwa obu stron w procesie tworzenia miejscowych planów zagospodarowania przestrzennego. Spotkania takie zaplanowane są także w 2019 roku.

WSPÓŁPRACA Z CENTRAMI ZARZĄDZANIA KRYZYSOWEGO

Spółka na mocy porozumień ściśle współpracuje z Wojewódzkimi Centrami Zarządzania Kryzysowego (WCZK). W 2018 roku w Oddziale Łódź przeprowadzono operacyjne spotkania przedstawicieli Oddziału i WCZK z samorządowcami gmin z terenu działania Oddziału. Spotkania poświęcone są zasadom współpracy, a szczególnie przekazywaniu informacji podczas awarii energetycznych. Uczestników zapoznano z procedurami obowiązującymi w przypadku wystąpienia awarii o charakterze masowym. Rezultatem spotkań było powołanie łącznika (członka sztabu kryzysowego) z Powiatowymi Centrami Zarządzania Kryzysowego w każdym z rejonów energetycznych – w wypadku wystąpienia awarii o charakterze masowym. Dodatkowo, wystosowano pismo od wojewody łódzkiego i PGE Dystrybucja Oddział Łódź do starostów i prezydentów miast, zalecające umieszczanie na stronach internetowych wszystkich gmin informacji o planowanych włączeniach i korzystaniu z newslettera Spółki w przypadku wyłączeń planowanych.

PROGRAM WSPARCIA ROZWOJU GMIN LOKALIZACYJNYCH

Spółka PGE EJ1, która prowadzi obecnie badania lokalizacyjne i środowiskowe, mające na celu wyłonienie ostatecznej lokalizacji do budowy elektrowni jądrowej, od momentu wskazania potencjalnych lokalizacji elektrowni, prowadzi stały dialog i współpracę z lokalnymi społecznościami. Jedną z form współpracy w obszarze społecznej odpowiedzialności biznesu jest Program Wsparcia Rozwoju Gmin Lokalizacyjnych (PWRGL) uruchomiony w 2015 roku. Jego celem jest umacnianie partnerskich relacji ze społecznością lokalną oraz władzami trzech gmin lokalizacyjnych: Gniewina, Choczewa i Krokowej oraz powiatów puckiego i wejherowskiego. Program polega na finansowaniu lub dofinansowaniu inicjatyw mieszkańców i samorządów lokalnych w zakresie aktywności edukacyjno-informacyjnych dotyczących energetyki jądrowej, działań związanych z rynkiem pracy i wsparciem rozwoju zawodowego (powiaty wejherowski i pucki), współpracy w realizacji gminnych projektów infrastrukturalnych, inicjatyw dobroczynnych i projektów sponsoringowych. Beneficjentami PWRGL są samorządy terytorialne,

mieszkańcy i organizacje działające na terenie gmin lokalizacyjnych, a także odwiedzający region turysty. Decyzje o finansowaniu projektów podejmuje rada konsultacyjna, składająca się z przedstawicieli lokalnych samorządów, społeczności lokalnej i spółki PGE EJ 1. W latach 2015-2018 na wsparcie projektów w ramach PWRGL przeznaczonych zostało 7 mln 200 tys. PLN.

Program jest odpowiedzią na potrzeby i oczekiwania lokalnych społeczności i jest przez nich postrzegany jako ważny. Wspiera zarówno większe inicjatywy lokalnych samorządów, takie jak budowa dróg, chodników, świetlic wiejskich, jak i inicjatywy małych lokalnych kół gospodyń wiejskich czy świetlic środowiskowych. W badaniach opinii publicznej lokalna społeczność oceniła PGE EJ 1 jako przyjazną, uczciwą, rzetelną oraz wspierającą region. PWRGL jest oceniany pozytywnie przez mieszkańców – czterech na pięciu jest zdania, że jest on ważny dla lokalnej społeczności (79 proc.)

DZIELIMY SIĘ CIEPŁEM

Już od ponad 10 lat oddziały i spółki, należące do PGE Energia Ciepła prowadzą programy wsparcia odbiorców wrażliwych społecznie. Ich beneficjentami są organizacje pozarządowe, fundacje i stowarzyszenia, działające na rzecz osób w trudnej sytuacji życiowej lub materialnej oraz wskazane przez MOPS-y rodziny potrzebujące pomocy. Wsparcie udzielone przez PGE Energia Ciepła w ramach akcji i programów wspierających osoby wrażliwe społecznie wyniosło w 2018 roku ponad 400 tys. PLN, a w ciągu ostatnich 10 lat - ponad 3,5 mln PLN. W każdym oddziale PGE Energia Ciepła rozwiązanie to funkcjonuje na nieco innych zasadach.

Program „Podzielmy się ciepłem” elektrociepłownia w Krakowie realizuje od 2007 roku wraz z dystrybutorem ciepła MPEC i pozostałymi producentami ciepła dla miasta. Partnerzy przekazują dotacje na pokrycie rachunków za ogrzewanie dla organizacji pozarządowych wspomagających osoby wykluczone społecznie. Wyboru organizacji (kilkudziesięciu rocznie) dokonuje Wydział Spraw Społecznych UMK wraz z MOPS.

Wrocławska KOGENERACJA od 10 lat współpracuje z gminą Wrocław i gminą Siechnice. Dzięki podpisywanym co roku porozumieniom, podmioty pożytku publicznego oraz rodzinne domy dziecka korzystające z ciepła sieciowego, otrzymują dotacje na częściowe pokrycie opłat za ogrzewanie. Wyboru placówek dokonują wrocławski MOPS i GOPS w Siechnicach.

W Toruniu od 5 lat prowadzony jest program „Wsparcie odbiorców wrażliwych społecznie”, którego ideą jest wspieranie klientów ciepła sieciowego (organizacji pożytku publicznego) niosących pomoc innym – osobom chorym, w ciężkiej sytuacji materialnej. Kapituła, w skład której wchodzi pracownicy oraz przedstawiciele związków zawodowych corocznie dokonuje wyboru beneficjentów programu. Ponadto, w toruńskiej spółce od 10 lat w ramach konkursu „Bezpieczna praca w PGE Toruń” pracownicy – laureaci konkursu przekazują darowiznę wypracowaną w ramach konkursu (punkty przeliczane są na pieniądze) organizacjom, których statutowym celem jest niesienie pomocy potrzebującym. Podobny konkurs odbywa się w Oddziale Wybrzeże.

Elektrociepłownia Zielona Góra przekazuje co roku (od 2008 roku) darowiznę na program pomocy społecznej mieszkańcom Zielonej Góry znajdującym się w trudnej sytuacji materialnej. Celem programu jest pomoc w opłatach za ogrzewanie mieszkań i korzystanie z ciepłej wody użytkowej tym rodzinom, które kwalifikują się do objęcia opieką społeczną według kryteriów ustawy o pomocy społecznej z zastrzeżeniem, że korzystają z ciepła sieciowego przesyłanego za pomocą miejskiej sieci ciepłowniczej. Co roku reprezentanci Spółki podpisują z prezydentem Zielonej Góry porozumienie, na podstawie którego darowizna pieniężna trafia na konto Urzędu Miasta w Zielonej Górze z zastrzeżeniem, że zostanie ona wykorzystana przez miasto na realizację programu. Beneficjentów programu pomocy, którymi mogą być wyłącznie osoby fizyczne, kwalifikuje Miejski Ośrodek Pomocy Społecznej. W ciągu dziesięciu lat EC ZG pomogła ponad 1900 rodzinom.

Na Wybrzeżu, PGE Energia Ciepła wraz z gdyńskim dystrybutorem OPEC Sp. z o.o. prowadzi akcję „Podaj dalej ciepło”. Jest to akcja, która wspiera najcenniejsze inicjatywy realizowane przez organizacje pozarządowe i podmioty pomocy społecznej z terenu Trójmiasta. W 2018 roku tematem przewodnim akcji oraz zgłaszanych projektów było „Międzypokoleniowe miasto w otwartych przestrzeniach społecznych”. W głosowaniu internautów, w którym na najciekawsze projekty oddano w tej edycji prawie 20 tys. głosów, przyznano nagrody pieniężne trzem organizacjom pozarządowym z terenu Gdańska i Gdyni. Dziesiąta, jubileuszowa edycja akcji odbywa się pod hasłem: „Innowacje społeczne na ludzką miarę”.

Także Elektrownia w Rybniku należąca do PGE EC pomaga osobom niepełnosprawnym oraz wykluczonym społecznie i potrzebującym. Od wielu lat współpracuje z rybnickim kołem Olimpiad Specjalnych, zespołami szkół specjalnych, współfinansuje organizację wypoczynku letniego oraz zajęć całorocznych dla dzieci z ubogich i potrzebujących rodzin. Przy pomocy Elektrowni w Zespole Szkół Specjalnych nr 6 powstanie klasa zawodowa kształcąca młodzież w zawodzie drukarza. Natomiast Stowarzyszenie Oligos otrzymało wsparcie, dzięki któremu utworzy tzw. pogotowie sytuacyjne, w którym nie tylko osoby niepełnosprawne, ale także ich opiekunowie będą mogli skorzystać z pomocy w nagłych sytuacjach życiowych.

Inicjatywą pracowników rybnickiego zakładu należących do sekcji bowlingowej jest także program wolontariatu polegający na wspólnych zajęciach i treningach zawodników z osobami zrzeszonymi w lokalnym kole Olimpiad Specjalnych Polska oddział Śląskie. Całoroczny cykl zajęć kończy grudniowa gala, podczas której rozgrywane są mecze finałowe z udziałem przedstawicieli władz, świata sportu i kultury.

W Gdańsku PGE Energia Ciepła bierze udział w projekcie „Pomorze biega i pomaga”. To akcja, której celem jest promocja biegania i aktywnego wypoczynku. Kupując specjalnie przygotowaną koszulkę biegową, biegacze zbierają pieniądze na cel charytatywny. W 2018 roku dzięki akcji pomogliśmy wspólnie 3 osobom.

Ciepłem dzielimy się z potrzebującymi również poprzez autorski program Fundacji PGE Energia Ciepła. Celem programu „Podzielmy się ciepłem” jest wsparcie organizacji pozarządowych zajmujących się pomocą osobom potrzebującym m. in. ubogim, niepełnosprawnym, dzieciom specjalnej troski, w postaci sfinansowania zakupu ciepła sieciowego oraz ciepłej wody użytkowej. O darowiznę mogą wnioskować organizacje, które mają status organizacji pozarządowej, zajmują się pomocą osobom potrzebującym i mają dostęp do miejskiej sieci ciepłowniczej. Warunkiem otrzymania wsparcia jest też niezaleganie z płatnościami za ciepło i ciepłą wodę. W roku 2018 Fundacja PGE Energia Ciepła podjęła uchwałę o objęciu wsparciem dwudziestu pięciu organizacji pozarządowych.

INTEGRACJA OSÓB NIEPEŁNOSPRAWNYCH

Blisko 3000 dzieci uczestniczyło w 2018 roku w zajęciach realizowanych przez Fundację L’Arche Wspólnota we Wrocławiu, które sfinansował Zespół Elektrociepłowni Wrocławskich KOGENERACJA. Celem zajęć było przełamanie tabu związanego z niepełnosprawnością. W 2018 roku zespół animatorów z Fundacji L’Arche zaprezentował dzieciom z kilkudziesięciu placówek edukacyjnych Wrocławia i okolic spektakl w ramach projektu „Razem zmieniamy świat”. Bohaterowie opowiadanych historii zmagali się z niepełnosprawnością i w sposób otwarty, zabawny, dostosowany do wieku słuchaczy mówili o swoim życiu i ważnych dla siebie sprawach.

Projekt „Razem zmieniamy świat” jest finansowany przez KOGENERACJĘ już od czterech lat. Do tej pory specjalnie przygotowane na tę okazję etiudy obejrzało w sumie blisko 13 tysięcy przedszkolaków i uczniów klas I-III. Zajęcia uwrażliwiają najmłodszych na potrzeby innych, a także pomagają im zrozumieć, że wszystkich należy darzyć jednakowym szacunkiem.

PGE Toruń pomaga lokalnym instytucjom i organizacjom pożytku publicznego działającym na rzecz pomocy dzieciom z ubogich rodzin, osobom chorym i niepełnosprawnym oraz zagrożonym wykluczeniem społecznym. Dzięki wsparciu, które realizowane było w ramach prowadzonych w spółce programów, możliwy był zakup niezbędnego sprzętu czy rozszerzenia działalności instytucji na kolejnych podopiecznych. Spółka współpracuje z Alfa Sport Toruń w organizacji Olimpiady Niepełnosprawnych, a także angażuje się w organizację zawodów wspinaczkowych Fundacji na Rzecz Osób Niepełnosprawnych „ARKADIA”.

7.3 Wrażliwość społeczna

Filarami zaangażowania społecznego naszej organizacji są dwie fundacje korporacyjne: Fundacja PGE oraz Fundacja PGE Energia Ciepła.

FUNDACJA PGE

W 2018 roku Fundacja PGE przygotowała specjalnie z myślą o Powstańcach Warszawskich projekt „Bohaterowie Naszej Przyszłości”, w ramach którego ponad 500 Powstańców Warszawskich otrzymało świadczenia, które mogli przeznaczyć na leki i koszty opieki medycznej, opłaty za energię elektryczną i pozostałe media lub inne niezbędne wydatki. Program zrealizowany został przez Fundację PGE, która przekazała 100 proc. środków na sfinansowanie świadczeń, we współpracy z Fundacją Cultura Memoriae będącą operatorem programu, oraz z Urzędem do Spraw Kombatantów i Osób Represjonowanych, Związkiem Powstańców Warszawy i Światowym Związkiem Żołnierzy AK Okręg Warszawa.

Fundacja kontynuowała także program „Paczka dla Kombatanta” polegający na przekazaniu paczek Powstańcom Warszawskim, żołnierzom Polskiego Państwa Podziemnego i byłym więźniom niemieckich obozów koncentracyjnych. Podobnie jak w przypadku projektu „Bohaterowie Naszej Przyszłości”, jedynym fundatorem „Paczki dla Kombatanta” była Fundacja PGE, a operatorem Fundacja Cultura Memoriae. Akcja była okazją nie tylko do przekazania kombatantom podarunków, ale przede wszystkim do spotkań i rozmów międzypokoleniowych.

Fundacja PGE wspierała także pamięć o bohaterach II Wojny Światowej poprzez współfinansowanie organizacji „Międzynarodowego Turnieju Piłkarskiego o Puchar Małego Powstańca”, którego organizatorem jest Fundacja Na Rzecz Rozwoju i Promocji Sportu Młodzieżowego. Kontynuowała również współpracę z Muzeum Powstania Warszawskiego angażując się w organizację wystawy plenerowej „Zachowajmy ich w pamięci”.

Miniony rok upłynął także pod znakiem wspierania inicjatyw związanych ze 100-leciem odzyskania przez Polskę niepodległości. Fundacja PGE finansowała obchody rocznicowe, koncerty, pomniki i inne formy celebrowania tej rocznicy. Jednym z ciekawszych zadań był udział w organizacji 100-lecia uzyskania praw wyborczych przez Polki, które odbyło się w konsulacie polskim w Nowym Jorku.

W ramach jubileuszu 100-lecia odzyskania przez Polskę niepodległości Fundacja uczestniczyła w sprowadzeniu do Muzeum Henryka Sienkiewicza w Woli Okrzejskiej rękopisów „Potopu”. Wsparała finansowo również prace konserwatorskie Sali Dębowej Opactwa Cysterskiego w Henrykowie oraz ekspozycję wiernej kopii zabytkowej Księgi Henrykowskiej, będącej kluczowym dla dziedzictwa polskiego i kultury europejskiej dokumentem historycznym, wpisanym w 2015 roku na listę „Pamięć Świata” UNESCO.

FUNDACJA PGE ENERGIA CIEPŁA

Pod patronatem i z udziałem Wicepremiera, Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego, Fundacja PGE Energia Ciepła we współpracy z Instytutem Pamięci Narodowej zainaugurowała projekt „Tablice Pamięci”, który zakłada rewitalizację pomników związanych z 80. rocznicą wybuchu II Wojny Światowej. Projekt „Tablice Pamięci” to trójstronna inicjatywa społeczna i edukacyjna, spełniająca trzy podstawowe cele:

- wyeksponowanie i oddanie należnej czci miejscom pamięci – tablicom i pomnikom – opisującym heroiczne i dramatyczne wydarzenia z czasów II Wojny Światowej,
- dotarcie z informacją na temat faktów historycznych do zagranicznych turystów,
- popularyzacja i zwiększenie rozpoznawalności miejsc pamięci.

W setną rocznicę odzyskania przez Polskę niepodległości Fundacja PGE Energia Ciepła we współpracy z katowickim studium filmowym i Klubem Jagiellońskim, stworzyła 60-sekundowy spot o charakterze edukacyjnym w ramach kampanii społecznej dotyczącej flagi narodowej. W filmie przypomniano, że flaga nie jest przedmiotem, po którym można pisać i wykorzystywać go jako przestrzeń reklamową. Flaga musi być czysta, pozbawiona napisów i symboli, nie może być wyblakła. Ma nas łączyć, a nie dzielić, ponieważ jest symbolem wspólnoty.

W 2018 roku, po raz 22 Fundacja PGE Energia Ciepła zorganizowała Ogólnopolski Festiwal Piosenki Artystycznej w Rybniku skupiający uzdolnionych i wrażliwych na muzykę artystów. Fundacja PGE Energia Ciepła aktywnie działa również na niwie sportowej. W odpowiedzi na potrzeby osób w wieku 55+ zorganizowała Ogólnopolską Olimpiadę Sportową Seniorów – YOU WIN. Była to impreza o charakterze sportowo-rekreacyjnym dedykowana seniorom chcącym rozwijać swoją aktywność fizyczną. Taka forma aktywności wpływa na poprawę życia seniorów poprzez polepszenie ich relacji społecznych, stanu psychicznego i fizycznego. Spotkanie ok. 400 uczestników Olimpiady z siedmiu miast wpływa także na integrację wewnątrzpokoleniową. Poza rywalizacją sportową, Fundacja zapewniła także uczestnikom możliwość skorzystania z bezpłatnych badań, m.in. wzroku czy słuchu oraz bezpłatnych usług, w tym masaży leczniczych i kąpeli perełkowych realizowanych przez Zakład Rehabilitacji Leczniczej Fundacji PGE Energia Ciepła.

ENERGETYCZNY TORNISTER

Akcją, która wspiera potrzebujące rodziny na terenie naszej działalności, jest prowadzony od 16 lat program „Energetyczny tornister”. Przy współpracy z lokalnymi ośrodkami pomocy społecznej pierwszoklasiści z rodzin o niskim statusie materialnym otrzymują kolorowe plecaki z wyprawką szkolną. Dzięki temu swoją przygodę ze szkołą rozpoczynają pełni pozytywnej energii. W roku 2018 Fundacja PGE wraz ze PGE GiEK i PGE EJ 1 przygotowała 619 „energetycznych tornistrów”, w których znalazły się najpotrzebniejsze przybory szkolne.

WOŁONTARIAT PRACOWNICZY PGE

Wsparcie społeczności lokalnych realizujemy także poprzez program wolontariatu pracowniczego PGE „Pomagamy”. Odpowiada on na potrzeby lokalnych społeczności, głównie na terenie działalności Grupy Kapitałowej PGE. Te potrzeby najlepiej identyfikują nasi pracownicy, którzy sami są częścią lokalnych społeczności. To oni opracowują własne projekty, które przy wsparciu PGE w sposób znaczący, ale przede wszystkim trwały, wprowadzają pozytywne zmiany w otoczeniu. Docierają do różnych środowisk: dzieci, młodzieży, osób niepełnosprawnych, samotnych matek oraz najuboższych. W ramach programu powstaje także Sieć Liderów Regionalnych, która stanowi miejsce do dalszego rozwoju dla tych wolontariuszy, którzy zdobyli już doświadczenie realizując własne projekty. Wolontariuszy PGE jest już 740. W trakcie 5-letniej działalności wolontariatu, zrealizowali łącznie 220 projektów na terenie całego kraju, w tym 18 przez pracowników PGE S.A.

Tabela: Program wolontariatu pracowniczego PGE „Pomagamy”.

Wolontariat pracowniczy PGE w liczbach	2018		2017		2016	
	GK PGE	PGE S.A.	GK PGE	PGE S.A.	GK PGE	PGE S.A.
Liczba pracowników zaangażowanych w program wolontariatu pracowniczego PGE „Pomagamy”	327	20	276	17	180	9
Liczba przepracowanych godzin wolontariackich	15024	505,5	12500	1077	13000	347
Liczba zrealizowanych projektów	60	5	50	5	40	3
Liczba złożonych wniosków	122	7	106	9	109	8
Łączna wysokość wsparcia przez PGE	350 000 PLN	25 000 PLN	300 000 PLN	25 000 PLN	200 000 PLN	15 000 PLN

KRWIODAWSTWO

W oddziałach PGE GiEK oraz PGE Energia Ciepła aktywnie działa sześć Klubów Honorowych Dawców Krwi, które zrzeszają kilkuset członków. Korzenie honorowego krwiodawstwa w spółkach Grupy PGE sięgają lat 70. XX wieku. Krwiodawcy zrzeszeni w klubach HDK w Grupie PGE oddają honorowo krew cyklicznie w ciągu roku oraz angażują się w pomaganiu lokalnym społecznościom, np. odwiedzając najmłodszych pacjentów szpitali i oddając krew, która trafia do tych placówek. Spółka PGE GiEK w 2018 roku otrzymała medal 60-lecia Honorowego Krwiodawstwa Polskiego Czerwonego Krzyża za szczególne zasługi w efektywnym działaniu wspierającym ruch Honorowego Krwiodawstwa PCK.

Pracownicy wszystkich kluczowych spółek Grupy PGE włączyli się w 2018 roku do ogólnopolskiej inicjatywy energetyków polskich „Kropelka Energii dla Niepodległej”. Akcję zainicjowała Fundacja „Kropelka Energii”, działająca przy spółce Energa, a patronat nad akcją objął minister energii Krzysztof Tchórzewski oraz minister zdrowia prof. Łukasz Szumowski.

W ramach akcji „Kropelka Energii dla Niepodległej” od 7 sierpnia do 11 listopada 2018 roku podczas zbiórek krwi organizowanych w spółkach Grupy PGE oraz w klubach HDK działających przy spółkach, a także w regionalnych punktach poboru krwi na terenie całego kraju, krew oddało aż 501 pracowników, w tym 385 mężczyzn i 116 kobiet. Każda oddana „kropelka” to 450 ml krwi przekazanej do regionalnych banków. Pracownicy spółek Grupy PGE oddawali krew m.in. w Zamościu, Łodzi, Rzeszowie, Białymstoku, Skarżysku-Kamiennej, Lublinie, Wrocławiu, Krakowie, Zielonej Górze, Rybniku, Bydgoszczy, Bełchatowie, Turowie, Gdańsku i w Warszawie.

PRĄD OD SERCA

W 2018 roku, nowa marka Lumi PGE, która powstała z myślą o mieszkańcach Warszawy, przygotowała ofertę „Prąd od serca”. Klienci, w ramach zakupu energii elektrycznej, mogą wspomóc wybraną przez siebie organizację charytatywną (Rak’n’Roll, Caritas lub ViVe). Wybranej organizacji Lumi przekazuje jednorazowo kwotę 100 PLN od każdej podpisanej umowy oraz 10 PLN za każdą zużytą MWh energii.

Fundacje zdecydowały się wyznaczyć konkretne cele, na które przeznaczają środki od Lumi i jej klientów:

- Rak’n’Roll – na terapię psychoonkologiczną,
- Caritas – na pomoc dzieciom z hospicjów,
- Viva – na docieplenie miejsc, w których nocują zwierzęta.

Aby zwiększyć efektywność i podkreślić ważność tej inicjatywy, Lumi PGE promowało tę ofertę w lokalnych gazetach, w radiu, mediach społecznościowych oraz poprzez organizację eventu mikołajkowego.

7.4 Aktywna edukacja

Grupa PGE, jako firma odpowiedzialna społecznie wspiera edukację w zakresie bezpiecznego oraz oszczędnego korzystania z energii elektrycznej. Spółki Grupy Kapitałowej PGE inicjują autorskie programy edukacyjne. Dzięki nim kształtowane są dobre nawyki wśród użytkowników energii elektrycznej – dzieci, młodzieży i dorosłych.

TEATR DLA NAJMŁODSZYCH

Realizując tę misję, Fundacja PGE przygotowała dla dzieci z najmłodszych klas szkół podstawowych i dla przedszkolaków niezwykłą edukacyjną przygodę – spektakl teatralny o bezpiecznym korzystaniu z energii elektrycznej pt. „Jak Pstryk i Bzik zostali oświeceni”. Profesjonalna ekipa aktorska – Teatr O rety - odwiedza w całej Polsce placówki, do których uczęszczają dzieci w wieku 5-9 lat. Są to głównie szkoły podstawowe i przedszkola, ale również świetlice środowiskowe i szpitale z oddziałami dziecięcymi.

Młodzi widzowie mają okazję dowiedzieć się, jak powstaje prąd, kiedy może być niebezpieczny, jak należy się wtedy zachować, co oznaczają znaki na transformatorach i jak oszczędzać energię elektryczną. Nowoczesne lalki, scenografia oraz piosenki sprawiają, że jest to prawdziwa gratka zarówno dla dzieci, jak i nauczycieli, którzy w ciekawy sposób realizują w ten sposób podstawę programową. W 2018 roku spektakl zaprezentowany został w 262 placówkach na terenie całego kraju, a potrzebna wiedza trafiła do ponad 23 000 dzieci.

PROJEKTY EDUKACYJNE

PGE Dystrybucja również od lat prowadzi akcje edukacyjne dla dzieci pod ogólną nazwą „bezpieczna energia elektryczna”. Akcja przybiera różne formy. W jednych oddziałach spółki dzieci odwiedzają dyspozycję ruchu lub spotykają się z brygadami elektromonterów, w innych oddziałach natomiast to energetycy odwiedzają dzieci w szkołach i przedszkolach. Jednak zawsze cel jest jeden – uczyć dzieci bezpiecznego użytkowania energii elektrycznej oraz wpajać im bezpieczne nawyki. W 2018 roku energetycy z łódzkiego oddziału PGE Dystrybucja, wspólnie z policjantami z Komendy Powiatowej Policji w Pabianicach, odwiedzali przedszkola i szkoły podstawowe (klasy 1-3) w powiecie pabianickim. W każdej z odsłon akcji podzielonej na 3 etapy, pogawędkom towarzyszył konkurs plastyczny z nagrodami, pn. „Moja bezpieczna energia elektryczna”. Dzięki akcji dzieci zapamiętały najważniejsze wskazówki dotyczące bezpiecznego korzystania z energii elektrycznej oraz zachowania w ruchu drogowym.

W Muzeum Podkarpackiej Energetyki, które powstało 5 lat temu z okazji obchodów 100-lecia regionalnej energetyki, mieści się w siedzibie PGE Obrót w Rzeszowie. Realizowany jest tam projekt edukacyjny „Elektromagnetyczne opowiadania, czyli naukowa przygoda w Muzeum Energetyki Podkarpackiej”. Skierowany jest on głównie do uczniów szkół podstawowych, gimnazjalnych i średnich oraz do studentów Uniwersytetu Trzeciego Wieku. W planie zajęć, oprócz zwiedzania, realizowane są interaktywne gry i zabawy oraz doświadczenia z zakresu fizyki. Projekt edukacyjny łączy naukę fizyki z nauką historii energetyki w regionie. Wstęp do muzeum jest bezpłatny. Zwiedzający mogą obejrzeć unikatowe eksponaty z początków ubiegłego wieku, które pracownicy PGE Dystrybucja uratowali przed zniszczeniem. Wycieczki oprowadzają popularyzatorzy nauki.

Jednym z przedsięwzięć społecznych, którym w 2018 roku patronowała spółka PGE Energia Odnawialna, był Powiatowy Konkurs Elektryczny „ISKRA”, który obejmował zakresem wiedzę z elektrotechniki, elektroniki, energetyki i mechatroniki. Celem konkursu było motywowanie uczniów do zdobywania i poszerzania wiedzy. W ubiegłym roku odbyła się jego druga edycja. Do konkursu „ISKRA” stanęło 114 uczniów z 4 szkół ponadpodstawowych z powiatu gorlickiego, którzy musieli przejść dwa etapy: teoretyczny i praktyczny.

Już po raz siódmy PGE Energia Odnawialna patronowała Ogólnopolskiemu Turniejowi Maszyn Wodnych, w którym uczestniczyli uczniowie szkół gimnazjalnych i ponadgimnazjalnych z całego kraju. Zadaniem uczestników zawodów było zbudowanie modelu maszyny przetwarzającej energię potencjalną i kinetyczną wody na energię mechaniczną. Maszyny oceniano w dwóch niezależnych kategoriach „moc” i „wydajność”. Podobny charakter miał Ogólnopolski Turniej Maszyn Wiatrowych. W tym roku odbyła się jego siódma edycja. Zadaniem uczestników zawodów było zbudowanie modelu maszyny przetwarzającej energię wiatru na energię mechaniczną. Uczniowie startujący samodzielnie lub w dwu-trzyosobowych zespołach mieli zaprojektować i wykonać łopatki wiatraka o średnicy do 500 mm.

DNI OTWARTE

Aby społeczność lokalna miała możliwość zapoznania się ze specyfiką naszej pracy, spółka PGE GiEK, PGE Energia Ciepła i PGE Energia Odnawialna organizują co roku dni otwarte w swoich obiektach, podczas których można zapoznać się ze specyfiką pracy górników i energetyków.

Elektrownie GK PGE w Bełchatowie, Turowie, Gryfinie i Rybniku oraz elektrociepłownie w Gdańsku, Gdyni, Toruniu, Krakowie, Wrocławiu, Zielonej Górze to zakłady o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa energetycznego kraju. Na co dzień są niedostępne dla mieszkańców, jednak co roku organizują dni otwarte i zapraszają chętnych, aby poznali tajniki produkcji energii elektrycznej i ciepła. Oprócz umożliwienia zwiedzania obiektów produkcyjnych Grupy Kapitałowej PGE, prowadzą także działania edukacyjne dotyczące czystego powietrza.

Najważniejszą atrakcją dni otwartych jest możliwość zwiedzenia obiektów produkcyjnych GK PGE z przewodnikami. Uczestnicy mają możliwość zobaczenia maszynowni, nastawni oraz nowoczesnych instalacji prośrodowiskowych. Przewodnicy tłumaczą mieszkańcom, jak wytwarza się energię elektryczną i ciepło w jednym procesie technologicznym, zwanym kogeneracją. Ponadto, wyjaśniają czym jest niska i wysoka emisja oraz dlaczego korzystanie z ciepła produkowanego w elektrowniach i elektrociepłowni jest korzystne dla jakości powietrza w miastach. Dni otwarte PGE EC to nie tylko zwiedzanie, ale także okazja do uczestniczenia w pikniku edukacyjnym, który organizowany jest na terenie elektrociepłowni i elektrowni. Można wziąć udział

w licznych eksperymentach elektrycznych i chemicznych, samodzielnie wyprodukować energię elektryczną, pedałując na rowerze, zapoznać się z zasadami pierwszej pomocy czy porozmawiać ze specjalistami o ekologicznym ogrzewaniu.

W 2018 roku mieszkańcy Torunia wzięli udział w dwóch wydarzeniach w spółce - w edukacyjnym festynie rodzinnym pt. „Dzień Energetyka - nauka pełna energii” i w zwiedzaniu elektrociepłowni gazowej w ramach organizowanych dni otwartych. Łącznie ponad 1000 osób mogło zobaczyć jak wytwarzane jest ciepło sieciowe, które trafia do domów ponad 60 proc. torunian.

Podobne założenie mają organizowane przez cały rok wycieczki po Elektrowni Wodnej Solina, należącej do PGE Energia Odnawialna.

LOKALNE PUNKTY INFORMACYJNE

Spółka PGE EJ 1, odpowiadająca za budowę pierwszej polskiej elektrowni jądrowej, wskazała w 2011 roku potencjalne lokalizacje przyszłej siłowni, rozpoczynając tym samym stały dialog z lokalnymi społecznościami. W 2012 roku, odpowiadając na potrzeby informacyjne i edukacyjne mieszkańców gmin lokalizacyjnych Choczewa, Gniewina i Krokowej, spółka uruchomiła Lokalne Punkty Informacyjne (LPI), w których mieszkańcy mogą uzyskać informacje o energetyce jądrowej i prowadzonej inwestycji.

Lokalne Punkty Informacyjne działają w każdej z 3 gmin lokalizacyjnych i są pierwszym miejscem kontaktu, do którego mogą się zgłosić przedstawiciele lokalnej społeczności lub odwiedzający region turyści, poszukujący informacji dotyczących energetyki jądrowej, realizowanego przez PGE EJ 1 programu inwestycyjnego, prowadzonych badań lokalizacyjnych i środowiskowych oraz bieżącej pracy spółki. Pracownikami LPI są osoby urodzone i wychowane w tych gminach i z racji pełnionej funkcji są lokalnymi ambasadorami programu. Osoby te są przedstawicielami spółki w kontaktach z administracją lokalną i prowadzą bieżącą współpracę w zakresie realizowania działań edukacyjno-informacyjnych, zarówno z samorządami lokalnymi i jednostkami im podległymi, jak i z samymi mieszkańcami. W okresie wakacyjnym LPI przenoszą swoją działalność w miejsca odwiedzane przez turystów, bliżej plaż i atrakcji turystycznych i przekształcają swoją działalność w Wakacyjne Punkty Informacyjne.

Na podstawie badań opinii publicznej, przeprowadzonych na zlecenie PGE EJ 1 na przełomie listopada i grudnia 2018 roku na terenie gmin lokalizacyjnych, prawie połowa badanych zauważyła w swojej okolicy punkty informacyjne, w których mogą pozyskać informacje na temat energetyki jądrowej. Co czwarty mieszkaniec gmin lokalizacyjnych odwiedził Lokalny Punkt Informacyjny. Osoby, które odwiedziły punkty informacyjne wystawiają im dobrą ocenę – 89 proc. badanych ogólnie ocenia punkt pozytywnie, a 94 proc. pozytywnie ocenia obsługę przez pracownika punktu.

7.5 Sponsoring sportu i mecenat kultury

Jesteśmy blisko społeczności lokalnych także dzięki naszej działalności sponsoringowej, która koncentruje się na dwóch obszarach sponsoringu: kultury i sportu. Działania sponsoringowe służą budowie reputacji PGE oraz pozyskaniu sympatii opinii publicznej. Wspierają również realizację celów w ramach społecznej odpowiedzialności biznesu.

Poprzez działania sponsoringowe promowana jest marka PGE, zwiększa się stopień jej rozpoznawalności i zasięgu oddziaływania. Strategicznym celem działań marketingowych PGE S.A. i Grupy Kapitałowej PGE jest utrzymanie dotychczasowych i pozyskanie nowych klientów.

Sponsorujemy wiele ważnych wydarzeń kulturalnych. Często są to projekty o tematyce historycznej. W 2018 roku działania PGE zostały skoncentrowane na wspieraniu inicjatyw organizowanych w ramach obchodów 100-lecia odzyskania niepodległości Polski. Projekty te miały bardzo szeroki zasięg i zakres tematyczny.

Wśród wspieranych projektów znalazły się wydarzenia o charakterze ogólnopolskim i regionalnym. W listopadzie 2018 roku swoją premierę miał film „Niepodległość”. Wykorzystano w nim nieznaną wcześniej materiały archiwalne z lat 1914-1923 pochodzące nie tylko z Polski, ale także m.in. z Niemiec, Francji, USA i Rosji. Zrekonstruowane cyfrowo i pokolorowane archiwalia w niezwykle obrazowy sposób przenoszą widzów w okres sprzed 100 lat. Premiera filmu „Niepodległość” w Teatrze Wielkim w Warszawie była jednym z istotnych elementów państwowych Obchodów 100 Rocznicy Odzyskania Niepodległości, a emisje filmu w TVP oraz w Polsce zgromadziły przed telewizorami ponad 5 mln widzów. Była to doskonała okazja do promocji marki.

PGE Polska Grupa Energetyczna była również sponsorem „Koncertu dla Niepodległej” zrealizowanego w ramach rządowego programu „Niepodległa”. Podczas wydarzenia znani polscy artyści przypomnieli najważniejsze utwory muzyczne, które towarzyszyły Polakom przez ostatnich 100 lat. Koncert na PGE Narodowym był transmitowany przez Telewizję Polską. Obejrzało go ponad 2,3 mln widzów.

Spółka była zaangażowana także w wiele projektów o zasięgu lokalnym. Mieszkańcy Rzeszowa mieli okazję obejrzeć wartościowe filmy o tematyce historycznej w ramach wakacyjnego kina plenerowego. W Gdańsku odbył się wyjątkowy koncert Pusz & Soyka, podczas którego artyści wykonali znane pieśni patriotyczne w nowych, intrygujących aranżacjach. W roku 2018 PGE S.A. kontynuowała zapoczątkowaną w poprzednich latach współpracę z Filharmonią Narodową w Warszawie oraz Muzeum Powstania Warszawskiego. Wspieraliśmy również takie wydarzenia jak: Muzyczny Festiwal w Łąncucie, Festiwal Mozartowski, Szalone Dni Muzyki oraz wiele innych wydarzeń o wymiarze lokalnym i ogólnopolskim. Spółka została sponsorem filmu o Janie Nowaku Jeziorańskim pt. „Kurier”.

Spółki z GK PGE angażują się w wiele interesujących i znaczących inicjatyw o zasięgu lokalnym. PGE Energia Ciepła oddział w Krakowie wspiera Filharmonię Krakowską. Elektrociepłownie w Gdańsku i Gdyni w 2018 roku już po raz kolejny objęły stały patronat nad wydarzeniami artystycznymi Polskiej Filharmonii Bałtyckiej. Elektrociepłownia w Toruniu angażuje się w projekt Bella Skyway – Międzynarodowy Festiwal Światła.

GK PGE współpracuje z profesjonalnymi drużynami różnych dyscyplin sportowych, które wzbudzają największe zainteresowanie wśród kibiców, a do takich należą m.in. siatkówka, koszykówka, piłka nożna czy piłka ręczna. W 2018 roku sponsorowaliśmy PGE Skrę Bełchatów (Mistrza Polski w siatkówce mężczyzn), PGE Vive Kielce (Mistrza Polski w piłce ręcznej mężczyzn), PGE FKS Stal Mielec (piłka nożna, I liga), PGE GKS Bełchatów (piłka nożna, II liga). PGE kontynuowała także współpracę ze sportowcami indywidualnymi: Zofią Noceti-Klepacką (windsurfing) i Waldemarem Stawowczykiem (wyścigi psich zaprzęgów), pracownikiem PGE GiEK. We wrześniu 2018 roku PGE podpisała umowy sponsoringowe z pięcioma utalentowanymi zawodnikami: Alicją Tchórz (pływanie), Klaudią Siciarz (lekkoatletyka), Damianem Czykierem (lekkoatletyka), Konradem Czerniakiem (pływanie) i Arturem Nogalem (łyżwiarstwo szybkie). Wyboru sportowców, z którymi PGE nawiązała współpracę, dokonano na podstawie rekomendacji Ministerstwa Sportu i Turystyki.

Od 2015 roku PGE S.A. jest sponsorem tytularnym najlepszej żużlowej ligi świata – PGE Ekstraligi. Realizujemy także umowę sponsoringową ze spółką PL.2012+, na mocy której jesteśmy sponsorem tytularnym najpopularniejszej i najnowocześniejszej areny wielofunkcyjnej w Polsce, czyli PGE Narodowego.

PGE S.A. wspiera również lokalne inicjatywy związane z promowaniem sportu amatorskiego, zwłaszcza poprzez promocję sportu wśród dzieci i młodzieży. W czerwcu 2017 roku uruchomiliśmy projekt sponsoringu amatorskiego, który realizowany jest na zasadzie konkursu na najciekawsze projekty. W jego ramach w 2018 roku wspieraliśmy akademie piłkarskie m.in. PGE FKS Stal Mielec, Widzewa Łódź, Stali Stalowa Wola i Avii Świdnik oraz FC Lesznów, a także wiele inicjatyw lokalnych promujących edukację sportową wśród dzieci i młodzieży.

Sponsoring sportu w 2018 roku uwzględniał również inicjatywy organizowane w ramach obchodów 100-lecia niepodległości Polski. Niektóre z nich, jak np. 100 Turniejów na 100-lecie Niepodległej Polski czy Ogólnopolskie Igrzyska Ludowych Zespołów Sportowych „Siła Niepodległej” miały charakter ogólnopolski. Do współpracy chętnie włączały się kluby sportowe, z którymi PGE Polska Grupa Energetyczna realizuje program wsparcia sportu amatorskiego dzieci i młodzieży. Widzew Łódź i PGE Stal Mielec zorganizowały turnieje piłkarskie dla najmłodszych, nawiązujące do obchodzonego w 2018 roku jubileuszu. Z inicjatywą wychodziły także inne, mniejsze kluby z różnych części Polski: JKS Jarosław, Łada Biłgoraj, Błękitni Stargard czy Orzeł Piątkowisko, a także samorządy i organizacje pozarządowe.

7.6 Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze kwestii społecznych w GK PGE i PGE S.A.

KWESTIE SPOŁECZNE GK PGE

Ryzyko wyrządzenia szkód osobom trzecim

Ryzyko naruszenia zbiorowych interesów konsumentów

Ryzyko reputacji

związane możliwością pojawienia się szkód rzeczowych, osobowych lub finansowych będących następstwem działalności podstawowej prowadzonej przez spółki

będące następstwem ewentualnego braku należytej staranności w obszarze ochrony konkurencji i konsumentów

związane z możliwością pogorszenia wizerunku GK PGE w toku prowadzonej działalności

Narzędzia mitygujące

Monitorowanie stanu technicznego urządzeń i instalacji

Kontrola środowiska pracy

Pomiar emisji hałasu i pól elektromagnetycznych

Stosowanie środków ochronnych ograniczających zagrożenie dla środowiska naturalnego

Szkolenie pracowników w zakresie ochrony środowiska (w ramach szkoleń BHP)

Odpowiednie przygotowanie miejsca pracy

Korzystanie z orzecznictwa SOKiK i opinii Prezesa UOKiK

Przestrzeganie standardów wewnętrznych dot. udzielania informacji

Monitoring procesów w Spółce pod kątem możliwości nadużywania pozycji dominującej

Zapewnienie powszechnego dostępu do regulacji dot. funkcjonowania firmy (kodeksy, zasady, regulaminy)

Szkolenie pracowników

Weryfikacja umów pod kątem zgodności z prawem

Monitoring mediów

Podejmowanie skutecznych działań o charakterze PR (uzgadnianych z Centrum Korporacyjnym)

Prowadzenie stałych działań w zakresie relacji z mediami.

Cykliczne spotkania kadry zarządzającej z pracownikami jednostek

Przestrzeganie procedur zarządzania komunikacją wewnętrzną, zewnętrzną i kryzysową

Przestrzeganie zasad reprezentacji Grupy PGE w mediach (Regulamin funkcjonowania służb komunikacyjnych)

<p>Okresowa kontrola stanu zabezpieczenia obiektów oraz poszczególnych składników majątku</p>	<p>Weryfikacja obowiązujących regulacji wewnętrznych pod kątem możliwości nadużywania pozycji dominującej Konsultacje prawne</p> <p>Konsultacje prawne</p> <p>Monitorowanie i raportowanie wewnętrzne (doraźne)</p>	<p>Wew. szkolenia kadry zarządzającej oraz pracowników</p> <p>Dywersyfikacja kanałów komunikacji wewnętrznej</p> <p>Monitoring działań marketingowych</p> <p>Strategia marketingowa</p>
---	---	---

KWESTIE SPOŁECZNE PGE S.A.

Ryzyko zasobów ludzkich

skutkujące niepożądaną fluktuacją personelu

Narzędzia mitygujące

Długoterminowe plany zatrudnienia oparte o optymalną etatyzację wspierane programami stażowymi we współpracy ze szkolnictwem technicznym

8. Klienci

Grupa PGE jest nowoczesnym i wiarygodnym dostawcą energii elektrycznej i ciepła. Na bieżąco zdobywamy wiedzę o potrzebach naszych klientów, a dzięki temu możemy oferować produkty i usługi dopasowane do tych potrzeb. Pracujemy również stale nad niezawodnością dostaw i wprowadzamy coraz efektywniejsze mechanizmy ograniczające przerwy w dostawach energii. Świadczenie usług dystrybucji energii elektrycznej, jako obszar regulowany, podlega rygorom wynikającym z regulacji jakościowej.

CSR – obszar: KLIENT

Cele strategii biznesowej	Kierunki CSR oraz zasady Kodeksu Etyki	Działalności operacyjna
Wiarygodny i nowoczesny dostawca	Klient	Poprawiamy parametry jakościowe dostaw energii elektrycznej mierzone w SAIDI/SAIFI
Szeroka oferta produktów innych niż energia elektryczna/ciepło	Jesteśmy odpowiedzialnym Partnerem rynku	Dbamy o potrzeby klientów poprzez: rozwój oferty dopasowanej do jego potrzeb mierzonej w badaniach opinii oraz poprawę poziomu jakości obsługi klienta
Wiedza o potrzebach klienta	Jesteśmy tu dla naszych klientów	Edukujemy w zakresie efektywnego użytkowania energii i wpływu na środowisko Prowadzimy spójne działania edukacyjne w GK PGE

8.1 Polityki i nasze podejście do zarządzania relacjami z klientami

PGE Dystrybucja oprócz powszechnie obowiązujących norm i przepisów jest zobligowana do dotrzymania podwyższonych co roku parametrów jakości świadczenia usług takich jak czas trwania i częstotliwość przerw w zasilaniu klientów oraz czas przyłączania do sieci niskiego napięcia. W spółkach, w których pracownicy mają bezpośredni kontakt z klientem (PGE Obrót, PGE Dystrybucja, PGE EC), opracowaliśmy i wdrożyliśmy polityki i nasze podejście do zarządzania relacjami w tym obszarze. Kładziemy duży nacisk na jakość relacji z klientami. Polskie Towarzystwo Przesyłu i Rozdziału Energii Elektrycznej (PTPIREE) opracowało „Kodeks Dobrych Praktyk Operatorów Systemów Dystrybucyjnych” (OSD). PGE Dystrybucja brała udział w jego tworzeniu.

W obszarze dystrybucji realizowane inwestycje mają skutkować wzrostem niezawodności dostaw oraz obniżeniem wskaźników SAIDI i SAIFI do 2020 roku względem roku 2015 o 56 proc., a średniego czasu przyłączenia odbiorcy o 40 proc.

Tabela: Dane operacyjne

Dane operacyjne	Jedn.	2018	2017
Wskaźnik SAIDI (przeciętny czas trwania przerwy w dostawach energii elektrycznej), w tym:			
Planowane	min	299	557
Nieplanowane z katastrofalnymi		87	95
		212	462
Wskaźnik SAIFI częstość przerw w dostawach energii elektrycznej, w tym:			
Planowane	szt./odb	3,92	5,48
Nieplanowane z katastrofalnymi		0,47	0,48
		3,45	5,00

Realizacja celów jakościowych wspomagana będzie m.in. przez ukierunkowaną modernizację infrastruktury, rozwój systemów monitorowania jakości energii, inteligentnego opomiarowania pracy sieci i jej automatyzację oraz budowę systemu transmisji cyfrowej.

GRI

EU-28

GRI

EU-29

W PGE Obrót obowiązuje Księga Jakości Obsługi oraz Procedury Obsługi Klienta. Ich przestrzeganie jest regularnie monitorowane i raportowane. Dokumenty regulują przebieg wszelkich procesów obsługowych związanych zarówno ze sprzedażą, jak i obsługą posprzedażną.

Podobnie w PGE Dystrybucja - spółka stosuje jednolite zasady i standardy obsługi klienta, a ich przestrzeganie jest regularnie monitorowane i raportowane. Dodatkowo, w PGE Dystrybucja obowiązuje Księga Identyfikacji Wizualnej Punktów Obsługi Klienta Dystrybucyjnego. Dokument reguluje obszar związany z wizualizacją miejsc przeznaczonych do bezpośredniej obsługi klienta.

W PGE Obrót obowiązuje procedura przyjmowania i rozpatrywania zgłoszeń klientów. Odpowiedź na większość z nich udzielana jest w ciągu kilku dni, chociaż maksymalny obowiązujący nas ustawowo czas na odpowiedź wynosi 14 dni. Zachęcamy także naszych klientów do przekazywania uwag i spostrzeżeń niedotyczących umowy na specjalny adres e-mail w ramach akcji „Głos Klienta”. Każdy przekazany komentarz jest rozpatrywany i uwzględniany w pracach nad jakością naszych procesów.

W PGE Dystrybucja i PGE Obrót funkcjonują procedury dotyczące realizacji procesów reklamacyjnych. Prowadzimy bieżący monitoring liczby i rodzaju reklamacji składanych przez klientów. Za realizację reklamacji odpowiadają właściciele poszczególnych procesów biznesowych oraz obszar wsparcia. Na bazie raportów z reklamacji i skarg, generowane są wnioski i rekomendacje dotyczące optymalizacji procesów. Służy to budowaniu pozytywnych relacji z klientami i zwiększa ich satysfakcję ze współpracy z PGE. Klienci mogą składać reklamacje zarówno poprzez kanały zdalne, jak i w stacjonarnych placówkach obsługi klientów.

W PGE Energia Ciepła S.A. także obowiązują wysokie standardy obsługi. W elektrociepłowniach w Zielonej Górze, Toruniu i Wrocławiu, które są nie tylko producentem, ale także dystrybutorem ciepła, obowiązują skodyfikowane Standardy Obsługi Klienta, stawiające na szybkość, jakość i kompleksowość obsługi. Wszelkie zapytania klienta są rozpatrywane w ciągu 14 dni (w przypadku przeprowadzenia dodatkowych analiz i postępowania wyjaśniającego – do 30 dni), a każde zgłoszenie jest analizowane i wykorzystywane do doskonalenia procesów obsługi. Spółka na bieżąco reaguje na wszelkie zakłócenia dostawy ciepła do klientów poprzez służby Pogotowia Ciepłowniczego, działające w sposób ciągły. W lokalizacjach PGE Energia Ciepła, gdzie znajdują się aktywa służące tylko wytwarzaniu ciepła, tj. w Gdańsku, Gdyni i Krakowie, a głównymi klientami są lokalni dystrybutorzy lub duzi klienci bezpośredni, obowiązują równie wysokie Standardy Obsługi Klientów. Są one wspierane przez Zintegrowane Systemy Zarządzania oraz proklienckie zasady handlowe.

WSKAŹNIK SATYSFAKCJI

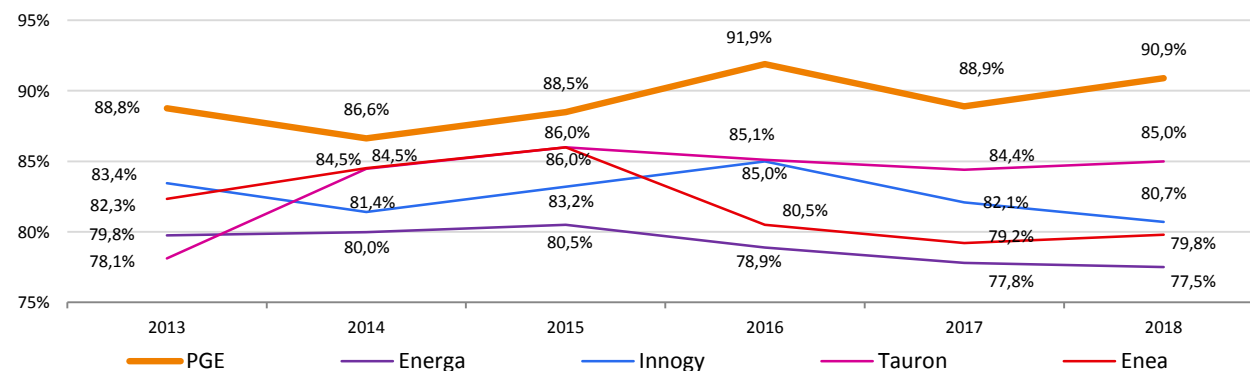
Od sześciu lat cyklicznie prowadzimy wielowymiarowy monitoring satysfakcji klientów. Największy nacisk kładziemy na aspekty związane z obsługą klientów PGE Obrót w Biurach Obsługi Klienta oraz w Contact Center. Wskaźnik CSI (Customer Satisfaction Index) utrzymuje się na wysokim poziomie zarówno wśród klientów taryfy G, jak i taryfy C1.

PGE Obrót jest liderem branży, notując najwyższe wskaźniki ogólnej satysfakcji z kontaktu zarówno w Biurach Obsługi Klienta, jak i w Contact Center. Klienci korzystający z ofert dla gospodarstw domowych, rozliczani w taryfie G, przyznają wysokie oceny za uprzejmość konsultantów, koncentrację na kliencie i sprawie, z którą klient się zwraca oraz posługiwanie się przez naszych konsultantów prostym i zrozumiałym językiem. Klienci biznesowi, korzystający z ofert w grupie taryfowej C1, najwyższą ceną sobie koncentrację na kliencie i sprawie, z którą się zwracają oraz zyczliwość konsultantów.

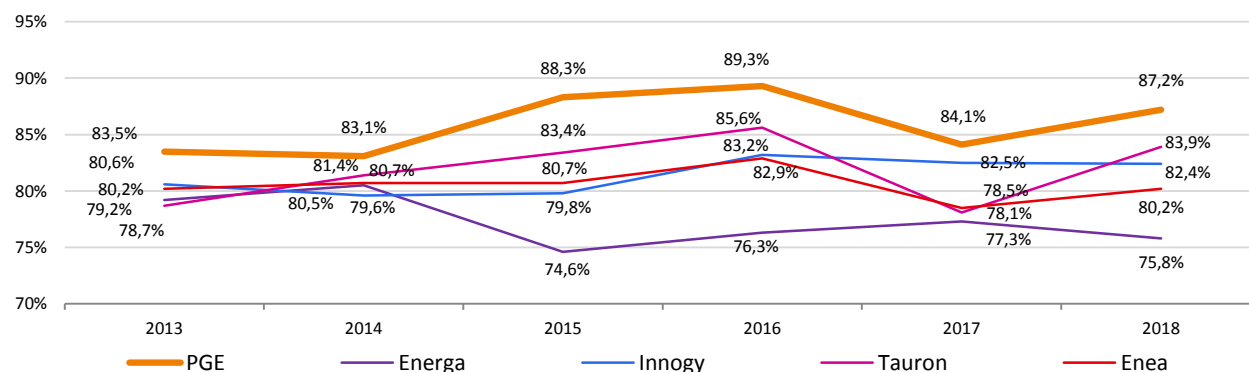
Niezależnie od taryfy, ankietowani wysoko oceniają satysfakcję ze sposobu załatwienia sprawy - PGE Obrót uzyskuje najwyższe oceny tego aspektu na tle konkurencji („Badanie satysfakcji po kontakcie z BOK i Contact Center” 2018, iAnswer).

Rysunek: Wskaźnik CSI (Customer Satisfaction Index)

KLIENCI TARYFA G

KLIENCI TARYFA C1

Źródło: „Badanie satysfakcji klientów po kontakcie z BOK i Contact Center” iAnswer, BrainLab

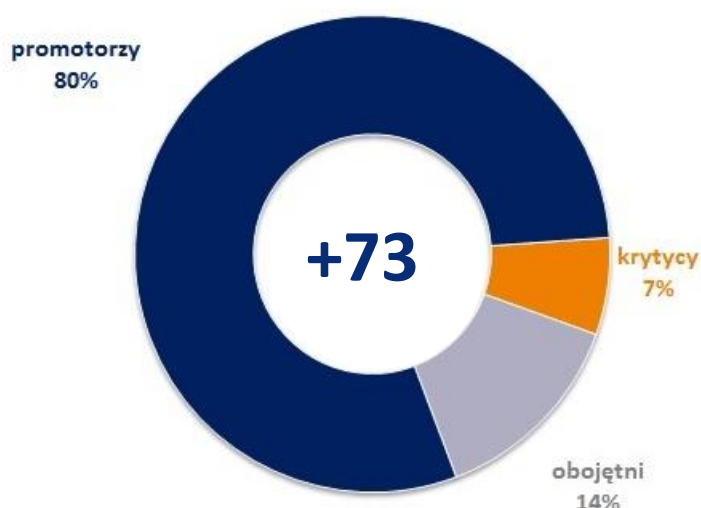
Sprzedaż energii elektrycznej zawsze idzie w parze z zapewnieniem komfortu dostawy, dlatego stale monitorujemy również satysfakcję klientów z usług PGE Dystrybucja. Regularnie analizujemy dane o procesie przyłączeniowym, śledzimy informacje na temat kontaktów z Pogotowiem Energetycznym oraz satysfakcji z wizyt elektromonterów. Pozwalają one na bieżące usprawnianie procesów i procedur obsługi.

WSKAŹNIK LOJALNOŚCI

Wskaźnik NPS (Net Promoter Score), badający lojalność na podstawie wizyty elektromontera, osiąga poziom 73 pkt. (w skali od 100 do 100). Elektromonterzy uzyskują bardzo wysokie oceny za rzetelność, zaangażowanie i postawę w trakcie wykonywania zleceń, co przekłada się na wysoką satysfakcję z jakości usług („Badanie satysfakcji Klientów z wizyty elektromontera” 2018, 4P Research Mix).

Rysunek: Wskaźnik rekomendacji (NPS) usług elektromonterów PGE Dystrybucja

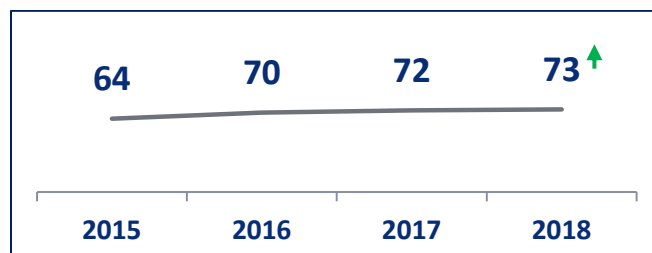
Pytanie: Proszę powiedzieć, czy poleciby(a) Pan(i) usługi elektromonterów PGE Dystrybucja?

Źródło: „Badanie satysfakcji klientów z wizyty elektromontera” 2018, 4P Research Mix

Na przestrzeni wszystkich pomiarów NPS charakteryzuje się łagodną tendencją wzrostową. Wynik ostatniego jest istotnie wyższy w porównaniu do ogółu zmian w czasie (2015-2018).

Rysunek: Wskaźnik rekomendacji (NPS) usług elektromonterów PGE Dystrybucja na przestrzeni lat

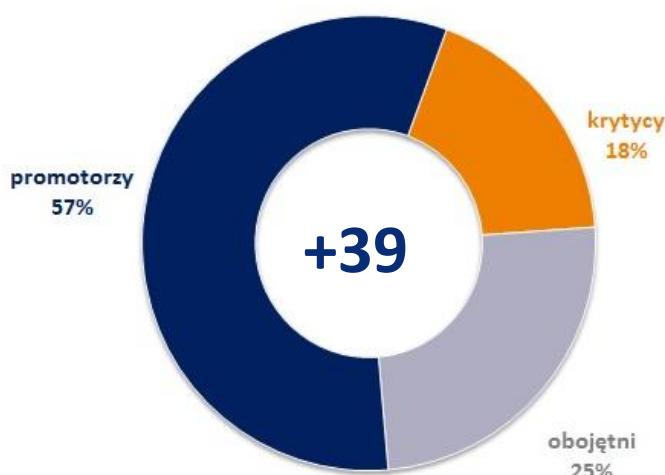

Źródło: „Badanie satysfakcji klientów z wizyty elektromontera” 2018, 4P Research Mix

Nasze wewnętrzne dane operacyjne potwierdzone zostały wynikami badań, wskazującymi na wzrost zadowolenia ze skrócenia średniego czasu realizacji przyłącza (średni deklaracyjny czas procesu przyłączenia trwał około 6 miesięcy). Wskaźnik NPS dla tego procesu jest na wysokim poziomie 39 pkt (w skali od -100 do 100). Na uwagę zasługuje również wysoka ocena zaangażowania pracowników PGE Dystrybucja w wyjaśnianie treści dokumentów, jakie klient zobligowany jest złożyć, by zrealizować usługę („Badanie satysfakcji klientów z procesu przyłączeniowego” 2018, 4P Research Mix).

Rysunek: Wskaźnik rekomendacji (NPS) usług przyłączeniowych PGE Dystrybucja

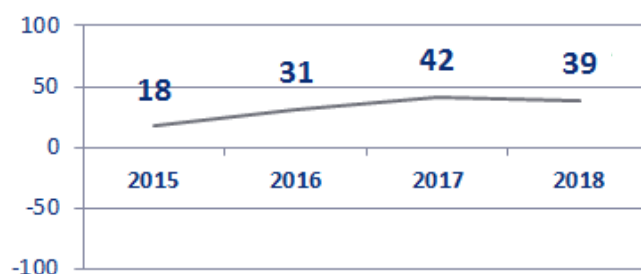
Pytanie: Na podstawie ostatnich doświadczeń związanych z przyłączeniem do sieci PGE Dystrybucja, proszę powiedzieć czy poleciby(a) Pan(i) usługi PGE Dystrybucja swoim przyjaciołom, znajomym, rodzinie?

Źródło: „Badanie satysfakcji klientów z procesu przyłączeniowego” 2018, 4P Research Mix

Wskaźnik NPS przyjmuje wartość +39 punktów i wskazuje tendencję wzrostową na przestrzeni czasu.

Rysunek: Wskaźnik rekomendacji (NPS) usług przyłączeniowych PGE Dystrybucja na przestrzeni lat

Źródło: „Badanie satysfakcji klientów z procesu przyłączeniowego” 2018, 4P Research Mix

Wszystkie oddziały i spółki działające w ramach PGE Energia Ciepła prowadzą okresowe badania satysfakcji klientów. W Elektrociepłowni Zielona Góra ogólny wskaźnik zadowolenia klienta w 2017 roku wyniósł ponad 85 proc. Jeszcze wyższy wskaźnik zadowolonych klientów ciepła sieciowego uzyskała w tym samym roku KOGENERACJA we Wrocławiu – osiągnął on poziom 92 proc. W PGE Toruń w 2018 roku wskaźnik zadowolenia klientów z obsługi osiągnął poziom 89 proc. W Krakowie

w edycji z 2018 roku corocznego badania społecznego „Usługi komunalne w opiniach i budżetach mieszkańców Krakowa”, z usług świadczonych przez dostawcę ciepła sieciowego produkowanego w elektrociepłowni PGE EC zadowolonych jest 93,1 proc. mieszkańców Krakowa, a z dostaw ciepłej wody użytkowej 89,9 proc.

W 2018 roku w 8 lokalizacjach PGE Energia Ciepła SA zostało przeprowadzone badanie satysfakcji i preferencji obecnych i potencjalnych klientów spółki w obszarze ciepłowniczym i usług dodatkowych. Badaniem objęci zostali klienci instytucjonalni, deweloperzy, projektanci i architekci oraz klienci indywidualni. Wskaźnik Ogólnej Satysfakcji w Relacji z Dostawcą (OCS) osiągnął wśród klientów instytucjonalnych 83 proc. klientów indywidualnych – 76 proc., deweloperów – 73 proc. oraz projektantów i architektów – 69 proc. Badanie wykazało bardzo wysoką lojalność obecnych klientów względem usługi, a także wysoką chęć rekomendacji usługi, zarówno w obszarze ogrzewania, jak i ciepłej wody użytkowej.

W styczniu 2019 roku PGE Obrót po raz szósty uhonorowano tytułem „Firma przyjazna Klientowi”. To certyfikat potwierdzający wysoką jakość obsługi i dobre relacje z klientami, przyznawany na podstawie niezależnego badania satysfakcji. Ogólny rezultat uzyskany przez PGE Obrót w tegorocznej edycji projektu wyniósł 91 proc., plasując firmę znacznie powyżej progu pozytywnej certyfikacji. W 2018 roku PGE Obrót zdobyła również tytuł i laur „Marka Godna Zaufania”, w badaniu przeprowadzonym przez miesięcznik „My Company Polska”. Badanie miało pokazać, po jakie marki najczęściej sięgają firmy. W kategorii „dostawca energii dla firm” bezkonkurencyjna okazała się PGE Obrót.

8.2 Komunikacja z klientami

Dobra komunikacja jest fundamentem relacji z klientem, dokładamy więc wszelkich starań, aby przejrzystość i całościowo informować o naszej ofercie. Priorytetem jest rozwój nowoczesnych rozwiązań, dlatego stworzyliśmy programy dla poszczególnych grup odbiorców i użytkowników:

- Ambasador Jakości – program kontynuowany w 2018 roku. Jego zadaniem jest maksymalne skrócenie czasu oczekiwania klienta na obsługę, udzielanie podstawowych informacji merytorycznych i produktowych oraz pomoc w wypełnianiu dokumentów.
- Od 2016 roku w wybranych Biurach Obsługi PGE Obrót na klientów czekają holohostessy – nowoczesne hologramy, które poprzez interakcję z klientem pomagają szybciej znaleźć odpowiedź na pytania związane z naszą firmą.
- Infolinia PGE Contact Center i internetowy dostęp do obsługi przez PGE eBOK pozwala klientom na realizację wielu spraw w dogodnym dla nich czasie i miejscu z wykorzystaniem aplikacji komputerowej lub aplikacji w smartfonie.
- Dbając o wygodę klientów oraz środowisko, PGE Obrót oferuje usługę eFaktura.
- Chatbot – umożliwi użytkownikom Messengera, komunikatora zintegrowanego z Facebookiem, interaktywny wybór najkorzystniejszej i w pełni dopasowanej do potrzeb oferty na zakup energii i dodatkowych usług.

Na przełomie stycznia i lutego 2018 roku nastąpiło przejście pełnej obsługi z Oddziałów PGE Dystrybucja przez Telefoniczne Centrum Obsługi (TCZ). Celem wprowadzenia TCZ była organizacja zgłoszeń kierowanych na numer alarmowy 991. Spółka rozpoczęła prace nad automatyzacją części procesów związanych z obsługą klienta w ramach kontaktu z numerem alarmowym 991. Zastosowaliśmy optymalne rozwiązania techniczne, organizacyjne i ekonomiczne wg złożań: rozdzielenia funkcji telefonicznej obsługi klienta od prowadzenia ruchu w sieci elektroenergetycznej Spółki;

- obsługi zgłoszeń w systemie (24 godziny na dobę 365 dni w roku);
- automatyzacji obsługi zgłoszeń, z wykorzystaniem technologii IVR;
- prowadzenia ewidencji przyjętych zgłoszeń, z wykorzystaniem systemów informatycznych oraz możliwością określenia etapów i czasów realizacji przyjętego zgłoszenia;
- zwiększenia dostępności numeru alarmowego 991, w szczególności w sytuacji awarii masowych, poprzez automatyczne informowanie klientów o bieżących przerwach awaryjnych;
- możliwości obsługi dużej liczby połączeń telefonicznych bez bezpośredniego udziału pracowników Spółki, dzięki wykorzystaniu zapowiedzi głosowych;
- realizacji jednolitych procesów biznesowych w zakresie informowania klientów o przerwach w dostawach energii elektrycznej oraz obsługi ich zgłoszeń w strukturze Spółki;
- ujednoczenia narzędzi wspierających proces obsługi zgłoszeń klientów, z możliwością ich elastycznego dostosowania do przyszłych potrzeb Spółki;
- podniesienia jakości obsługi klientów poprzez stały dostęp do informacji.

Klienci w dedykowanym badaniu, oceniają TCZ na wysokim poziomie. Wskaźnik NPS w 2018 roku osiągnął poziom 41 pkt w skali od -100 do 100. Satysfakcja ogólna z kontaktu oceniona została na 4,39 (skala 1-5, gdzie 5 oznacza bardzo zadowolony), a 2/3 badanych klientów uzyskało połączenie z TCZ za pierwszym razem („Badanie satysfakcji klientów z kontaktu z Pogotowiem Energetycznym (nr 991)” 2018, 4P Research Mix).

W PGE Dystrybucja w 2018 roku ukończono przygotowania do uruchomienia zdalnego kanału do składania wniosków o przyłączenie do sieci elektroenergetycznej, czyli Panelu Klienta PNO (Przyłączanie Nowych Odbiorców). Jest to rozwiązanie wygodne i odpowiadające oczekiwaniom klientów, którzy będą mogli przekazywać wymagane dokumenty bez osobistej wizyty w siedzibie Spółki. Od początku 2019 roku wnioski o przyłączenie przyjmowane są on line.

PGE Obrót i PGE Dystrybucja przywiązują szczególną wagę do rzetelnego informowania klientów o warunkach i zasadach oferty, cenach i innych istotnych elementach usług. W przypadku umów zawieranych poza lokalem firmy konsumenci są informowani o przysługującym im prawie odstąpienia od nich w ciągu 14 dni.

PGE Obrót posiada Certyfikat Towarzystwa Obrotu Energią i przyjęła Kodeks Dobrych Praktyk Sprzedawców Energii Elektrycznej. Każdego roku jest uczestnikiem ogólnopolskiej kampanii edukacyjno-informacyjnej TOE skierowanej do odbiorców energii elektrycznej „Wybieraj mądrze. Sprawdź, kto sprzedaje Ci energię”.

DZIELENIE SIĘ WIEDZĄ

PGE Obrót prowadzi regularne działania informujące klientów o mechanizmach nadużyć nieuczciwych sprzedawców energii, często podszywających się pod sprawdzoną i wiarygodną markę PGE. Spółka przestrzega przed takim procederem, tworząc m.in. własne, lokalne kampanie medialne w regionalnych tytułach prasowych i portalach internetowych oraz lokalnych rozgłośniach radiowych. Ulotki informacyjne na ten temat znajdują się także w Biurach Obsługi Klienta i Punktach Sprzedaży PGE Obrót. W ostatnich miesiącach spółka dystrybuje również książeczki z opowiadaniem utrzymanym w konwencji „z życia wzięte”, pokazującymi metody stosowane przez oszustów na rynku energii. Regularnie publikuje na stronie internetowej komunikaty w tej sprawie.

Kolejnym ważnym w społecznościach lokalnych kanałem działań proklienckich są spotkania organizowane dla osób w wieku 50+. Z różnych badań wynika, że osoby z tego przedziału wiekowego są najbardziej narażone na nieuczciwe praktyki sprzedawców energii. Spółka współpracuje przy tym z administracją samorządową (urzędy miast, urzędy wojewódzkie, urzędy marszałkowskie), policją, strażą pożarną. Pracownicy PGE przekazują uczestnikom wiedzę, która pozwala uchronić się przed podejrzanymi propozycjami. W 2018 roku takie spotkania odbyły się m.in. na terenie działania oddziałów PGE Obrót – Skarżysko-Kamienna, Białystok, Warszawa oraz Rzeszów. Planowany jest kolejny cykl, który zwiększy zasięg oddziaływania naszej akcji. Podejmujemy również ściśle lokalne działania inspirowane pytaniami dziennikarzy bądź zgłoszeniami o przypadkach oszustw na danym terenie. Inicjujemy w mediach audycje i artykuły o charakterze edukacyjnym oraz informacyjnym, aby jak najbardziej nagłośnić ten problem.

W 2018 roku, przez ponad cztery wakacyjne tygodnie, w 30 miastach na terenie działania PGE stanęły mobilne strefy informacyjne PGE Obrót pn. „Przystanek PGE”. Eksperti codziennie odpowiadali na pytania dotyczące zmiany taryfy, wyjaśniali kwestie formalne związane z fakturami i umowami, informowali o produktach i nowoczesnych rozwiązaniach. Istotnym celem tej akcji było również uświadomienie klientom zagrożeń związanych z działaniami nieuczciwej konkurencji na rynku energii. Rozdawane były ulotki przestrzegające i informujące jak nie dać się oszukać. Dodatkowo, w mobilnych strefach wykorzystane zostały nowoczesne tablety. Klienci mogli na miejscu zawrzeć umowę albo wybrać usługę. Wszystkie dane zostały wprowadzone elektronicznie, a podpis złożony specjalnym długopisem na podkładce, dzięki czemu nie został on utrwalony, ale od razu pojawił się w dokumencie w tablecie, pod wprowadzonymi danymi. Stworzony w ten sposób kompletny dokument powstał bez zmarnowania nawet jednej kartki papieru. W podziękowaniu za przejście na eFakturę albo wybór eBOK, klienci otrzymali sadzonki drzew oraz roślin balkonowych.

OBŚLUGA BEZ BARIER

Jednym z priorytetów PGE Obrót jest obsługa osób niepełnosprawnych. Placówki PGE Obrót w znakomitej większości, bo aż w 78 proc., wyposażone są w podjazdy dla wózków inwalidzkich i znajdują się na parterze. Dodatkowo osoby mające problem z dojazdem do obiektów stacjonarnych mogą korzystać z kanałów zdalnych, które są stale doskonalone i rozwijane w PGE Obrót. Pracownicy 12 największych Biur Obsługi Klienta PGE Obrót potrafią obsługiwać klientów w języku migowym. Na bazie swoich doświadczeń opracowali studia przypadków najczęściej pojawiających się w ich zawodowej praktyce. Wszystkie stacjonarne placówki obsługi PGE Obrót dysponują również lupami powiększającymi dla osób starszych i niedowidzących. Dzięki temu, mogą oni swobodnie, samodzielnie przeczytać dokumenty zapoznając się dokładnie z treścią oferty czy umowy.

Dla bezpieczeństwa klientów i pracowników w Biurach Obsługi Klienta w Warszawie, Pruszkowie i Legionowie umieszczono trzy defibrylatory AED.

9. Pracownicy

Zgodnie ze strategią biznesową Grupa Kapitałowa PGE dąży do budowania kultury organizacji opartej na partnerstwie, rozwoju i odpowiedzialności, tworzonej przez zaangażowanych i współpracujących ze sobą pracowników o odpowiednich kompetencjach. Przyjęte w naszej organizacji wartości oraz Model Kompetencji mają znaczenie nie tylko dla jakości procesów biznesowych, ale także kształtują relacje pracownicze oraz programy rozwojowe.

CSR – OBSZAR: BUDOWA WARTOŚCI

Cele strategii biznesowej	Kierunki CSR oparte o zasady Kodeksu Etyki	Działalności operacyjna
<p>Kultura oparta na wartościach GK</p> <p>Zaangażowani pracownicy o odpowiednich kompetencjach</p>	<p>Budowa wartości</p> <p>Dbamy o zdrowie i bezpieczeństwo</p> <p>Ludzie w naszej firmie</p>	<p>Działamy w oparciu o zasady etyczne</p> <p>Promujemy bezpieczeństwo, dbamy o satysfakcję i zaangażowanie pracowników</p> <p>Stwarzamy warunki do rozwoju innowacyjnych pomysłów</p>

9.1 Polityki i nasze podejście do zarządzania w obszarze kwestii pracowniczych w GK PGE i PGE S.A.

Kluczowym dokumentem określającym kulturę etyczną organizacji jest „Kodeks etyki GK PGE”. Do przestrzegania kodeksu zobowiązani są pracownicy, w tym kadra kierownicza oraz wszystkie osoby pracujące na rzecz GK PGE. Kodeks obejmuje swym zakresem zarówno działalność operacyjną, jak i relacje GK PGE z pracownikami, klientami, partnerami biznesowymi oraz szeroko rozumianym otoczeniem firmy.

Kodeks etyki wyznacza system wartości i zasad, jakimi należy kierować się w codziennej pracy na każdym stanowisku. Jest potwierdzeniem deklaracji Grupy Kapitałowej PGE w zakresie woli działania z zachowaniem przepisów prawa, jak również regulacji wewnętrznych oraz najwyższych standardów. Zawiera praktyczne wskazówki oraz sposoby realizacji podjętych zobowiązań.

Ponadto w całej Grupie Kapitałowej prowadzone są intensywne działania w zakresie edukacji i komunikacji kwestii dotyczących compliance w ramach organizacji, jak i na zewnątrz, jako istotne wsparcie dla Systemu Zarządzania Zgodnością.

Struktury compliance działają obecnie w 22 spółkach GK PGE. Kolejnym etapem realizacji zobowiązań przyjętych w Kodeksie etyki było przyjęcie w 2017 roku Kodeksu Postępowania dla Partnerów Biznesowych Spółek GK PGE oraz Polityki Antykorupcyjnej GK PGE.

STRATEGIA ZARZĄDZANIA KAPITAŁEM LUDZKIM

4 września 2017 roku Zarząd PGE S.A. podjął uchwałę o przyjęciu aktualizacji Strategii Zarządzania Kapitałem Ludzkim, potwierdzając tym samym kierunek zmian wyznaczony w 2015 roku. Strategia ZKL obowiązuje w Liniach Biznesowych: PGE GiEK, PGE Dystrybucja, PGE Obrót, PGE EO, PGE EJ 1 sp. z o.o („PGE EJ 1”) oraz w spółkach: PGE S.A., PGE Systemy S.A. („PGE Systemy”), PGE Synergia sp. z o.o. („PGE Synergia”) oraz PGE Dom Maklerski S.A. („PGE Dom Maklerski”).

W 2018 roku aktualizację Strategii ZKL przyjęła również spółka PGE Energia Ciepła SA., która została objęta wszystkimi rozwiązaniami i narzędziami Strategii ZKL. W pozostałych spółkach działy HR funkcjonują według własnych standardów i procedur.

W latach 2015-2018 zrealizowaliśmy grupy inicjatyw strategicznych, których efektem były regulacje porządkujące obszar HR w Liniach Biznesowych (LB) oraz w spółkach: PGE S.A., PGE Systemy, PGE Synergia oraz PGE Dom Maklerski. Wprowadzone zostały Korporacyjne Zasady ZKL, precyzujące je procedury zgodnie z lokalną specyfiką oraz wdrożono narzędzia HR na poziomie całej GK PGE: Architektura Stanowisk oraz Model Kompetencji.

Przyjęte zostały następujące dokumenty:

- Korporacyjne zasady współpracy Obszaru ZKL
- Korporacyjne zasady szkoleń i rozwoju
- Korporacyjne zasady systemowego zarządzania Kluczową Kadram
- Korporacyjne zasady mobilności
- Korporacyjne zasady zatrudnienia
- Korporacyjne zasady relacji społecznych
- Korporacyjne zasady kontrolingu HR
- Korporacyjne zasady architektury stanowisk
- Procedura Oceny Kompetencji w GK PGE

Zarządzający HR w poszczególnych spółkach są odpowiedzialni za przyjęcie i stosowanie dokumentów oraz narzędzi HR wypracowanych i skierowanych do wdrożenia dla Obszaru ZKL w GK PGE. W 2018 r wymienione powyżej LB oraz Spółki realizowały działania zgodnie z przyjętymi Korporacyjnymi Zasadami Obszaru ZKL oraz dodatkowo dostosowały zapisy procedur do potrzeb LB i spółek uzyskując akceptację przez poszczególnych pracodawców. Realizacja procesów HR powinna przebiegać wedle standardów zawartych w korporacyjnych zasadach oraz w procedurach. Dla tej grupy inicjatyw opracowane zostały także nowe narzędzia HR.

MODEL KOMPETENCJI GK PGE

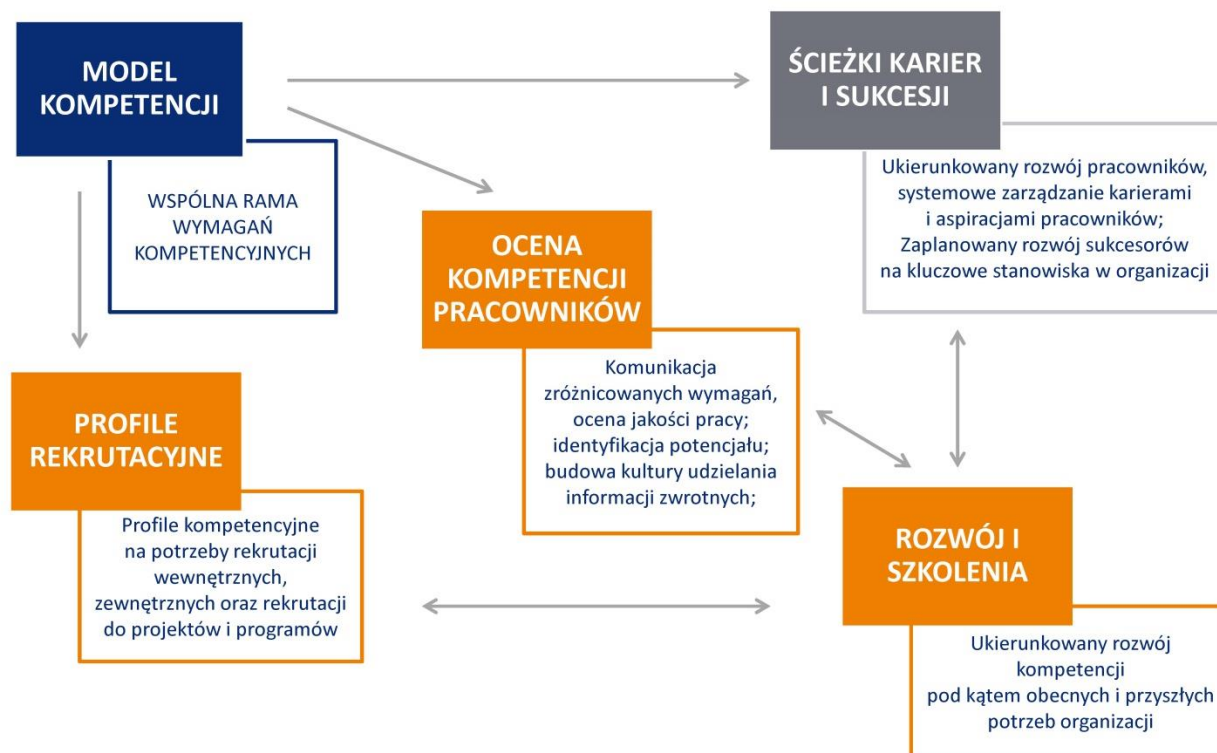
Stworzona i wdrożona dla całej Grupy Architektura Stanowisk, jest punktem wyjścia dla następnych rozwiązań i narzędzi HR. Narzędziem, które przygotowaliśmy na bazie Architektury Stanowisk i wdrożyliśmy w 2018 r jest Model Kompetencji obowiązujący w całej GK PGE, czyli zestaw wszystkich kompetencji dla całej organizacji uwzględniający zarówno ogólnofirmowe źródła przewag konkurencyjnych opisane w misji, wartościach i założeniach strategicznych Grupy PGE, jak i wymagania związane z poszczególnymi rolami organizacyjnymi oraz wynikające z realizacji zadań w poszczególnych obszarach merytorycznych. We wszystkich LB oraz spółkach: PGE S.A., PGE Systemy, PGE Synergia i PGE Dom Maklerski uruchomiony został także system SAP HRM, który między innymi pozwala na systemowe zarządzanie Modelem Kompetencji i Oceną Kompetencji w systemie informatycznym.

W 2018 roku wprowadziliśmy Ocenę Kompetencji Pracowników w oparciu o Architekturę Stanowisk i powiązany z nią Model Kompetencji. Działania w tym zakresie rozpoczęliśmy pilotażowo od spółki PGE S.A. a w roku 2019 roku rozpoczynamy wdrożenie w wybranych Spółkach GK PGE.

Rysunek: Model kompetencji w GK PGE.

Rysunek: Model kompetencji – zastosowanie w GK PGE.

W wybranych lokalizacjach wdrażamy model HR – Partnerem Biznesu, który odpowiada wizji i inicjatywom ogłoszonym w Strategii ZKL. Wiąże się z rozdzieleniem funkcji transakcyjnych i strategicznych w obszarze HR, który będzie funkcjonował w oparciu o trzy filary:

- transakcje kadrowo-płacowe (działy obsługujące pracowników w ramach transakcyjnych procesów HR),
- HR Biznes Partner (działy wspierające menedżerów w zarządzaniu podległym personelem)
- ekspertyzy HR (działy odpowiedzialne za tworzenie polityk korporacyjnego HR, nadzór nad ich wdrożeniem oraz monitorowanie ich skuteczności we wspieraniu biznesu - kontroling HR).

W roku 2019 planujemy rozszerzenie liczby lokalizacji, w których będzie realizowana funkcja HR Biznes Partnera.

Zmiany funkcjonowania obszaru ZKL pozwolą na elastyczność kosztów i zasobów oraz wykorzystanie efektu skali, w których będzie realizowana funkcja HR Biznes Partnera.

PROGRAM DOBROWOLNYCH ODEJŚĆ

Jednym z celów strategii Grupy jest dokonanie takich zmian, które uczynią z PGE najbardziej efektywną grupę energetyczną w Polsce. To ambitne zadanie wymaga przekształceń, także w strukturze zatrudnienia. W poprzednich latach Program Dobrowolnych Odejść („PDO”) był realizowany w wybranych spółkach Grupy Kapitałowej jako konsekwencja przyjętego planu optymalizacji zatrudnienia. W 2018 roku odejścia w ramach PDO miały miejsce tylko w PGE Energia Ciepła.

Tabela: Realizacja programu PDO w GK PGE i PGE S.A. (liczba osób).

	GK PGE	PGE S.A.
PDO w 2018 roku	88	0
PDO w 2017 roku	312	0

ZASADY ZATRUDNIANIA

W LB i spółkach: PGE S.A., PGE Systemy, PGE Synergia oraz PGE Dom Maklerski obowiązują wspólne standardy rekrutacji i selekcji, które opisane są w „[Korporacyjnych zasadach zatrudnienia w Grupie Kapitałowej PGE](#)”. Rekrutując pracowników Grupa PGE dokłada wszelkiej staranności, aby proces był przejrzysty i przyjazny dla uczestników oraz skuteczny dla firmy.

Od pierwszego dnia pracy PGE dba o budowanie poczucia przynależności do Grupy. Nowozatrudnieni pracownicy z kluczowych spółek GK PGE objęci są programem adaptacyjnym, który działa nie tylko w spółce, w której zatrudniony jest pracownik, ale również na poziomie Grupy. W 2018 roku odbyły się cztery edycje programu „Włącz prąd”, w których uczestniczyło ponad 900 osób. Celem realizowanego programu jest przekazanie wiedzy na temat GK PGE, budowanie zaangażowania i motywacji oraz przyspieszenie wdrożenia Pracowników w strukturę i pożądaną kulturę organizacyjną.

ŚWIADCZENIA DODATKOWE

Grupa PGE oferuje swoim pracownikom nie tylko ciekawe wyzwania zawodowe i bogaty pakiet szkoleń, ale również wysoki poziom świadczeń socjalnych. Ze względu na specyfikę działalności poszczególnych linii biznesowych, każda ze spółek we własnym zakresie ustala oferowane dodatkowe świadczenia przysługujące pracownikom. Wśród szeregu świadczeń wyróżnić można: dopłatę do wypoczynku, dodatkową opiekę medyczną, dodatkowe świadczenia emerytalne, dopłaty do energii elektrycznej czy też dodatkowe ubezpieczenia na życie.

SZKOLENIA I ROZWÓJ PRACOWNIKÓW

Dążymy do właściwego wykorzystania kompetencji pracowników oraz efektywnego zarządzania transferem ich wiedzy i umiejętności. Zachęcamy pracowników do samodoskonalenia i dzielenia się wiedzą. W ten sposób budujemy kulturę organizacji uczącej się. Zapewniamy możliwość podnoszenia kwalifikacji poprzez udział w szkoleniach specjalistycznych, w szkoleniach z zakresu kompetencji miękkich i menedżerskich, informatycznych, studiach podyplomowych oraz kursach nauki języków obcych.

Stawiamy w dużym stopniu na profilowane Centralne Programy Szkoleniowo-Rozwojowe. W 2018 roku rozpoczęła się druga edycja programu Akademia Audytu Wewnętrznego GK PGE, skierowana do pracowników audytu wewnętrznego spółek: PGE S.A., PGE GiEK, PGE Dystrybucja, PGE Obrót, PGE Energia Ciepła, PGE Systemy, PGE EO. Celem programu jest wzmocnienie roli audytu wewnętrznego w GK PGE, wypracowanie spójnej metodyki wykonywania prac audytowych oraz rozwój umiejętności wykonywania zadań audytowych zgodnie z międzynarodowymi standardami IIA, a także wzrost zaangażowania pracowników obszaru audytu wewnętrznego. W ramach Akademii Audytu wprowadzony zostanie moduł „Przygotowanie do uzyskania certyfikatu CIA®” (Certified Internal Auditor) potwierdzającego profesjonalizm i standardy wg których pracują oraz kompetencje zawodowe.

W 2018 roku kontynuowaliśmy szkolenia w ramach Akademii Compliance, z następujących tematów:

- Kodeks etyki i dobre praktyki zakupowe
- Szkolenia dla Koordynatorów Compliance
- Szkolenia z zakresu polityki antykorupcyjnej
- Szkolenie z profilaktyki kontrwywiadowczej oraz właściwych zachowań wobec zagrożeń informacyjnych.

Przeprowadziliśmy również cykliczne warsztaty dla pracowników Spółek GK PGE, z obszarów: finanse i podatki, audyt, komunikacja korporacyjna, compliance i pomoc publiczna.

W związku z wejściem obowiązywania nowych przepisów ochrony danych osobowych wynikających z rozporządzenia RODO, przeprowadziliśmy w Spółkach GK PGE cykl szkoleń dla wszystkich pracowników, głównie obszaru HR, bezpieczeństwa i komunikacji.

W marcu 2018 zakończył się program rozwoju kompetencji menedżerskich „PROwadź z energią” przeznaczony dla kierowników liniowych ze spółek: PGE S.A., PGE EO i PGE Synergia. Celem programu było budowanie świadomości roli kierownika w kształtowaniu zaangażowania podległych mu pracowników.

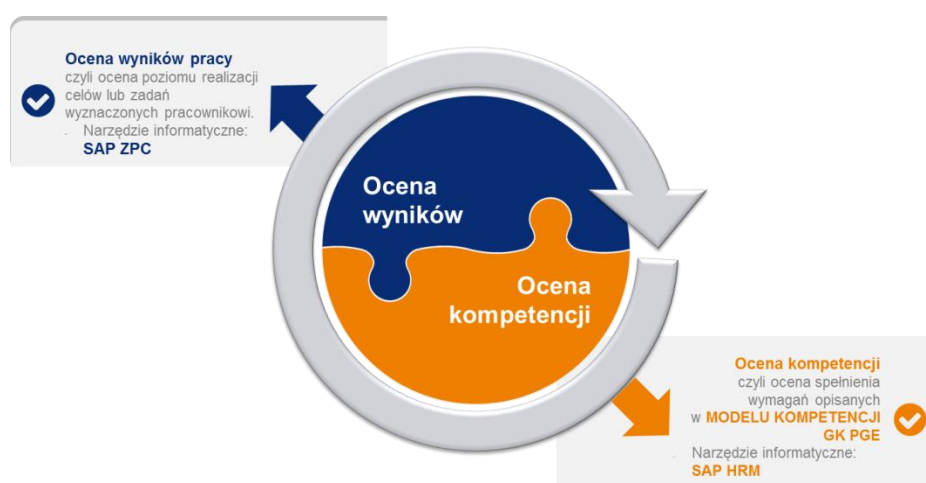
W PGE Systemy w 2018 zakończył się program Akademia Eksperta dla wysokopoziomowych specjalistów IT. Program miał na celu rozwój kompetencji specjalistycznych w oparciu o niestandardowe metody rozwojowe i odpowiadał indywidualnym potrzebom tychże specjalistów w powiązaniu z celami biznesowymi firmy. Pracownicy w ramach programu brali udział w konferencjach (także zagranicznych), sympozjach, spotkaniach naukowych i szkoleniach specjalistycznych. Dodatkowo w ramach programu eksperci byli przygotowywani do roli mentora.

PGE Obrót SA w roku 2018 prowadziła cykl warsztatów sprzedażowych „Nie ma trudnych Klientów, są tylko trudne sytuacje”, skierowanych dla pracowników Biur Obsługi Klienta. Warsztaty były prowadzone przez Trenera wewnętrznego. Kontynuowany był program Rozwoju Zespołu Trenerów Wewnętrznych – ekspertów, promujący dzielenie się wiedzą wśród pracowników spółki. W PGE Obrót rozpoczął się również strategiczny Program Mentoringowy. Głównym celem projektu jest wyłonienie grupy Mentorów, posiadających specyficzną, unikatową wiedzę oraz doświadczenie gotowych podzielić się tą i wspierać swoich podopiecznych w zdobywaniu nowych umiejętności.

OCENA PRACOWNICZA W GK PGE

Ocena pracowników w GK PGE została zaplanowana jako system dający kompleksową informację o pracowniku w danym okresie, uwzględniając zarówno efektywność i skuteczność pracownika w realizacji zadań i celów (ocena wyników pracy), jak i podejście pracownika do realizacji zadań, jego postawy i zachowania (ocena kompetencji).

Rysunek: Ocena pracownicza w PGE S.A.

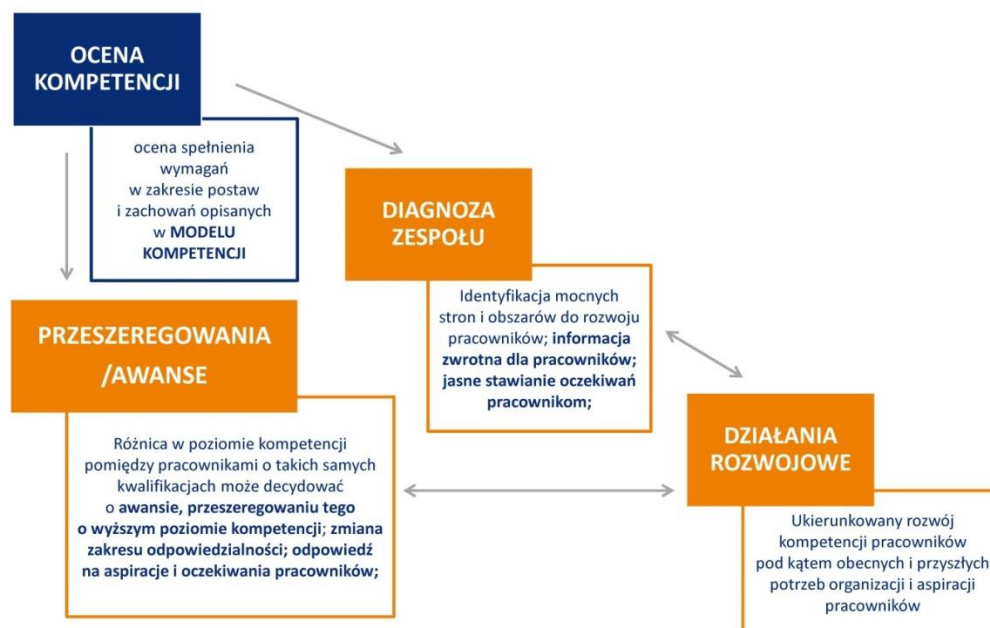
Funkcję wspierającą i motywującą pracowników w realizacji zadań w spółkach pełni system oceny pracowniczej oparty na zarządzaniu wynikami pracy (ZPC). Objęci są nim pracownicy PGE S.A., PGE Obrót, PGE Systemy, PGE EJ 1, kadra zarządzająca PGE EO oraz część kadry zarządzającej w PGE GiEK i w PGE Dystrybucja.

W ramach oceny efektywności oraz wyników pracy, w spółce PGE GiEK realizowany jest system zarządzania przez cele obejmujący najwyższą kadre zarządzającą. System ocen okresowych wszystkich pracowników funkcjonuje w oddziałach Elektrownia Bełchatów oraz Elektrownia Opole, a także we wszystkich spółkach i oddziałach PGE EC.

Ocena Kompetencji pracowników stworzona na podstawie Modelu Kompetencji jest jednym z kluczowych narzędzi i jedną z głównych wdrażanych obecnie inicjatyw wynikających ze Strategii Zarządzania Kapitałem Ludzkim GK PGE. W 2018 roku przeprowadzono pilotaż w PGE S.A., a od 2019 r rozpoczną się prace nad wdrożeniem jednolitego rozwiązania na poziomie GK PGE.

Ocena kompetencji oparta jest na zdefiniowanych kompetencjach dla poszczególnych grup stanowisk: menedżerskich, specjalistycznych i wykonawczych. Każdy pracownik niezależnie od miejsca w strukturze organizacyjnej oceniany będzie z dwóch kompetencji ogólnofirmowych: współpraca i zaangażowanie. Ocenie podlega równocześnie wiedza merytoryczna pracownika. W ramach oceny wyników pracy stawiane i rozliczane są zadania i cele, a w ramach oceny kompetencji omawiany jest rozwój pracownika. Ocena pracownicza umożliwi na bazie wyników podejmowanie kluczowych decyzji menedżerskich.

Rysunek: Decyzje oraz działania menedżerskie na bazie wyników oceny kompetencji.

9.2 Bezpieczeństwo i higiena pracy

Jako odpowiedzialny pracodawca dbamy o to, aby pracownicy mieli zagwarantowane bezpieczne warunki pracy. Celem Grupy PGE jest promowanie wśród pracowników kultury bezpiecznej pracy. Realizowane inicjatywy opierają się przede wszystkim na działaniach prewencyjnych oraz wymianie wiedzy i doświadczeń. Poszczególne spółki Grupy posiadają własne regulacje BHP. Wynika to przede wszystkim ze specyfiki działalności poszczególnych linii biznesowych. Ze względu na charakter pracy, na największe ryzyko narażeni są pracownicy spółek PGE GiEK, PGE Dystrybucja, PGE EC oraz PGE EO. Promowanie bezpieczeństwa wśród pracowników zostało wpisane do strategii biznesowej GK PGE jako cel do realizacji w ramach zarządzania społeczną odpowiedzialnością biznesu i zrównoważonym rozwojem.

W PGE EC działają komitety sterujące ds. BHP. Są to jednostki –decyzyjne, które jednocześnie monitorują realizację planów w zakresie bezpieczeństwa. Menedżerowie, na poziomie zarządzania operacyjnego, podczas obserwacji i wizyt w terenie dokonują nadzoru działań BHP. Działaniem, w ramach którego doświadczeni pracownicy dzielą się wiedzą z tymi o mniejszym stażu i kompetencjach, jest program wyłaniania osób będących ekspertami w różnych obszarach. Stają się one mentorami dzielącymi się wiedzą z innymi oraz udzielają porad dotyczących swojego obszaru eksperckiego. Dzięki autorytetowi, doświadczeniu i wiedzy stanowią dla współpracowników przykład do naśladowania w dziedzinie bezpieczeństwa.

Dla promowania zasady bezpieczeństwa w pracy powstał również program Lider BHP w zespole – S.O.W.A. Program S.O.W.A. wystartował w lutym 2015 roku, a jego głównymi celami są:

- nawiązanie z kluczowymi kontrahentami PGE EC i spółek zależnych partnerskiej współpracy w zakresie bezpieczeństwa pracy,
- wspólne podnoszenie poziomu bezpieczeństwa na wszystkich szczeblach
- wyposażenie pracowników firm podwykonawczych w narzędzia i umiejętności, które pozwolą im efektywnie reagować na zagrożenia i niebezpieczne zachowania w miejscu pracy.

W 2015 roku powołano Sieć Bezpieczeństwa Pożarowego i Wybuchowego. W skład tego zespołu wchodzi przedstawiciele każdej lokalizacji PGE EC i spółek zależnych, dysponujący wysokimi kompetencjami niezbędnymi do budowy bezpieczeństwa technologicznego. Praca Sieci nadzorowana jest przez Komitet BHP. Utworzenie Sieci Ppoż. i ATEX jest odpowiedzią na nowe wyzwania związane z realizacją programu inwestycyjnego (budowa nowych instalacji odsiarczania i odazotowania, budowa bloku gazowego w Toruniu). Budowaniu kultury bezpieczeństwa służy również wymiana praktyk pomiędzy pracownikami służb BHP i SIP ze wszystkich zakładów. Jest to realizowane dzięki funkcjonującej od 10 lat Sieci BHP.

Spółka PGE EC prowadzi również projekt ABS - Awareness Building System, którego celem jest całkowite wyeliminowanie wypadków przy pracy oraz ustawiczne podnoszenie poziomu kultury bezpieczeństwa. W 2018 roku w ramach tego projektu przeprowadzono 4 szkolenia dla Liderów BHP, w czasie których omawiano i trenowano następujące umiejętności liderskie:

- Udzielanie informacji zwrotnej oraz posługiwanie się komunikatem JA,
- Pytania Push i Pull – jako narzędzie wspierające wpływ na pracowników,
- Analiza transakcyjna – jako narzędzie komunikacji interpersonalnej,
- Model OSKAR – model rozmowy motywującej.

Nadrzędną wartością Spółki PGE EJ 1 jest bezpieczeństwo pracy Pracowników oraz wszystkich uczestników procesu przygotowania inwestycji polegającej na budowie pierwszej polskiej elektrowni jądrowej i jej późniejszym funkcjonowaniu. Zgodnie z nową, przyjętą w roku 2018 Polityką Kultury Bezpieczeństwa oraz Polityką Bezpieczeństwa i Higieny Pracy, spółka wypracowuje własną, specyficzną dla sektora energetyki jądrowej kulturę bezpieczeństwa.

Z uwagi na specyfikę zadań pracowników spółki na tym etapie realizacji programu EJ, charakteryzującą się niewielkim ryzykiem, największy nacisk kładziony jest na monitorowanie pracy wykonawców badań lokalizacyjnych i środowiskowych.

Spółka PGE GiEK, w skład której wchodzi między innymi elektrownie i kopalnie węgla brunatnego, rokrocznie pozytywnie przechodzi audit nadzoru Zintegrowanego Systemu Zarządzania w centrali i oddziałach, w którego skład wchodzi System Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy. Spółka utrzymuje stosowne certyfikaty, w tym certyfikat zgodności z normą PN-N 18001 Systemy zarządzania bezpieczeństwem i higieną pracy – Wymagania.

Stosowane w spółce metody zarządzania obszarem bezpieczeństwa i higieny pracy dają wymierne efekty poprawy warunków BHP dla zatrudnionych pracowników. Władze oddziałów zobowiązane są realizować cel stawiany przez zarząd PGE GiEK S.A. w postaci stałej poprawy stanu bezpieczeństwa i higieny pracy poprzez realizację celów szczegółowych zgodnie z przyjętymi kryteriami oceny.

Co roku oddziały PGE GiEK biorą czynny udział w licznych konkursach oraz inicjatywach z obszaru bhp i z powodzeniem zostają ich laureatami, co świadczy m.in. o promowaniu ponadstandardowych działań na rzecz bezpiecznej pracy. W konkursie organizowanym przez Centralny Instytut Ochrony Pracy (CIOP) – Forum Liderów Bezpečnej Pracy - PGE Górnictwo i Energetyka Konwencjonalna S.A. Oddział Elektrownia Turów otrzymał Złotą Kartę Lidera Bezpečnej Pracy na lata 2019-2020. To wyróżnienie jest świadectwem skuteczności działań na rzecz poprawy bezpieczeństwa higieny pracy, jakie od lat prowadzone są w Oddziałach PGE GiEK

Elektrownia Turów zdobyła pierwsze miejsce w kategorii zakładów pracy zatrudniających powyżej 250 pracowników w konkursie „Pracodawca – Organizator pracy bezpiecznej” kierowanym do przedsiębiorstw Górniego Śląska. Nagroda potwierdza prawidłowe działania pracodawcy w zakresie bezpieczeństwa i ochrony zdrowia pracowników oraz przestrzeganie przepisów prawa pracy. Inspektor PIP podkreślał, że elektrownia może być przykładem dla innych, a działania, które podejmuje są na wysokim poziomie. Dowodem na to było także wyróżnienie w konkursie „Najaktywniejszy społeczny inspektor pracy” dla Zakładowego Społecznego Inspektora Pracy w PGE GiEK Oddział Elektrownia Turów. Organizatorem konkursów jest Państwowa Inspekcja Pracy.

Pracownicy Spółki co roku biorą udział w Ogólnopolskim Konkursie Wiedzy o Bezpečństwie Pracy w Elektrowniach i Elektrociepłowniach. W XXI edycji konkursu bełchatowska elektrownia powtórzyła drużynowy sukces z lat ubiegłych - zespół ją reprezentujący zajął pierwsze miejsce.

PGE Dystrybucja także nieustannie podnosi poziom bezpieczeństwa pracowników podczas wykonywania prac. Szczególną troską objęci są elektromonterzy, którzy wykonują zadania w bezpośrednim sąsiedztwie źródeł energii elektrycznej. Dbalność o bezpieczeństwo jest usystematyzowana za pomocą formalnych i rygorystycznych procedur i instrukcji wykonywania prac oraz tych mniej formalnych, jak np. wydawany periodyk „Bezpečnik”, promujący bezpieczne zachowania oraz obrazujący niebezpieczeństwa. Od kilku lat w spółce stosowane są ubrania ochronne z nowoczesnej, odpornej na ogień tkaniny Nomex. W 2018 roku spółka została członkiem Forum Liderów Bezpečnej Pracy CIOP oraz Stowarzyszenia Polskie Forum BHP ISO 45000.

9.3 Dialog społeczny i wolność stowarzyszenia się

W GK PGE funkcjonuje 126 organizacji związkowych. Istnienie tak licznej reprezentacji Strony Społecznej wymaga prowadzenia aktywnego dialogu społecznego, uwzględniającego silne zróżnicowanie jego uczestników na wielu płaszczyznach. W GK PGE współpraca z Organizacjami Związkowymi obejmuje trzy poziomy:

- poziom centralny – dialog społeczny prowadzony jest przez Zarząd PGE S.A. często przy udziale Prezesów poszczególnych Linii Biznesowych wraz z wybranym gremium Strony Społecznej z GK PGE;
- poziom Linii Biznesowych – dialog społeczny, koordynowany przez Zarządy Spółek, prowadzony jest ze wszystkimi Organizacjami Związkowymi;

- poziom Pracodawców – dialog społeczny prowadzony jest przez poszczególnych pracodawców na bieżąco zgodnie z Kodeksem pracy, Ustawą o związkach zawodowych oraz Ustawą o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji w sprawach dotyczących sfery ekonomicznej, socjalnej i prawnej.

W 2018 roku udało się zakończyć większość sporów zbiorowych w Grupie Kapitałowej PGE, w tym spory wszczęte w głównych Liniach Biznesowych pod egidą Komitetu Koordynacyjno-Protestacyjnego GK PGE na przełomie października i listopada 2017 roku.¹

W kontekście sporów zbiorowych należy zaznaczyć, iż w PGE S.A. partnerzy społeczni osiągnęli porozumienie na tle płacowym, którego skutkiem było zakończenie trzech płacowych sporów zbiorowych, w tym dwóch z 2015 roku. Co więcej, w grudniu 2018 roku parafowano porozumienie kończące spór zbiorowy na tle Modelu/Oceny kompetencji.

Z częścią Związków Zawodowych działających w PGE GiEK, zrzeszonych w PZZP „Miedza” oraz MZK PGE S.A. oraz PGE GiEK podpisały „Porozumienia w sprawie zasad współpracy”, które kształtują zasady współpracy na szczeblu ponadoddziałowym, a w PGE EO S.A. Pracodawcy zawarli ze Stroną społeczną Porozumienie o współpracy normujące dialog na najniższym, ale najbliższym pracownikom poziomie.

W maju 2018 roku Zarząd PGE S.A. podjął decyzję o wydzieleniu z Departamentu Zarządzania Kapitałem Ludzkim obszaru dialogu społecznego i utworzeniu nowej, dedykowanej tej dziedzinie komórki organizacyjnej – Departamentu Dialogu i Relacji Społecznych.

POROZUMIENIA TRANSFEROWE W PROJEKCIE „KOGENERACJA”

Decyzją Zarządu PGE S.A. został powołany Zespół Negocjacyjny do prowadzenia ze Stroną Społeczną Elektrociepłowni – Oddziałów PGE GiEK, rozmów na okoliczność transferu zakładów pracy do nowego pracodawcy w związku z realizacją projektu „Kogeneracja”. Celem rozmów partnerów społecznych było zawarcie porozumienia transferowego zabezpieczającego warunki przejścia pracowników do nowych podmiotów w ramach PGE Energia Ciepła i gwarantującego stabilność ich stosunków pracy.

Rozmowy toczyły się w trzech nurtach: ze Wspólną Reprezentacją Związkową Pracowników Elektrociepłowni PGE GiEK (WRZPE) zrzeszającą dziewiętnaście z dwudziestu jeden Organizacji działających w transferowanych Oddziałach, z jedną Organizacją Związkową z Zespołu Elektrociepłowni Bydgoszcz oraz jedną z Elektrociepłowni Gorzów.

Finalnie, 21 listopada 2018 roku podpisano z WRZPE Porozumienie – Umowę Transferową, gwarantującą wszystkim pracownikom pewność i ciągłość zatrudnienia, jak również niezmienność zakładowych źródeł prawa pracy.

ZESPOŁY TRÓJSTRONNE

W celu efektywnego prowadzenia dialogu społecznego na szczeblu krajowym oraz rozwiązywania problemów branżowych, przedstawiciele PGE S.A. działają w ramach powołanych zespołów trójstronnych – Zespołu Trójstronnego ds. Branży Energetycznej oraz Zespołu Trójstronnego ds. Branży Węgla Brunatnego. Katalog zadań Zespołów jest zbieżny i obejmuje prowadzenie trójstronnego dialogu społecznego, reagowanie na problemy branży i rozwiązywanie ich, a także wypracowywanie wspólnego stanowiska partnerów społecznych w określonych kwestiach.

W gremiach tych spotykają się przedstawiciele rządu, pracodawcy oraz reprezentanci strony społecznej. Efektem zawieranych porozumień mogą być np. projekty ustaw, programy czy dokumenty strategiczne. Ponadto zespół przygotowuje wspólne stanowiska w sprawach istotnych dla branży i interesów pracowników.

9.4 Zarządzanie luką pokoleniową

W związku z występującym zjawiskiem luki pokoleniowej niektóre zagadnienia Strategii ZKL stają się pilne. Kluczowymi inicjatywami zmierzającymi do niwelowania luki pokoleniowej są programy stażowe i programy wsparcia kształcenia zawodowego.

PROGRAMY STAŻOWE

Jako Grupa PGE aktywnie angażujemy się w realizację programów stażowych dla studentów oraz absolwentów. Dzięki takim działaniom GK PGE dąży do niwelowania luki pokoleniowej i kompetencyjnej oraz ciągłego budowania kultury organizacyjnej promującej zaangażowanie, profesjonalizm i innowacyjność.

¹ W GK PGE na koniec 2018 roku aktywnych było 12 sporów zbiorowych (2 w PGE S.A., 4 w PGE GiEK S.A. oraz 6 w spółkach nadzorowanych przez PGE GiEK S.A.).

Programy realizowane w 2018 roku:

- PGE we współpracy z PKN Orlen S.A. oraz Polskie Górnictwo Naftowe i Gazownictwo S.A. rozpoczęła realizację III edycji programu stażowego #Energia dla Przyszłości. Program toczy się pod auspicjami Ministerstwa Energii. Uczestnikami programu są absolwenci i studenci, którzy w czasie rocznego stażu zdobędą doświadczenie z zakresu interesujących ich obszarów oraz poznają specyfikę pracy w branży energetycznej.
- PGE S.A. zrealizowała swój własny autorski program praktyk letnich – PROjektuj karierę. Program jest skierowany do studentów i absolwentów polskich uczelni wyższych, którzy odbywają 3-miesięczne płatne praktyki w GK PGE. Najważniejszym założeniem programu jest wykonanie przez Praktykanta/kę projektu, który ma przyczynić się do rozwoju organizacji, ale też pomoże jemu/jej nabyć nowe kompetencje lub rozwinąć posiadane.
- PGE przystąpiła do „Programu stażowego UKSW dla studentów prawa – równe szanse na konkurencyjnym rynku”. Przyjęliśmy kilkunastu studentów prawa, którzy pod okiem ekspertów nabywali doświadczenia w rzeczywistych warunkach pracy.
- PGE współpracowało z The Boston Consulting Group przy organizacji I edycji Programu Monitoringowego Empower PL. w ramach którego polscy menadżerowie objęli mentoringiem studentów studiujących na Oxford, Cambridge, Warwick czy LSE. Jest to program, który BCG uruchomiło we współpracy z Federacją Polskich Stowarzyszeń Studenckich w Wielkiej Brytanii z myślą o tym, żeby wzmacniać relacje pomiędzy Polakami studiującymi na najlepszych brytyjskich uczelniach a polskim biznesem.

WSPIERAMY SZKOLNICTWO ZAWODOWE

Grupa PGE realizuje „Program wsparcia kształcenia zawodowego”, również w związku z reformą systemu kształcenia zawodowego prowadzoną przez Ministerstwo Edukacji Narodowej. Celem programu jest:

- Promocja zawodów dla branży energetycznej,
- Zapewnienie wysokiej jakości kształcenie praktycznego dla branży elektryczno-energetycznej
- Zapełnienie luki pokoleniowej i kompetencyjnej w Spółkach GK PGE

Osiągnięcie celów „Programu wsparcia kształcenia zawodowego” jest realizowane poprzez działania m.in. takie jak:

- Współpraca ze szkołami kształcenia zawodowego (szkoły branżowe, technika),
- Prowadzenie praktyk zawodowych dla uczniów szkół kształcenia zawodowego, zgodnie z rozporządzeniem MEN
- Uruchamianie i prowadzenie klas patronackich dla kierunków kształcenia w zawodach dedykowanych dla branży energetycznej. Najlepsi absolwenci klas patronackich mogą stanowić przyszłą kadrę w oddziałach Spółek GK PGE;
- Wsparcie szkół w zakresie wyposażenia pracowni specjalistycznych.
- Prowadzenie wycieczek zawodoznawczych na terenie zakładu
- Prowadzenie szkoleń dla nauczycieli przedmiotów zawodowych.

Powyższe działania potwierdzają wolę współpracy pracodawców GK PGE z systemem kształcenia zawodowego, zawartą w liście intencyjnym podpisanym pomiędzy MEN a GK PGE w kwietniu 2018 roku.

Spółki GK PGE współpracują również z uczelniami wyższymi, na podstawie porozumień o współpracy naukowo-technicznej, czego efektem jest realizacja wspólnych przedsięwzięć służących:

- wymianie doświadczeń,
- rozwiązywaniu problemów natury teoretycznej i praktycznej,
- praktycznemu wykorzystaniu potencjału naukowego uczelni, oraz pozyskanie kadry inżynierjno-technicznej.

PGE realizuje program wsparcia kształcenia zawodowego, który polega na współpracy firmy z lokalnymi szkołami branżowymi i technikami, które kształcą w zawodach związanych z sektorem energetycznym. Współpraca obejmuje:

- tworzenie klas patronackich,
- organizację praktycznej nauki zawodu (zajęcia i praktyki zawodowe) połączoną z wizytami w oddziałach firmy,
- przygotowanie do zdobycia wybranych uprawnień kwalifikacyjnych oraz przeprowadzenie egzaminów dla uczniów,
- dodatkowe szkolenia dla uczniów i nauczycieli,
- stypendia dla najlepszych uczniów,
- wsparcie modyfikacji programów nauczania,
- udział w spotkaniach rekrutacyjnych i akcjach promujących daną szkołę, które mają na celu pozyskiwanie uczniów w ramach naboru do klas pierwszych
- szeroko rozumianą promocję kształcenia zawodowego.

Uczniowie szkół mają zapewnione praktyki w realnym środowisku pracy, co następnie skraca okres adaptacji do pracy. Pierwsze klasy patronackie zostały utworzone w roku szkolnym 2018/2019.

Zadaniem programu klas patronackich PGE jest odrodzenie szkolnictwa zawodowego i wykształcenie wysokiej jakości kadr spełniających potrzeby polskiej gospodarki, w tym energetyki. PGE GiEK podpisała porozumienia o utworzenie klas patronackich dla klas pierwszych w 5 szkołach ponadgimnazjalnych na terenie powiatów zgorzeleckiego, bełchatowskiego, a także gorzowskiego. Począwszy od roku szkolnego 2018/2019, wybrane klasy techników kształcące w zawodach spójnych z profilem działalności spółki PGE GiEK, funkcjonować będą pod patronatem PGE. Na podstawie zawartych porozumień uczniowie będą mogli kształcić się w zawodach: technik elektryk, technik mechanik, technik energetyk, technik mechatronik i technik automatyk.

PGE Energia Ciepła także współpracuje ze szkołami zawodowymi. Oddział Wybrzeże w 2018 roku już po raz drugi otrzymał tytuł „Pracodawca przyjazny gdańskiej szkole zawodowej”. Nawiązanie takiej partnerskiej współpracy z lokalnymi szkołami branżowymi jest szansą na wzmocnienie postrzegania firmy jako dobrego Pracodawcy, a dzięki temu na pozyskanie w dobie zmiany pokoleniowej w spółce wykwalifikowanej kadry.

Rosnący udział mikroinstalacji OZE w KSE, a co za tym idzie coraz większe zapotrzebowanie na wyspecjalizowaną kadrę pracowniczą w zakresie tego typu technologii, stwarza konieczność podjęcia działań, zmierzających do stworzenia możliwości kształcenia profesjonalistów w zakresie montażu i eksploatacji instalacji odnawialnych źródeł energii. We wrześniu 2017 roku, w ZSP nr 1 im. Stanisława Staszica w Siedlcach pod auspicjami PGE EO został uruchomiony nowy kierunek kształcenia pn. „Technik urządzeń i systemów energetyki odnawialnej”. Spółka wyposażyła nowoczesną pracownię w specjalistyczny sprzęt dydaktyczny, m.in. kolektor słoneczny, panel fotowoltaiczny oraz turbinę wiatrową. W 2018 roku podobne działania zostały podjęte w kolejnych szkołach w Zgorzelcu, Opolu, Radomiu, Wejherowie i Gorlicach. W każdej ze szkół, z którą PGE EO nawiązała współpracę dotyczącą kształcenia w tym kierunku, utworzono jedną taką klasę (30 osób) lub pół (15 osób). Szacuje się, że w ciągu najbliższych lat zapotrzebowanie na rynku pracy na projektantów, monterów, serwisantów urządzeń z rynku OZE będzie rosło.

9.5 Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze kwestii pracowniczych w GK PGE i PGE S.A.

KWESTIE PRACOWNICZE GK PGE		
Ryzyko BHP	Ryzyko dialogu społecznego	Ryzyko zasobów ludzkich
<i>wynikające z konsekwencji nieprzestrzegania przez spółki, pracowników oraz osoby pracujące na rzecz Spółki przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy</i>	<i>związane z nieosiągnięciem porozumienia pomiędzy władzami spółek a stroną społeczną, mogącego doprowadzić do strajków/sporów zbiorowych</i>	<i>skutkujące niepożądaną fluktuacją personelu</i>
Narzędzia mitygujące		
<p>Kontrola środowiska pracy</p> <p>Szkolenie pracowników w zakresie BHP oraz przeprowadzanie instruktażu stanowiskowego przed dopuszczeniem pracownika do wykonywania pracy na określonym stanowisku</p> <p>Zatrudnianie pracowników o kwalifikacjach i warunkach zdrowotnych adekwatnych do potrzeb Spółki</p> <p>Wstępne i okresowe badania lekarskie</p> <p>Okresowa ocena stanu technicznego</p> <p>Regulacje dotyczące zasad użytkowania sprzętu ochronnego i narzędzi pracy</p>	<p>Rozwój wielokanałowej komunikacji wewnętrznej</p> <p>Bieżąca analiza oczekiwań związków zawodowych</p> <p>Przeprowadzanie ankiet pracowniczych</p>	<p>Konkurencyjny system wynagrodzeń w stosunku do innych pracodawców</p> <p>Regulacje dotyczące zasad przeprowadzania rekrutacji</p> <p>Zarządzanie rozwojem pracowników</p> <p>Współpraca ze szkołami średnimi i uczelniami kształcącymi na kierunkach o profilu elektroenergetycznym</p> <p>Mentoring</p> <p>Szkolenia z Kodeksu etyki</p>

KWESTIE PRACOWNICZE PGE S.A.

Ryzyko BHP	Ryzyko dialogu społecznego	Ryzyko zasobów ludzkich
<p>wynikające z konsekwencji nieprzestrzegania przez spółki, pracowników oraz osoby pracujące na rzecz Spółki przepisów i zasad bezpieczeństwa i higieny pracy</p>	<p>związane z nieosiągnięciem porozumienia pomiędzy władzami spółek a stroną społeczną, mogącego doprowadzić do strajków/sporów zbiorowych</p>	<p>skutkujące niepożądaną fluktuacją personelu</p>
<p>Narzędzia mitygujące</p>		
<p>Kontrola środowiska pracy</p> <p>Szkolenie pracowników w zakresie bezpieczeństwa i higieny pracy oraz przeprowadzanie instruktażu stanowiskowego przed dopuszczeniem pracownika do wykonywania pracy na określonym stanowisku</p> <p>Zatrudnianie pracowników o kwalifikacjach i warunkach zdrowotnych adekwatnych do potrzeb Spółki</p> <p>Wstępne i okresowe badania lekarskie</p> <p>Regulacje dotyczące zasad pierwszej pomocy w sytuacji wystąpienia wypadku przy pracy</p> <p>Okresowe przeglądy stanowisk pracy</p> <p>Szczegółowe zdefiniowanie faktycznych wymagań i kwalifikacji oczekiwanych od kandydatów na przyszłych pracowników</p>	<p>Rozwój wielokanałowej komunikacji wewnętrznej</p> <p>Przeprowadzanie ankiet pracowniczych</p> <p>Spotkania informacyjne nt. sposobu i zakresu wprowadzanych zmian</p> <p>Negocjacje ze stroną społeczną</p> <p>Bieżąca analiza działań związków zawodowych</p>	<p>Konkurencyjny system wynagrodzeń w stosunku do innych pracodawców</p> <p>Regulacje dotyczące zasad przeprowadzania rekrutacji</p> <p>Zarządzanie rozwojem pracowników</p> <p>Szkolenia z Kodeksu etyki</p>

Bieżąca analiza kosztów związanych z zapewnieniem właściwych warunków bezpiecznego wykonywania prac

9.6 Wybrane wskaźniki w obszarze kwestii pracowniczych w GK PGE i PGE S.A.

Tabela: Liczba pracowników według typu zatrudnienia i rodzaju umowy o pracę w podziale na płeć (w osobach).

Stan na 31 grudnia	GK PGE				PGE S.A.			
	2018		2017		2018		2017	
	K	M	K	M	K	M	K	M
Łączna liczba pracowników	41 763		41 629		628		536	
Łączna liczba pracowników w podziale na płeć	8 522	33 241	8 445	33 184	313	315	261	275
Umowy o pracę, pełen etat	8 429	33 133	8 358	33 092	301	307	249	268
Umowy o pracę, niepełny etat	92	106	87	92	12	8	12	7
Umowy o pracę, czas nieokreślony	7 601	30 986	7 510	30 899	296	291	248	261
Umowy o pracę, czas określony	920	2 253	936	2 285	17	24	13	14
Umowy zlecenia	383	575	340	466	4	11	4	1
Umowy o dzieło	1	7	4	9	0	0	0	0
Liczba pracowników samozatrudnionych	2	22	8	17	0	0	0	0
Stosunek pracowników samozatrudnionych do wszystkich pracowników	0,023%	0,066	0,095%	0,051%	0%	0%	0%	0%

W ramach dalszej integracji aktywów EDF nastąpiło połączenie obszaru handlu, co spowodowało zwiększenie zatrudnienia w PGE S.A.

Tabela: Liczba pracowników objęta układem zbiorowym.

Stan na 31 grudnia	GK PGE		PGE S.A.	
	2018	2017	2018	2017
Liczba pracowników objęta układem zbiorowym				
Liczba zatrudnionych pracowników	41 763	41 629	628	536
Liczba pracowników objęta układem zbiorowym	31 393	32 137	4	508
Odsetek pracowników objętych układem zbiorowym (w odniesieniu do wszystkich pracowników)	75,2%	77,2%	1%	95%

Od stycznia 2018 roku wprowadzono w PGE S.A. Zasady Wynagradzania, które zastąpiły stosowane wcześniej regulacje dotyczące wynagrodzeń w tym Zakładowy Układ Zbiorowy Pracy. Wcześniejsze regulacje przestały obowiązywać z końcem roku 2017. Nowe Zasady Wynagradzania stanowią część indywidualnych umów o pracę pracowników.

Tabela: Liczba i udział pracowników nowo zatrudnionych i pracowników, którzy odeszli z pracy w podziale na płeć i wiek (w osobach).

Stan na 31 grudnia	GK PGE		PGE S.A.	
	2018	2017	2018	2017
Łączna liczba pracowników nowozatrudnionych	2 785	3 507	81	79
Kobiety	855	891	39	33
Mężczyźni	2 022	2 616	42	46
Osoby poniżej 30. roku życia	1 020	991	28	25
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	1 578	1 766	46	51
Osoby powyżej 50. roku życia	278	750	7	3
Udział pracowników nowozatrudnionych	7%	8%	13%	15%
Kobiety	2%	2%	6%	6%
Mężczyźni	5%	6%	7%	9%
Osoby poniżej 30. roku życia	2%	2%	4%	5%
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	4%	4%	7%	10%
Osoby powyżej 50. roku życia	1%	2%	1%	1%
Łączna liczba pracowników, którzy odeszli z pracy	2 688	2 564	49	64

GRI

102-8

GC

GC-6

GRI

102-41

GC

GC-3

GRI

401-1

Stan na 31 grudnia	GK PGE		PGE S.A.	
Kobiety	774	699	20	25
Mężczyźni	1 960	1 865	29	39
Osoby poniżej 30. roku życia	363	357	11	14
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	910	965	26	34
Osoby powyżej 50. roku życia	1 461	1 242	12	16
Udział pracowników, którzy odeszli z pracy	6%	6%	8%	12%
Kobiety	2%	2%	3%	5%
Mężczyźni	5%	4%	5%	7%
Osoby poniżej 30. roku życia	1%	1%	2%	3%
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	2%	2%	4%	6%
Osoby powyżej 50. roku życia	3%	3%	2%	3%

Fluktuacja pracowników w 2018 nie spowodowała zmiany poziomu zatrudnienia w GK PGE.

Tabela: Średnia liczba dni szkoleniowych w roku, przypadających na pracownika w podziale na płeć i strukturę zatrudnienia (w osobach).

Stan na 31 grudnia	GK PGE		PGE S.A.	
	2018	2017	2018	2017
Całkowita liczba dni szkoleniowych w roku	53 551	55 630,75	1 597	1 011,75
Średnia liczba dni szkoleniowych w raportowanym okresie przypadająca na pracownika	1,28	1,34	2,54	1,89
Średnia liczba dni szkoleniowych przypadająca na pracownika w podziale na:				
Kobiety	1,53	1,56	2,90	2,30
Mężczyźni	1,35	1,44	3,31	2,46
Kierownictwo wyższego szczebla (Zarząd i Dyrektorzy)	4,82	5,56	2,88	4,53
Stanowiska kierownicze	3,38	3,55	3,73	3,55
Pozostali pracownicy	1,10	1,29	2,28	2,13

W 2018 roku zarząd PGE S.A. podjął decyzję o zwiększeniu roli menedżerów i ich wpływu na rozwój pracowników. W związku z tym dla kadry kierowniczej przygotowany został program rozwoju kompetencji menedżerskich „PROwadź z energią”. Celem programu było budowanie świadomości roli kierownika w kształtowaniu zaangażowania podległych mu pracowników.

Tabela: Odsetek pracowników podlegających regularnej ocenie jakości pracy i przeglądom rozwoju kariery zawodowej według płci.

Stan na 31 grudnia	GK PGE		PGE S.A.	
	2018	2017	2018	2017
Odsetek pracowników podlegających regularnej ocenie jakości w podziale na płeć:	23,5%	28,8%	100%	100%
Liczba pracowników otrzymujących regularne oceny wyników swojej pracy	9 804	11 991	628	536
Liczba kobiet otrzymujących regularne oceny pracy	2 764	2 989	313	261
Liczba mężczyzn otrzymujących regularne oceny pracy	7 039	9 002	315	275
Liczba kierowników/dyrektorów (stanowiska kierownicze, nazwy mogą się różnić w zależności od spółki)	1072	1185	153	117
Odsetek pracowników otrzymujących regularne oceny swojej pracy (łącznie kobiety i mężczyźni - % z łącznej liczby wszystkich pracowników)				
Kobiety (% kobiet z wszystkich kobiet)	32,1%	35,4%	100%	100%
Mężczyźni (% mężczyzn z wszystkich mężczyzn)	21,1%	27,1%	100%	100%
Dyrektorzy, kierownicy	37,2%	41,3%	100%	100%

GRI

404-1

GC

GC-6

GRI

404-3

GC

GC-6

Tabela: Skład ciał zarządczych, nadzorczych i kadry pracowniczej w podziale na kategorie według płci i wieku.

Stan na 31 grudnia	GK PGE		PGE S.A.	
	2018	2017	2018	2017
Liczba osób w Zarządzie	86	90	6	6
Kobiety	7	7	0	0
Mężczyźni	79	83	6	6
Osoby poniżej 30. roku życia	0	1	0	0
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	47	46	2	2
Osoby powyżej 50. roku życia	39	43	4	4
Liczba osób w Radzie Nadzorczej	181	165	8	6
Kobiety	52	43	2	2
Mężczyźni	129	122	6	4
Osoby poniżej 30. roku życia	0	1	0	0
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	123	112	4	1
Osoby powyżej 50. roku życia	58	52	4	5
Łączna liczba pracowników	41 763	41 629	628	536
Kobiety	8 522	8445	313	261
Mężczyźni	33 241	33 184	315	275
Osoby poniżej 30. roku życia	3 041	2902	96	89
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	20 856	21 196	448	369
Osoby powyżej 50. roku życia	17 866	17 521	84	78
Odsetek osób w Zarządzie				
Kobiety	8,1%	7,8%	0,0%	0,0%
Mężczyźni	91,9%	92,2%	100,0%	100,0%
Osoby poniżej 30. roku życia	0,0%	1,1%	0,0%	0,0%
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	54,7%	51,1%	33,3%	33,3%
Osoby powyżej 50. roku życia	45,3%	47,8%	66,7%	66,7%
Odsetek osób w Radzie Nadzorczej				
Kobiety	28,7%	26,1%	25,0%	33,3%
Mężczyźni	71,3%	73,9%	75,0%	66,7%
Osoby poniżej 30. roku życia	0,0%	0,6%	0,0%	0,0%
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	68,0%	67,9%	50,0%	16,7%
Osoby powyżej 50. roku życia	32,0%	31,5%	50,0%	83,3%
Odsetek pracowników				
Kobiety	20,4%	20,3%	49,8%	48,7%
Mężczyźni	79,6%	79,7%	50,2%	51,3%
Osoby poniżej 30. roku życia	7,3%	7,0%	15,3%	16,6%
Osoby między 30. a 50. rokiem życia	49,9%	50,9%	71,3%	68,8%
Osoby powyżej 50. roku życia	42,8%	42,1%	13,4%	14,6%

Tabela: Rodzaj i wskaźnik urazów oraz nieobecności w pracy oraz całkowita liczba wypadków związanych z pracą, według spółek oraz płci.

Okres: 1.01 – 31.12	GK PGE		PGE S.A.	
	2018	2017	2018	2017
Łączna liczba wszystkich wypadków przy pracy:	155	184	1	0
Kobiety	16	20	0	0
Mężczyźni	140	173	1	0
Wypadki śmiertelne	0	1	0	0
Kobiety	0	0	0	0
Mężczyźni	0	1	0	0
Wypadki zbiorowe	1	6	0	0
Kobiety	0	1	0	0
Mężczyźni	2	14	0	0
Wypadki ciężkie	2	0	0	0
Kobiety	0	0	0	0
Mężczyźni	2	0	0	0
Wypadki lekkie	152	177	1	0
Kobiety	16	19	0	0
Mężczyźni	136	158	1	0

Okres: 1.01 – 31.12	GK PGE		PGE S.A.	
Wskaźnik częstotliwości wypadków*	2,71	3,87	1,59	0
Wskaźnik ciężkości wypadków**	24,05	28,64	0	0
Wskaźnik absencji***	10608	12239	0	0
Kobiety	1129	1165	0	0
Mężczyźni	9423	11074	0	0

liczba wypadków w 2018 roku/liczba zatrudnionych (stan na 31.12.2018) 1000

**łączna liczba dni niezdolności do pracy poszkodowanych w wypadkach przy pracy/liczba osób poszkodowanych w wypadkach przy pracy (z wyłączeniem osób poszkodowanych w wypadkach śmiertelnych)

***łączna liczba dni nieobecności z tytułu wypadków przy pracy (licząc dni kalendarzowe)

GK PGE podejmuje szereg działań profilaktycznych i podnoszących świadomość pracowników w obszarze bhp. Dzięki nim w 2018 roku zmniejszyła się liczba wypadków, co ma przełożenie na wskaźniki częstotliwości i ciężkości. W 2018 roku nie było też wypadków śmiertelnych.

10. Prawa człowieka

Wszystkie działania GK PGE są zgodne z Powszechną Deklaracją Praw Człowieka, standardami Międzynarodowej Organizacji Pracy oraz zobowiązaniami United Nations Global Compact. Grupa prowadzi działalność z poszanowaniem prawa do godności, zrzeszania się, wolności poglądów, wolności słowa czy prawa do prywatności. Powyższa deklaracja potwierdzona jest stosownym zapisem w Kodeksie etyki GK PGE.

POLITYKI I KODEKSY ETYCZNE

Kwestie praw człowieka uwzględnione są w wielu wewnętrznych dokumentach i procedurach naszej firmy. Jednym z najważniejszych jest Kodeks etyki GK PGE. Dokument opisuje podstawowe wartości etyczne oraz standardy, których organizacja oczekuje od wszystkich pracowników, w tym także kadry zarządzającej. Do przestrzegania kodeksu zobowiązani są pracownicy, w tym kadra kierownicza. Treść [Kodeksu etyki GK PGE](#) dostępna jest w intranecie oraz na zewnętrznej stronie internetowej GK PGE.

PRAWA KLIENTÓW

[Zbiór Praw Konsumenta Energii Elektrycznej i Zbiór Praw Konsumenta Paliw Gazowych](#), zostały opracowane przez Urząd Regulacji Energetyki, we współpracy z Prezesem Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, na podstawie wytycznych Komisji Europejskiej. Poradniki pełnią rolę edukacyjno-informacyjną dla konsumentów korzystających z energii elektrycznej i paliw gazowych i zawierają zbiór praw, przysługujących konsumentom w relacjach ze sprzedawcami energii elektrycznej. Każdy z poradników zawiera listę instytucji udzielających informacji na temat funkcjonowania rynku energii elektrycznej oraz sprzedaży i dostarczania energii, oraz rynku paliw gazowych. Prawa przysługujące konsumentom, dotyczą głównie przyłączenia do sieci, umów, prawa wyboru sprzedawcy, taryfy, faktur i płatności, reklamacji i przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym.

PGE Obrót S.A., udostępnia Zbiory Praw Konsumenta swoim Klientom na stronie internetowej i w Biurach obsługi Klienta. Jednocześnie Spółka przestrzega zawartych w tych opracowaniach praw przysługujących Klientom i dokłada starań by były one respektowane we wszystkich obszarach działania Spółki, na styku z Klientem.

Ponadto, PGE Obrót S.A. w ramach współpracy z Towarzystwem Obrotu Energią (TOE), brało udział w opracowaniu dokumentu Dobre Praktyki Sprzedawców Energii Elektrycznej czyli czego Klient może oczekiwać od rzetelnego Sprzedawcy. PGE Obrót jako rzetelny sprzedawca stosuje i propaguje dobre praktyki, mając na uwadze budowanie pozytywnych relacji z klientami poprzez stwarzanie komfortowych warunków współpracy, dla Klientów Spółki.

W PGE Dystrybucja funkcjonuje [Program Zgodności \(PZ\)](#) dokument, który określa przedsięwzięcia, jakie powinien podjąć Operator Systemu Dystrybucyjnego (OSD) w celu zapewnienia niedyskryminacyjnego traktowania użytkowników systemu i potencjalnych użytkowników systemu. Wymóg opracowania i stosowania Programu Zgodności określony został w art. 9d ust. 4 ustawy Prawo Energetyczne, jako implementacja dyrektywy 2009/72/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 13.07.2009 roku, dotyczącej wspólnych zasad rynku wewnętrznego energii elektrycznej. Ze względu na fakt świadczenia usług dystrybucji (transportu) energii przez PGE Dystrybucja na rzecz wielu podmiotów, w tym również konkurujących ze sobą sprzedawców energii, wymagane jest, aby Operator Systemu Dystrybucyjnego (OSD) traktował wszystkich uczestników rynku w sposób jednolity, równoprawny i niedyskryminujący. Program Zgodności określa zatem pewne ramy działania OSD oraz wynikające z nich obowiązki dla pracowników. Sam dokument ma charakter prewencyjny. Stanowi zbiór obowiązków pracownika OSD tj. ochrona informacji sensytywnych oraz określa aktywności zakazane - konflikt interesów czy nierównoprawne traktowanie użytkowników systemu. Każdy z pracowników PGE Dystrybucja został przeszkolony w tym zakresie i podpisał stosowne oświadczenie.

Dokument został zatwierdzony Decyzją Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki znak DRR-7124-60(5)2014/MKo1 w dniu 01.08.2014 roku.

SPÓŁKI ZALEŻNE I PODWYKONAWCY

Za Partnerów Biznesowych Spółek GK PGE uważamy osoby fizyczne, osoby prawne lub jednostki organizacyjne nieposiadające osobowości prawnej, działające w sektorze publicznym lub prywatnym, z którymi GK PGE ma jakąkolwiek relację biznesową. W szczególności wykonawcy, podwykonawcy dostawców, konsultanci, partnerzy handlowi w obszarze handlu hurtowego, agenci, instytucje finansowe, organizacje branżowe i inne podmioty, z którymi spółki GK PGE prowadzą współpracę biznesową o podobnym charakterze, przy wyłączeniu z zakresu niniejszej definicji wzajemnych relacji podmiotów należących do GK PGE.

W trosce o zachowanie najwyższych standardów prowadzenia działalności, chcemy współpracować z Partnerami Biznesowymi, którzy przestrzegają prawa, podzielają nasze zasady i stosują je w codziennej praktyce. Grupa PGE przestrzega wszelkich zasad i praw dotyczących zakazu stosowania pracy przymusowej i pracy dzieci i tego samego oczekujemy od naszych Partnerów Biznesowych.

Nasze oczekiwanie wobec Partnerów Biznesowych sformułowaliśmy w [Kodeksie Postępowania dla Partnerów Biznesowych Spółek GK PGE](#), do którego dostęp można uzyskać poprzez naszą stronę internetową. Wszystkie spółki, które wprowadziły Kodeks Postępowania dla partnerów biznesowych” również udostępniają go na swoich stronach internetowych.

Dodatkowo, zobowiązanie do przestrzegania prawa i standardów etycznych, z odniesieniem wprost do zapisów Kodeksu Postępowania dla Partnerów Biznesowych, stosowane jest jako standardowa klauzula w umowach zawieranych z partnerami biznesowymi.

10.1 Compliance

W GK PGE istnieją komórki i osoby dedykowane obszarowi Compliance. W PGE S.A. jest to Dyrektor Departamentu Compliance, z bezpośrednią ścieżką raportowania do Zarządu oraz do Komitetu Audytu Rady Nadzorczej PGE. W spółkach i oddziałach GK PGE wyznaczeni są Koordynatorzy ds. Compliance (w Grupie jest to 58 osób), z których niektórzy kierują większymi komórkami. Wśród pracowników spółek GK PGE wskazani i wyszkoleni zostali trenerzy, którzy przeprowadzają szkolenia z Kodeksu etyki oraz z Polityki antykorupcyjnej.

Ponadto, niektóre spółki GK PGE zawarły umowę z firmą zewnętrzną - ekspertem w zakresie standardów etycznych – na usługę tzw. „Bezstronnego Doradcy”. Bezstronny Doradca działa jako infolinia, doradca, a także można u niego zgłosić nieprawidłowość z obszaru mobbingu, dyskryminacji czy molestowania. Dodatkowo pracownicy mogą umówić się na sesję z prawnikiem czy psychologiem.

Kodeks etyki GK PGE przyjęto w roku 2016, i od tego czasu budowany jest w Grupie PGE system compliance. Budowa jego poszczególnych elementów zakłada m.in. przeprowadzenie audytu etycznego. Ze względu na to zatem, że rozwiązania w zakresie Compliance są w Grupie PGE dobrowolnie tworzone od niedawna, dotychczas nie przeprowadzono jeszcze takiego audytu. Przeprowadzenie audytu etycznego zaplanowane jest w roku 2020.

SYSTEM KOMUNIKOWANIA NIEPRAWIDŁOŚCI

W GK PGE funkcjonuje Procedura Ogólna – Zgłaszanie i postępowanie ze zgłoszeniami Incydentów niezgodności w GK PGE oraz ochrona Sygnalistów. Celem tej procedury jest określenie zasad postępowania ze zgłoszeniami informacji o podejrzeniu lub wystąpieniu Incydentów niezgodności, które mają miejsce w Spółkach Grupy Kapitałowej PGE.

Pracownicy oraz pozostali interesariusze mają prawo i obowiązek zgłaszać incydenty niezgodności, w tym podejrzenie lub wystąpienie nieprawidłowości.

System zakłada kilka sposobów dokonania takich zgłoszeń, w tym zgłoszenie: do bezpośredniego przełożonego, do komórki właściwej ds. Compliance, za pośrednictwem adresu e-mail lub infolinii, a także za pośrednictwem poczty – w tym anonimowo. W PGE rozpatrywane są wszystkie zgłoszenia – także te anonimowe. Sygnalista może przesłać anonimowy list, lub wiadomość email z anonimowego – osobno utworzonego „fikcyjnego” adresu na jeden z dwóch adresów: uczciwybiznespge@gkpge.pl oraz pge@liniaetyki.pl, a w PGE Dystrybucja dodatkowo uczciwybiznes@pgedystrybucja.pl. Do zgłaszania nieprawidłowości została uruchomiona także specjalnie dedykowana linia dostępna pod nr tel. +48 22 340 12 02. Osoby zgłaszające nieprawidłowości oraz ich anonimowość podlegają ochronie.

Część spółek GK PGE korzysta z usługi Bezstronnego Doradcy. Osoby dokonujące Zgłoszenia niezgodności uzyskują status Sygnalisty i podlegają ochronie. Sygnalisty nie mogą spotkać działania odwetowe ze strony pracowników, innych osób ani pracodawcy z powodu faktu dokonania zgłoszenia.

Spółki z Grupy PGE respektują prawo Sygnalistów do zachowania anonimowości w zakresie przez nich określonym oraz chronią je przede wszystkim poprzez:

- zapewnienie poufności ich danych osobowych oraz prowadzenie postępowania wyjaśniającego w taki sposób, aby nie było możliwe jednoznaczne stwierdzenie, kto zgłosił informację,
- wyciąganie konsekwencji służbowych wobec osób zachowujących się niewłaściwie, tj. szykanujących Sygnalistę lub ujawniających jego tożsamość,

- zabezpieczenie praw Sygnalistów przed jakimkolwiek działaniem o charakterze odwetowym bądź oskarżeniem wzajemnym, wynikającym z ich zgłoszeń.

Komórki organizacyjne zarządzające dokumentacją dotyczącą osób objętych zgłoszeniem, zawierającą dane osobowe gromadzone w ramach Zgłoszeń Incydentów niezgodności, przetwarzają taką dokumentację ze szczególną starannością, w sposób zgodny z przepisami o ochronie danych osobowych i odpowiednimi regulacjami wewnętrznymi, w tym gwarantujący danym osobowym bezpieczeństwo oraz wyłącznie uprawniony do nich dostęp.

Komórki organizacyjne zarządzające dokumentacją dotyczącą zgłoszeń, stanowiącą potencjalnie Tajemnicę przedsiębiorstwa, przetwarzają taką dokumentację ze szczególną starannością, w sposób zgodny z przepisami o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji i odpowiednimi regulacjami wewnętrznymi, w tym gwarantujący takim informacjom bezpieczeństwo oraz wyłącznie uprawniony do nich dostęp.

STATYSTYKA SPRAW

Spółki GK PGE uruchomiły funkcję Sygnalisty, czyli system zgłaszania nieprawidłowości. Sygnalistą może być każdy, w szczególności pracownik, konsultant, wykonawca, podwykonawca, dostawca. Jest to osoba zgłaszająca nieprawidłowości, informacje o podejrzeniu lub wystąpieniu incydentu niezgodności, których skutki mogą być szkodliwe dla Spółek GK PGE. Zgłoszenia mogą dotyczyć w szczególności działań o charakterze przestępczym. Korupcyjnym, łamania praw pracowniczych, konfliktu interesów.

Rejestr spraw jest prowadzony wewnątrz w Departamencie Compliance. Około 15 proc. spraw dotyczących spółek GK PGE w 2018 roku związanych było z obszarem praw człowieka.

10.2 Szkolenia i edukacja

Szkolenia pracowników w zakresie polityki poszanowania praw człowieka oraz procedur uwzględniających aspekty praw człowieka odbywały się w 2018 roku w tych spółkach, w których istnieją struktury compliance. Na dzień 31 grudnia 2018 roku były to 23 spółki² GK PGE.

Tabela: Szkolenia pracowników spółek GK PGE w zakresie polityki poszanowania praw człowieka oraz procedur uwzględniających aspekty praw człowieka*.

Kodeks etyki	PGE S.A.	PGE GiEK	PGE Obrót	PGE Dystrybucja
Całkowita liczba godzin zrealizowanych szkoleń	16	156	108	150
Liczba przeszkolonych pracowników	565	16110	1463	10231
Odsetek przeszkolonych pracowników	99,6%	99,5%	93,7%	98,8%

Kodeks etyki	PGE EO	PGE EJ 1	PGE Systemy	PGE Dom Maklerski
Całkowita liczba godzin zrealizowanych szkoleń	164	4	10	1,5
Liczba przeszkolonych pracowników	75	71	543	26
Odsetek przeszkolonych pracowników	100%	85,5%	64%	100%

Kodeks etyki	PGE Synergia	Megazec sp. z o. o.	Elbest sp. z o. o.	Elbest Security sp. z o. o.
Całkowita liczba godzin zrealizowanych szkoleń	2	2	72	20
Liczba przeszkolonych pracowników	150	176	438	1144
Odsetek przeszkolonych pracowników	97,4%	98,3%	92,6%	100%

² Struktury compliance istnieją w spółkach wymienionych w tabeli dotyczącej szkoleń z zakresu polityki poszanowania praw człowieka oraz w spółkach: PGE Centrum sp. z o.o. i PGE Ventures sp. z o.o.

Kodeks etyki	Bestgum sp. z o. o.	PTS Betrants sp. z o. o.	Elbis sp. z o. o.	Eltur-Serwis sp. z o. o.
Całkowita liczba godzin zrealizowanych szkoleń	12	308	4	54
Liczba przeszkolonych pracowników	76	1403	114	680
Odsetek przeszkolonych pracowników	73,8%	99,4%	100%	100%

Kodeks etyki	MegaSerwis sp. z o. o.	Elmen sp. z o. o.	Ramb sp. z o. o.	PGE EC
Całkowita liczba godzin zrealizowanych szkoleń	36	22	18	250
Liczba przeszkolonych pracowników	1031	371	1404	1654
Odsetek przeszkolonych pracowników	99,6%	100%	99%	97%

*Brak danych dla spółek: PGE Centrum sp. z o.o. i PGE Ventures sp. z o.o.

Szkolenia z Kodeksu etyki, zawierające moduł szkoleniowy dot. poszanowania praw człowieka są organizowane w GK PGE raz na trzy lata. Każdy z pracowników, który pozytywnie przejdzie egzamin na koniec szkolenia, otrzymuje certyfikat. Dokument jest ważny 3 lata do następnego szkolenia. Podana liczba przeszkolonych pracowników w danej spółce oznacza liczbę pracowników posiadających aktualny certyfikat.

10.3 Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze kwestii praw człowieka w GK PGE i PGE S.A.

Ryzyka w zakresie przestrzegania praw człowieka, takie jak dyskryminacja, mobbing czy molestowanie, zostały zdefiniowane i działania, które leżą u podstaw niwelowania tych ryzyk, zostały wskazane i opisane zarówno w Kodeksie etyki, jak i w Kodeksie postępowania dla partnerów biznesowych oraz w niektórych procedurach. Zapisy zabezpieczające te ryzyka zamieszczamy także bezpośrednio w postaci klauzul etycznych w umowach z partnerami biznesowymi, dzięki czemu nasze wysokie standardy w tym zakresie narzucamy także innym firmom. W Kodeksie etyki ryzyka związane z prawami człowieka, takie jak dyskryminacja w zatrudnieniu, mobbing i molestowanie, zatrudnianie dzieci, zatrudnianie „na czarno”, praca w niebezpiecznych warunkach, zabezpieczone są poprzez: stosowanie umowy o pracę na czas nieokreślony jako podstawowej formy zatrudnienia, zapewnianie najwyższych standardów organizacji bezpiecznego środowiska pracy, stosujemy obiektywne i niedyskryminujące kryteria zatrudniania i awansowania pracowników. Okazujemy szacunek dla różnorodności rozumianej w kategoriach rasy, płci, orientacji seksualnej, wieku, kultury, stanu cywilnego, a także przekonań religijnych, politycznych, wolności w zakresie przynależności do organizacji społecznych i zawodowych. Wykonujemy również wszelkie obowiązki firmy związane z ochroną zdrowia i życia w miejscu pracy.

KWESTIE POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA GK PGE

**Ryzyko wystąpienia
kwestii mobbingu i molestowania**

*związane możliwością pojawienia się
szkod rzeczowych, osobowych lub
finansowych będących następstwem
działań pracowników*

**Ryzyko działań
dyskryminujących pracowników**

*wynikające z ewentualnych przypadków popełnienia
czynów niezgodnych z prawem*

Narzędzia mitygujące

<p>Szkolenia dla pracowników i kadry menadżerskiej</p> <p>Funkcja Sygnalisty - możliwość zgłaszania nieprawidłowości zaobserwowanych w organizacji</p>	<p>Regulamin pracy</p> <p>Szkolenie pracowników</p> <p>Standardy wewnętrzne dotyczące zgłaszania nieprawidłowości i udzielania informacji</p>
--	---

KWESTIE POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA PGE S.A.

Ryzyko wystąpienia kwestii mobbingu i molestowania

Ryzyko działań dyskryminujących pracowników

związane możliwością pojawienia się szkód rzeczowych, osobowych lub finansowych będących następstwem działań pracowników

wynikające z ewentualnych przypadków popełnienia czynów niezgodnych z prawem

Narzędzia mitygujące

<p>Szkolenia dla pracowników i kadry menadżerskiej</p> <p>Funkcja Sygnalisty - możliwość zgłaszania nieprawidłowości zaobserwowanych w organizacji</p> <p>Funkcja Bezstronnego Doradcy - możliwość skontaktowania się z firmą zewnętrzną w sprawie przypadków dotyczących mobbingu</p>	<p>Regulamin pracy</p> <p>Szkolenie pracowników</p> <p>Standardy wewnętrzne dotyczące zgłaszania nieprawidłowości i udzielania informacji</p>
--	---

11. Przeciwdziałanie korupcji

Struktury compliance działały na dzień 31 grudnia 2018 roku w 23 spółkach GK PGE. Każda z nich oceniona została m.in. pod kątem wystąpienia przypadków korupcji.

Tabela: Całkowita liczba i odsetek spółek ocenionych po kątem wystąpienia korupcji.

	2018
Liczba spółek ocenionych pod względem ryzyka wystąpienia korupcji	23
Odsetek spółek ocenionych pod względem ryzyka wystąpienia korupcji	100%

GC

GC-10

GRI

205-1

W obszarze przeciwdziałania korupcji spółki GK PGE obowiązują zapisy Kodeksu etyki oraz Polityki Antykorupcyjnej GK PGE przyjętej przez Zarząd PGE S.A. 13 października 2017 roku. Obowiązuje ona w zdecydowanej większości spółek GK PGE. W tym samym czasie członkowie zarządów spółek GK PGE odbyli szkolenie w zakresie Polityki Antykorupcyjnej.

Zapisy dotyczące działań antykorupcyjnych znajdują się w Kodeksie etyki GK PGE oraz Kodeksie Postępowania dla Partnerów Biznesowych Spółek GK PGE, które są umieszczone na stronach internetowych w każdej ze Spółek Grupy. Spółki są zobligowane do zapoznania oraz przeszkolenia wszystkich pracowników z niniejszych zapisów. Potwierdzenie działań szkoleniowych spółki przekazują kwartalnie w firmie raportów.

W 2018 roku 23 spółki poinformowały członków zarządu, radę nadzorczą oraz wszystkich pracowników o polityce i procedurach antykorupcyjnych obowiązujących w Grupie Kapitałowej PGE.

Tabela: Szkolenia poświęcone politykom i procedurom antykorupcyjnym*.

	PGE S.A.	PGE GiEK	PGE Obrót	PGE Dystrybucja
Odsetek członków Zarządu i RN, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	100%	100%	75%	33%
Odsetek pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	53%	84%	91%	0,6%
Odsetek pracowników na stanowiskach kierowniczych, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	88%	99%	92%	7%
Odsetek pozostałych pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	41%	83%	90%	0%

	PGE EO	PGE EJ 1	PGE Systemy	PGE Dom Maklerski
Odsetek członków Zarządu i RN, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	50%	18%	78%	100%
Odsetek pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	57%	86%	86%	100%
Odsetek pracowników na stanowiskach kierowniczych, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	92%	66%	91%	100%
Odsetek pozostałych pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	53%	88%	86%	100%

	PGE Synergia	Megazec sp. z o. o.	Elbest sp. z o. o.	Elbest Security sp. z o. o.
Odsetek członków Zarządu i RN, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	75%	83%	33%	100%
Odsetek pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	97%	86%	71%	80%
Odsetek pracowników na stanowiskach kierowniczych, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	95%	100%	95%	100%
Odsetek pozostałych pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	97%	85%	70%	80%

	Bestgum sp. z o. o.	PTS Betrans sp. z o. o.	Elbis sp. z o. o.	Eltur-Serwis sp. z o. o.
Odsetek członków Zarządu i RN, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	100%	28%	100%	57%
Odsetek pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	27%	89%	99%	83%
Odsetek pracowników na stanowiskach kierowniczych, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	100%	100%	100%	100%
Odsetek pozostałych pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	22%	89%	99%	83%

	MegaSerwis sp. z o. o.	Elmen sp. z o. o.	Ramb sp. z o. o.	PGE EC
Odsetek członków Zarządu i RN, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	37%	100%	100%	92%
Odsetek pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	82%	97%	12%	76%
Odsetek pracowników na stanowiskach kierowniczych, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	100%	100%	100%	92%

Odsetek pozostałych pracowników, którzy przeszli szkolenia w zakresie przeciwdziałania korupcji	82%	96%	9%	73%
---	-----	-----	----	-----

* Brak danych dla spółek: PGE Centrum sp. z o.o. i PGE Ventures sp. z o.o.

11.1 Zidentyfikowane ryzyka i sposoby zarządzania w obszarze przeciwdziałania korupcji w GK PGE i PGE S.A.

KWESTIE NADUŻYĆ I KORUPCJI GK PGE

Ryzyko nadużyć i korupcji

wynikające z ewentualnych przypadków popełnienia czynów niezgodnych z prawem

Ryzyko zakupów

będące pochodną ewentualnych błędów w procesie nabywania materiałów i usług

Narzędzia mitygujące

Kodeks etyki GK PGE

Szkolenie pracowników

System kontroli wewnętrznej

Zapewnienie poufności osobie zgłaszającej nadużycie

Audyty wewnętrzne i zewnętrzne odnośnie obowiązujących w spółce procesów i regulacji wewnętrznych

Powszechny dostęp do regulacji dotyczących funkcjonowania firmy (kodeksy, zasady, regulaminy)

Polityka antykorupcyjna GK PGE

Polityka zakupowa

Analiza zapisów SIWZ

Obowiązek przestrzegania zapisów Dobrych Praktyk Zakupowych oraz Kodeksu etyki

Oświadczenia uczestników postępowania

Kodeks dla partnerów biznesowych

KWESTIE NADUŻYĆ I KORUPCJI PGE S.A.

Ryzyko nadużyć i korupcji

*wynikające z ewentualnych przypadków
popętnienia czynów niezgodnych z prawem*

Ryzyko zakupów

*będące pochodną ewentualnych błędów
w procesie nabywania materiałów i usług*

Narzędzia mitygujące

Kodeks etyki GK PGE

Szkolenie pracowników

System kontroli wewnętrznej

Zapewnienie poufności osobie zgłaszającej nadużycie

Audyty wewnętrzne i zewnętrzne odnośnie
obowiązujących w spółce procesów i regulacji
wewnętrznych

Powszechny dostęp do regulacji dotyczących
funkcjonowania firmy (kodeksy, zasady, regulaminy)

Polityka antykorupcyjna GK PGE

Polityka zakupowa PGE S.A.

Nadzór nad postępowaniami zakupowymi

Obowiązek przestrzegania zapisów
Dobrych Praktyk Zakupowych oraz Kodeksu etyki

Oświadczenia uczestników postępowania

Kodeks dla partnerów biznesowych

12. Zatwierdzenie sprawozdania zarządu

Niniejsze Sprawozdanie na temat informacji niefinansowych PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A. oraz Grupy Kapitałowej PGE za rok 2018 zostało zatwierdzone do udostępnienia przez Zarząd jednostki dominującej dnia 8 marca 2019 roku.

Warszawa, 8 marca 2019 roku

Podpisy członków Zarządu PGE Polskiej Grupy Energetycznej S.A.

Prezes Zarządu	Henryk Baranowski
Wiceprezes Zarządu	Wojciech Kowalczyk
Wiceprezes Zarządu	Marek Pastuszko
Wiceprezes Zarządu	Paweł Śliwa
Wiceprezes Zarządu	Ryszard Wasilek
Wiceprezes Zarządu	Emil Wojtowicz

13. Słowniczek pojęć branżowych

BAT	Best Available Technology – Najlepsze dostępne techniki
Biomasa	stałe lub ciekłe substancje pochodzenia roślinnego lub zwierzęcego, które ulegają biodegradacji, pochodzące z produktów, odpadów i pozostałości z produkcji rolnej oraz leśnej, przemysłu przetwarzającego ich produkty, a także części pozostałych odpadów, które ulegają biodegradacji, a w szczególności surowce rolnicze
BREF	Best Available Techniques Reference Document – Dokument referencyjny BAT
Dystrybucja	transport energii sieciami dystrybucyjnymi wysokiego (110 kV), średniego (15 kV) i niskiego (400V) napięcia w celu dostarczenia jej odbiorcom
Elektrownie szczytowo-pompowe (ESP)	specjalny typ elektrowni wodnych pozwalający na magazynowanie energii elektrycznej. Wykorzystywany jest do tego górny zbiornik wodny, do którego pompowana jest woda ze zbiornika dolnego, przy wykorzystaniu energii elektrycznej (zwykle nadmiarowej w systemie). Elektrownie szczytowo-pompowe świadczą usługi regulacyjne dla krajowego systemu elektroenergetycznego. W okresie zwiększonego zapotrzebowania na energię elektryczną woda ze zbiornika górnego jest spuszczana przez turbinę. W ten sposób produkowana jest energia elektryczna.
GJ	gigadzul, jednostka pracy/ciepła w układzie SI, 1 GJ = 1000/3,6 kWh = ok. 278 kWh
Gospodarka obiegu zamkniętego (GOZ)	system, w którym minimalizuje się zużycie surowców i wielkość odpadów oraz emisję i utraty energii poprzez tworzenie zamkniętej pętli procesów, w których odpady z jednych procesów są wykorzystywane jako surowce dla innych, co maksymalnie zmniejsza ilość odpadów produkcyjnych
ITPOE	Instalacja termicznego przetwarzania z odzyskiem energii
Klaster energii	cywilnoprawne porozumienie w skład którego mogą wchodzić osoby fizyczne, osoby prawne, jednostki naukowe, instytuty badawcze lub jednostki samorządu terytorialnego, dotyczące wytwarzania i równoważenia zapotrzebowania, dystrybucji lub obrotu energią z odnawialnych źródeł energii lub z innych źródeł lub paliw, w ramach sieci dystrybucyjnej o napięciu znamionowym niższym niż 110 kV, na obszarze działania tego klastra nieprzekraczającym granic jednego powiatu w rozumieniu ustawy o samorządzie powiatowym) lub 5 gmin w rozumieniu ustawy o samorządzie gminnym; klaster energii reprezentuje koordynator, którym jest powołana w tym celu spółdzielnia, stowarzyszenie, fundacja lub wskazany w porozumieniu cywilnoprawnym dowolny członek klastra energii
Kogeneracja	równoczesne wytwarzanie ciepła i energii elektrycznej lub mechanicznej w trakcie tego samego procesu technologicznego
kV	kilowolt, jednostka potencjału elektrycznego, napięcia elektrycznego i siły elektromotorycznej w układzie SI, 1 kV = 10 ³ V
kWh	kilowatogodzina, jednostka energii elektrycznej w układzie SI, określająca ilość energii, jaką urządzenie o mocy 1 kW zużywa w ciągu godziny, 1 kWh = 3.600.000 J = 3,6 MJ
MW	jednostka mocy w układzie SI, 1 MW = 10 ⁶ W)
MWe	megawat mocy elektrycznej
Nm ³	normalny metr sześcienny; jednostka rozliczeniowa spoza układu SI oznaczająca ilość suchego gazu zawartą w objętości 1m ³ przy ciśnieniu 1013 hPa oraz temperaturze 0°C
NO _x	tlenki azotu
Odnawialne źródło energii (OZE)	źródło wykorzystujące w procesie przetwarzania energię wiatru, promieniowania słonecznego, geotermalną, fal, prądów i pływów morskich, spadku rzek oraz energię pozyskiwaną z biomasy, biogazu wysypiskowego, a także biogazu powstałego w procesach odprowadzania lub oczyszczania ścieków albo rozkładu składowanych szczątków roślinnych i zwierzęcych
Operator systemu dystrybucyjnego (OSD)	przedsiębiorstwo energetyczne zajmujące się dystrybucją paliw gazowych lub energii elektrycznej, odpowiedzialne za ruch sieciowy w systemie dystrybucyjnym gazowym albo systemie dystrybucyjnym elektroenergetycznym, bieżące i długookresowe bezpieczeństwo funkcjonowania tego systemu, eksploatację, konserwację, remonty oraz niezbędną rozbudowę sieci dystrybucyjnej, w tym połączeń z innymi systemami gazowymi albo innymi systemami elektroenergetycznymi
Prosument	odbiorca końcowy dokonujący zakupu energii elektrycznej na podstawie umowy kompleksowej, wytwarzający energię elektryczną wyłącznie z odnawialnych źródeł energii w mikroinstalacji w celu jej zużycia na potrzeby własne, niezwiązane z wykonywaną działalnością gospodarczą
Regulator	Prezes URE wypełniający zadania przypisane mu w prawie energetycznym. Zajmuje się m.in. wydawaniem koncesji przedsiębiorstwom energetycznym oraz zatwierdzaniem taryf dla energii, wyznaczaniem operatorów systemów przesyłowych i dystrybucyjnych.
SAIDI	System Average Interruption Duration Index – wskaźnik przeciętnego (średniego) systemowego czasu trwania przerwy (długiej, bardzo długiej oraz katastrofalnej), wyrażony w minutach na odbiorcę na rok, stanowiący sumę iloczynów czasu jej trwania i liczby odbiorców narażonych na skutki tej przerwy w ciągu roku, podzieloną przez łączną liczbę obsługiwanych odbiorców. SAIDI nie obejmuje przerw krótszych

	niż 3 minuty i wyznaczany jest oddzielnie dla przerw planowanych i przerw nieplanowanych. Dotyczy wyłączeń w sieci niskiego (nN), średniego (SN) i wysokiego napięcia (WN), przy czym wskaźnik SAIDI w taryfie jakościowej nie zawiera wyłączeń na nN.
SAIFI	System Average Interruption Frequency Index – wskaźnik przeciętnej (średniej) systemowej częstości (liczby) przerw (długich, bardzo długich oraz katastrofalnych), stanowiący liczbę odbiorców narażonych na skutki wszystkich tych przerw w ciągu roku podzieloną przez łączną liczbę obsługiwanych odbiorców. SAIFI nie obejmuje przerw krótszych niż 3 minuty i wyznaczany jest oddzielnie dla przerw planowanych i przerw nieplanowanych. Dotyczy wyłączeń w sieci niskiego (nN), średniego (SN) i wysokiego napięcia (WN), przy czym wskaźnik SAIFI w taryfie jakościowej nie zawiera wyłączeń na nN.
Sieć niskiego napięcia (nN)	sieć elektroenergetyczna o napięciu znamionowym nie wyższym niż 1 kV
Sieć średniego napięcia (SN)	sieć elektroenergetyczna o napięciu znamionowym wyższym niż 1 kV lecz niższym niż 110 kV
Sieć wysokiego napięcia (WN)	sieć elektroenergetyczna o napięciu znamionowym 110 kV
SO _x	tlenki siarki
Start-up	przedsiębiorstwo na wczesnym etapie rozwoju, stworzone z myślą o budowaniu nowych produktów lub usług i działające w warunkach dużej niepewności. Najczęściej wskazywanymi cechami start-upów są: krótka historia działalności (do 10 lat), innowacyjność, możliwość rozbudowy przedsięwzięcia, wyższe niż w przypadku „tradycyjnych” przedsięwzięć ryzyko, ale również potencjalnie wyższy zwrot z inwestycji.
Świadectwo pochodzenia z energii odnawialnej	dokument potwierdzający wytworzenie energii elektrycznej w OZE, wydawany przez Prezesa URE, tzw. zielony certyfikat
Taryfa	zbiór cen i stawek opłat oraz warunków ich stosowania, opracowany przez przedsiębiorstwo energetyczne i wprowadzany jako obowiązujący dla określonych w nim odbiorców w trybie określonym ustawą
URE	Urząd Regulacji Energetyki
Wskaźnik CSI	Wskaźnik satysfakcji klientów
Wskaźnik NPS	Wskaźnik lojalności klientów

14. Projekty badawczo-rozwojowe z zakresu ochrony środowiska w PGE GiEK i PGE EC

Lp	Nazwa projektu	Spółka	Cel projektu	Partnerzy badania
Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do powietrza				
1	Technologia produkcji węgla aktywowanego oraz sposobu jego dawkowania w celu ograniczenia emisji rtęci z procesów spalania w kotłach energetycznych	PGE GiEK /O. ELB	Opanowanie technologii wytwarzania sorbentów na bazie węgla brunatnego oraz metody ich dawkowania do układu odprowadzania spalin dla osiągnięcia wymaganych limitów emisji wynikających z konkluzji BREF/BAT.	Instytut Energetyki Warszawa, Instytut Chemicznej Przeróbki Węgla Zabrze
2	Badanie wpływu celowanych mieszanek soli bromu na redukcję emisji rtęci i SO ₂ w spalinach Elektrowni Bełchatów	PGE GiEK /O. ELB	Ocena możliwości redukcji rtęci technologią dozowania do paliwa celowanych mieszanek soli bromu, poznanie zachowania się rtęci w procesach spalania węgla brunatnego oraz dobór dawki dla zapewnienia utrzymania poziomu rtęci poniżej 7 µg/Nm ³ w spalinach.	ZPBE Energopomiar Sp. z o.o.
3	Wpływ celowanych mieszanek soli bromu na redukcję emisji rtęci w spalinach Elektrowni Turów	PGE GiEK /O. ELT	Ocena możliwości redukcji rtęci technologią dozowania do paliwa celowanych mieszanek soli bromu, poznanie zachowania się rtęci w procesach spalania węgla brunatnego oraz dobór dawki dla zapewnienia utrzymania poziomu rtęci poniżej 7 µg/Nm ³ w spalinach.	ZPBE Energopomiar Sp. z o.o.
4	Badanie skuteczności zastosowania wybranych rodzajów sorbentów pylistych do redukcji emisji rtęci w Elektrowni Bełchatów	PGE GiEK /O. ELB	Wybór optymalnej technologii redukcji emisji rtęci dla bloku energetycznego nr 14 w Elektrowni Bełchatów. Przedmiotem badań będzie dawkowanie mieszanek soli bromu do paliwa oraz dawkowanie węgla aktywowanego lub aktywnego pyłu koksowego do spalin.	Projekt w fazie planowania. Wykonawca zostanie wybrany w procedurze zakupowej. Megmar Sp. z o.o.
5	Zwiększenie skuteczności odsiarczania IMOS Elektrowni Bełchatów, przy jednoczesnej minimalizacji wytrącania osadów twardych w absorberach poprzez dozowanie nowatorskich preparatów chemicznych.	PGE GiEK /O. ELB	Opracowanie składu chemicznego i sposobu dawkowania nowatorskiego preparatu biologicznego wpływającego na obniżenie emisji dwutlenku siarki przy jednoczesnym ograniczeniu wytrącania osadów twardych w absorberze oraz uniknięcia zaniżeń mocy bloków przy konieczności dotrzymania norm środowiskowych wynikających z konkluzji BREF/BAT.	Megmar Sp. z o.o.
6	Opracowanie niskonakładowej metody zwiększenia skuteczności instalacji odsiarczania spalin	PGE GiEK /O. ELB	Opracowanie i przetestowanie technologii umożliwiającej redukcję emisji SO ₂ do poziomu nowych konkluzji środowiskowych w zakresie emisji tlenków siarki poniżej 130 mg/Nm ³ . (BREF/BAT)	RAFAKO Racibórz
7	Opracowanie technologii podwyższającej sprawność usuwania dwutlenku siarki w absorberach IOS poprzez zastosowanie sorbentu o podwyższonej reaktywności bez konieczności mielenia.	PGE GiEK /O. ELB	Wybudowanie instalacji dawkowania alternatywnego sorbentu o zwiększonej reaktywności oraz opracowanie i przetestowanie optymalnego algorytmu pracy instalacji podawania sorbentu do IOS. Pozwoli to na utrzymanie dopuszczalnego poziomu emisji SO _x do atmosfery w przypadku spalania węgla o znacznym zasiarczeniu lub awarii młynów kamienia wapiennego.	Projekt w fazie planowania. Wykonawca zostanie wybrany w procedurze zakupowej.
8	Minimalizacja emisji tlenków azotu z Elektrowni Bełchatów poprzez dozowanie do absorbera IOS nowatorskich dedykowanych preparatów chemicznych	PGE GiEK /O. ELB	Opracowanie składu chemicznego i sposobu dawkowania nowatorskiego preparatu biologicznego wpływającego na obniżenie emisji tlenków azotu do poziomu spełniającego normy emisji konkluzji BAT, tzn. poniżej 175 mg/Nm ³ .	Megmar S. z o.o.
9	Opracowanie i aplikacja preparatów pozwalających na zmniejszenie emisji NO _x i SO ₂ z bloków energetycznych opalanych węglem kamiennym w Elektrowni Opole.	PGE GiEK /O. ELO	Opracowanie składu i sposobu dawkowania nowatorskiego preparatu biologicznego pozwalającego na obniżenie emisji NO _x i SO ₂ z bloków energetycznych.	Megmar S. z o.o.
10	FLEXICAL - Rozwój elastycznych elektrowni węglowych z wychwytem CO ₂ w technologii Calcium Looping	PGE EC	Celem projektu jest ocena i zwiększenie elastyczności elektrowni zintegrowanej z wychwytywaniem CO ₂ w technologii tzw. pętli wapiennej (Calcium Looping). Podczas realizacji projektu zweryfikowane zostaną dwie nowe koncepcje to jest elastyczność pracy instalacji Calcium Looping oraz rozbudowa o system wykorzystujący magazynowanie energii za pomocą CaO / CaCO ₃ . Dane dotyczące zmian obciążenia i magazynowania energii będą wykorzystywane do sprawdzania systemów dynamicznych i modeli reaktora w celu zwiększenia wydajności i elastyczności systemów pętli wapiennych. Końcowym efektem będzie koncepcja techniczno-ekonomiczna zintegrowanego układu Calcium Looping z wybranym zakładem PGE EC.	Agencia Estatal Consejo Superior de Investigaciones Científicas, Hiszpania Universität Stuttgart, Niemcy Politecnico di Milano, Włochy Hulleras del Norte S.A., Hiszpania,

GC

GC-9

GC

GC-7

Ograniczenie emisji zanieczyszczeń do ścieków				
1	Wykonanie badań pilotowych procesu usuwania boru ze ścieków IOS	PGE GIEK /O. ELO	Zaprojektowanie, wykonanie i zabudowa instalacji pilotażowej usuwającej bor ze ścieków z IOS. Przesłanką do realizacji projektu jest prognozowany wzrost poziomu stężeń boru, który może przekroczyć maksymalne stężenia ustalone przepisami prawa.	Politechnika Śląska w Gliwicach
2	Wytrącanie metali ciężkich ze szlamu powstającego z oczyszczalni ścieków z IOS	PGE GIEK /O. ELB	Uniknięcie konieczności składowania/utylizowania szlamu z oczyszczalni ścieków IOS Oddziału Elektrownia Bełchatów, stanowiącego odpad niebezpieczny poprzez opracowanie bezodpadowej technologii odzysku metali ciężkich ze ścieków lub szlamu powstającego w trakcie oczyszczania ścieków z IOS.	Projekt w fazie planowania.
3	Usuwanie różnych form azotu ze ścieków - działania doradcze, instalacja pilotażowa usuwania azotanów w Gdańsku	PGE EC	Opracowanie koncepcji technologii usuwania amoniaku i azotanów ze ścieków z mokrego odsiarczenia spalin dla Elektrociepłowni Gdańskiej.	Institut Ochrony Środowiska - Państwowy Instytut Badawczy
4	Optymalizacja zużycia wody na cele energetyczne	PGE EC	Identyfikacja możliwości redukcji kosztów związanych z gospodarowaniem wodami w PGE Energia Ciepła	Badania własne spółki PGE EC
5	Usuwanie metali ciężkich ze ścieków z IMOS - rozwój technologii opartej na Polimerowych Membranach Inkluzyjnych (PIM)	PGE EC	Celem projektu jest opracowanie modułu membranowego (PIM) do usuwania wybranych metali ciężkich ze ścieków. W proponowanym projekcie planowane jest opracowanie membrany ze wzmocnieniem oraz zaprojektowanie układu modułowego wyposażonego w szereg membran oczyszczających ścieki. Dodatkowo planuje się opracowanie układu automatyki, systemu sterowania modulem oraz układu transportu kondensatu fazy odbierającej metale ciężkie ze ścieku.	Politechnika Częstochowska
6	Usuwanie metali ciężkich ze ścieków z IMOS - wdrożenie technologii INNUPS w Gdyni	PGE EC	Celem projektu jest określenie możliwości sprzedaży koncentratów metali oraz boranu wapnia z instalacji INNUPS w Gdyni. Prace prowadzone będą na instalacji INNUPS w Gdyni. Prace rozpoczną się od analiz techniczno-ekonomicznych możliwości odzysku metali z instalacji INNUPS.	Purolite sp. z o.o.
7	Usuwanie różnych form azotu ze ścieków - rozwój technologii w ramach projektu dofinansowanego	PGE EC	Celem Projektu jest opracowanie technologii usuwania różnych form azotu, takich jak azotany, azotyny, azot amonowy oraz azot organiczny ze ścieków przemysłowych pochodzących z instalacji mokrego odsiarczenia spalin (IMOS) w elektrociepłowniach, poprzez zastosowanie kombinacji procesów biologicznych. W projekcie przetestowane i dobrane zostaną metody biologiczne m.in.. Denitryfikacja auto- jak i heterotroficzna, nityfikacja, proces Anammox. Istotnym argumentem do rozpoczęcia projektu jest potrzeba opracowania kompleksowej technologii obniżania stężenia różnych form azotu w ściekach wynikająca z wymagań prawnych.	Badania własne spółki PGE EC
Zagospodarowanie Ubocznych Produktów Spalania				
1	Instalacja zeszkliwiania popiołów w hybrydowym palenisku kotłowym (VITRO-ASH)	PGE GIEK /O. ELB	Zmniejszenie ilości popiołu i żużla przeznaczonego do składowania oraz produkcja materiału użytecznego, który może znaleźć zastosowanie w różnych gałęziach przemysłu m.in. w budownictwie. Innowacyjna technologia przetwarzania znaczących ilości popiołu i żużla w układzie spalania kotła energetycznego w ELB polega na wykorzystaniu części pyłu węglowego podawanego do palników głównych do procesu przetwarzania odpadów paleniskowych w dodatkowej specjalnej komorze spalania z ciekłym odprowadzaniem żużla zintegrowanej z kotłem.	Institut Energetyki Warszawa,
2	Intensyfikacja zagospodarowania Ubocznych Produktów Spalania w celu zwiększenia efektywności ekonomicznej spółki	PGE GIEK /O. ELB	Zmniejszenie, począwszy od roku 2019, o co najmniej 10 proc. rocznych kosztów zagospodarowania Ubocznych Produktów Spalania (UPS), w stosunku do roku 2015. Działania planowane były głównie w następujących kierunkach: 1. Zagospodarowanie odpadów paleniskowych w postaci nieprzetworzonej, poprzez wypełnianie terenów niekorzystnie przekształconych poza obszarami stanowiącymi własność Spółki. 2. Opracowanie technologii wytwarzania substancji, na bazie odpadów paleniskowych, która może być stosowana do rekultywacji terenów należących do Spółki. 3. Opracowanie technologii wytwarzania produktu/-ów	WASA Sp. z o.o. SUL Sp. z o.o. LSA Sp. z o.o. Projekt zamknięty Część prac projektowych została przeniesiona do nowego projektu pn. „Instalacja zeszkliwiania popiołów w hybrydowym

			rynkowego/-ych na bazie odpadów paleniskowych.	palenisku kotłowym (VITRO-ASH)".
3	Badanie właściwości popiołów fluidalnych lotnych i dennych (złożowych) pod kątem możliwości zastosowania gospodarczego oraz w procesie odzysku R-5 po wdrożeniu instalacji odsiarczania spalin na blokach 4-6 i zmianie składu chemicznego popiołów	PGE GIEK /O. ELT	Przeprowadzenie badań i oceny uzyskanych popiołów lub ich mieszanin w celu otrzymania produktu nadającego się do racjonalnego wykorzystania w gospodarce oraz przeprowadzenia procesu odzysku w wyrobisku KWB Turów w sposób bezpieczny i nieuciążliwy dla środowiska naturalnego	Instytut Ceramiki i Materiałów Budowlanych Warszawa
4	Pomiar i kontrola zawartości amoniaku w popiele lotnym	PGE EC	Celem projektu było ograniczenie zagrożenia zanieczyszczenia popiołu nadmiarowym amoniakiem wynikającym ze stosowania instalacji deNO _x przez rozwój systemu pomiaru i kontroli.	PGE Ekoserwis
5	Optymalizacja mianości popiołu	PGE EC	Celem projektu jest opracowanie, przetestowanie i zweryfikowanie optymalnej technicznie i kosztowo metody poprawy mianości popiołu lotnego celem uzyskania parametrów wymaganych normą PN-EN 450-1	PGE Ekoserwis
6	Opracowanie technologii wytwarzania materiałów funkcjonalizowanych na bazie popiołów lotnych aktywowanych ściekami z energetyki zawodowej	PGE EC	Celem projektu jest opracowanie metody wytwarzania syntetycznych materiałów funkcjonalizowanych (sorbenty, zeolity, materiały mezoporowate) na bazie popiołów lotnych nie spełniających norm w zakresie możliwości stosowania do betonu. Nadrzędną ideą projektu jest implementacja założeń Gospodarki Obiegu Zamkniętego (GOZ) w działalności operacyjnej PGE EC.	AGH Akademia Górniczo-Hutnicza
7	Ocena możliwości zagospodarowania osadów podekarbonizacyjnych w rolnictwie	PGE EC	Cele projektu była ocena wykorzystania osadu podekarbonizacyjnego jako substytutu lub dodatku do nawozów na bazie wapnia i siarki. Drugim aspektem było opracowanie i rozwój technologii suszenia osadu, biorąc pod uwagę jego parametry fizyko-chemiczne.	Uniwersytet Przyrodniczy we Wrocławiu
Ograniczenie emisji hałasu				
1	Obniżenie emisji hałasu na ciągach transportowych układów KTZ w P/Betchatów oraz P/Szczerców poprzez wykorzystanie innowacyjnych krążników	PGE GIEK /O. KWB	Spełnienie norm emisji hałasu przenośników taśmowych poprzez doskonalenie i wprowadzenie zmian w budowie krążników przenośników taśmowych.	Zakład Ochrony Środowiska "DECYBEL" s.c.

15. Przydatne linki

- Strona internetowa Grupy PGE <https://www.gkpge.pl/>
- Raport Zintegrowany za 2017 rok <https://raportzintegrowany2017.gkpge.pl/pl>
- Zaktualizowana Strategia GK PGE w perspektywie 2020 roku <https://www.gkpge.pl/Relacje-inwestorskie/Grupa/Strategia>
- Strategia Ciepłownictwa Grupy PGE <https://www.gkpge.pl/Relacje-inwestorskie/Grupa/Strategia/Strategia-Ciepłownictwa>
- Deklaracja Środowiskowa PGE S.A. <https://www.gkpge.pl/csr/Srodowisko>
- Deklaracja Środowiskowa EMAS, Elektrownia Opole <https://elopole.pgegiek.pl/Ochrona-srodowiska/Deklaracja-srodowiskowa>
- Deklaracja Środowiskowa EMAS, PGE Energia Ciepła <https://pgeenergiaciepła.pl/o-spolce/system-zarzadzania>
- Kodeks etyki Grupy Kapitałowej PGE <https://www.gkpge.pl/compliance>
- Kodeks postępowania dla partnerów biznesowych Spółek GK PGE <https://www.gkpge.pl/compliance/Kodeks-dla-partnerow-biznesowych>
- Program Zgodności PGE Dystrybucja <https://pgedystrybucja.pl/spolka/O-Spolce/Program-Zgodnosc>
- Kodeks Dobrych Praktyk Operatorów Systemów Dystrybucyjnych <https://pgedystrybucja.pl/spolka/O-Spolce/Kodeks-Dobrych-Praktyk-Operatorow-Systemow-Dystrybucyjnych>
- Zbiory Praw Konsumenta <https://www.gkpge.pl/Oferta/Stefa-Klienta/Regionalna/Zbiory-Praw-Konsumenta>
- RESPECT Index https://www.gkpge.pl/csr/o_csr/Respect-Index lub <https://www.gkpge.pl/Biuro-Prasowe/Komunikaty-grasowe/inne/PGE-ponownie-w-gronie-spolek-odpowiedzialnych-spolecznie-RESPECT-Index>
- Korporacyjne Zasady Zarządzania Kapitałem Ludzkim w Grupie Kapitałowej PGE <https://www.gkpge.pl/kariera/Praca-u-nas/Standardy-HR>
- Programy dla studentów i absolwentów <https://www.gkpge.pl/kariera/Praca-u-nas/Programy-dla-studentow-i-absolwentow>
- Program stażowy 2018 <https://www.gkpge.pl/kariera/Program-stazowy-2018>
- Program Praktyk Letnich 2018 <https://www.gkpge.pl/kariera/Program-Praktyk-Letnich>
- Akcelerator PGE <https://akceleratorpge.pl/>
- PGE mobility <https://pgemobility.pl/>

16. Wykaz wskaźników GRI Standards i Global Compact

Poniżej przedstawiamy wskaźniki GRI Standards i Global Compact zaraportowane w poszczególnych rozdziałach sprawozdania na temat informacji pozafinansowych PGE S.A i GK PGE.

Wskaźnik	Zasady Global Compact	Strona
Rozdział: „Grupa Kapitałowa PGE”		
GRI-102-1	Nazwa organizacji	5,7
GRI-102-2	Główne produkty/usługi	7
GRI-102-3	Lokalizacja siedziby głównej organizacji	Polska, Warszawa
GRI-102-4	Liczba krajów, w których działa organizacja	Grupa PGE działa głównie na terenie Polski
GRI-102-11	Zarządzanie ryzykiem w organizacji	13 Informacja także na str.: 23-25, 42-43, 60-62, 72-73
GRI-102-45	Struktura operacyjna organizacji, z wyróżnieniem głównych działów, spółek zależnych, podmiotów powiązanych oraz przedsięwzięć typu joint-venture	6
GRI-102-50	Okres objęty raportowaniem	1.01.2018 – 31.12.2018 roku
GRI-102-52	Cykl raportowania	roczny
GRI-102-55	Indeks treści GRI	81-82
Rozdziały: „Zarządzanie społeczną odpowiedzialnością biznesu i zrównoważonym rozwojem” oraz „Społeczeństwo”		
GRI-102-12	Ekonomiczne, środowiskowe i społeczne deklaracje, zasady i inne inicjatywy zewnętrzne przyjęte lub popierane przez organizację	GC-1 GC-2 10-11
GRI-102-13	Lista branżowych stowarzyszeń państwowych i międzynarodowych	11-12
GRI-102-16	Wartości, zasady, standardy i normy zachowania organizacji takie jak kodeks postępowania lub kodeks etyki	GC-10 50
GRI-102-40	Lista grup interesariuszy angażowanych przez organizację	3
GRI-102-43	Podejście do angażowania interesariuszy włączając częstotliwość angażowania według typu i grupy interesariuszy	3-4
GRI-203-1	Wkład w rozwój infrastruktury oraz świadczenie usług na rzecz społeczeństwa poprzez działania komercyjne, przekazywanie towarów i działania pro bono	33-41
Rozdział: „Środowisko”		
	Podejście do środowiska naturalnego	GC-7 14-32, 77-79
GRI 303-1	Całkowity pobór wody według źródła	27
GRI 304-1	Opis istotnego wpływu działalności, produktów i usług na bioróżnorodność obszarów chronionych w tym obszarów o dużej wartości pod względem bioróżnorodności poza obszarami chronionymi	GC-8 22-23
GRI 305-1	Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych	GC-7 25
GRI 305-7	Emisja związków NO _x , SO ₂ i innych istotnych związków emitowanych do powietrza	27
GRI 306-1	Całkowita objętość ścieków według jakości i docelowego miejsca przeznaczenia	GC-8 29
GRI 306-2	Całkowita waga odpadów według rodzaju odpadu oraz metody postępowania z odpadem	GC-8 30
GRI 307-1	Wartość pieniężna kar i całkowita liczba sankcji pozafinansowych za nieprzestrzeganie prawa i regulacji dotyczących ochrony środowiska	GC-8 31
	Stosowanie i rozpowszechnianie przyjaznych środowisku technologii.	GC-9 15-23, 77-79
GRI -EU5	Alokacja uprawnień do emisji dwutlenku węgla bądź jego ekwiwalentu według podziału na systemy handlu emisjami	25
Rozdział: „Klienci”		
GRI-EU28	Częstość przerw w dostawach energii (SAIFI)	44
GRI-EU29	Przeciętny czas trwania przerwy w dostawach energii elektrycznej (SAIDI)	44

Rozdział: „Pracownicy”			
	Zatrudnienie	GC-4 GC-5	67
	Wolność zrzeszania się i prawo do zbiorowych negocjacji	GC-3	56-57
GRI-102-8	Łączna liczba pracowników według typu zatrudnienia i rodzaju umowy o pracę, z podziałem na płeć	GC-6	62
GRI-102-41	Liczba pracowników objęta układem zbiorowym	GC-3	62
GRI 401-1	Łączna liczba nowo zatrudnionych pracowników, odejść oraz wskaźnik przyjęć i fluktuacji pracowników według grupy wiekowej, płci, w podziale na spółki	GC-6	62-63
GRI 401-2	Świadczenia dodatkowe zapewniane pracownikom pełnoetatowym, które nie są dostępne dla pracowników czasowych lub pracujących w niepełnym wymiarze godzin, według głównych jednostek operacyjnych		53
GRI 403-9	Rodzaj i wskaźnik urazów, chorób zawodowych, dni straconych oraz nieobecności w pracy oraz całkowita liczba wypadków śmiertelnych związanych z pracą, według regionów oraz płci		64-65
GRI 404-1	Średnia liczba godzin szkoleniowych w roku przypadająca na pracownika według kategorii zatrudnienia i płci	GC-6	63
GRI 404-3	Odsetek pracowników podlegających regularnej ocenie jakości pracy i przeglądów rozwoju kariery zawodowej według płci	GC-6	63
GRI 405-1	Skład ciał zarządczych, nadzorczych i kadry pracowniczej w podziale na kategorie według płci, wieku, przynależności do mniejszości oraz innych wskaźników różnorodności	GC-6	64
Rozdział: „Prawa człowieka”			
GRI 412-2	Całkowita liczba godzin szkoleniowych pracowników w zakresie polityk poszanowania praw człowieka oraz odsetek przeszkolonych pracowników	GC-1 GC-2	68-69
Rozdział: „Przeciwdziałanie korupcji”			
GRI 205-1	Całkowita liczba i odsetek jednostek biznesowych poddanych analizie pod kątem ryzyka związanego z korupcją	GC-10	70
GRI 205-2	Komunikacja i szkolenia poświęcone politykom i procedurom antykorupcyjnym	GC-10	71-72